

สถาบันวิจัยสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน ปี 2549

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม
ของเกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จากการเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน
: กรณีศึกษาเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

โดย

ประโยชน์ เจริญสุข

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจากการเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน : กรณีศึกษาเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนได้สำเร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณผู้มีส่วนให้งานวิจัยสำเร็จไปด้วยดี ได้แก่ รองศาสตราจารย์อาคม กาญจนประโชติ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประสิทธิ์ โนรี รองคณบดี คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ รองศาสตราจารย์นิพนธ์ ไชยมงคล ที่ปรึกษาอธิการบดีฝ่ายต่างประเทศ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อาจารย์ ดร. อานัฐ ตันโช คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อาจารย์บุญศรี ปัญญาพันธ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ คุณมาโนช ปราครุฑ ผู้จัดการฝ่ายงานคັบบรรจุผลิตภัณฑ์ คุณโสภิตา เฟื่องทอง ผู้จัดการฝ่ายงานขายมูลนิธิโครงการหลวง จังหวัดเชียงใหม่ คุณวิวัฒน์ ศิลยกำธร ประธานมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ ดร. อธิ์ พิศาลวานิช ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษากการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย รองศาสตราจารย์สุรัชย์ หวันแก้ว ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่และเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวงที่ให้ข้อมูล และผู้ช่วยวิจัยได้แก่ คุณวินัย หาญวานิช คุณสมศักดิ์ อยู่ธวัชฉณ์ คุณเกษรา เป้นคง คุณนิติ เชื้อสถาปนศิริ คุณนิตยา ศิลป์ศรีกุล และคุณนันทพร วงษ์ประยูร และท้ายสุดศาสตราจารย์นายแพทย์สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ รองอธิการบดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ให้การสนับสนุนการวิจัยอย่างดียิ่ง ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ประโยชน์ เจริญสุข

บทคัดย่อ

โครงการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม
ของเกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จากการเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน
: กรณีศึกษาเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

งานวิจัยเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจากการเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน : กรณีศึกษาเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ สังคม และผลกระทบต่อเกษตรกรในโครงการหลวง อันสืบเนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้าพืชผักและผลไม้ระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2546 วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยการออกสำรวจภาคสนามด้วยแบบสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์บุคคล ที่จังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย โดยศึกษาครอบคลุมเรื่องต่างๆ เช่น สภาพเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรตัวอย่าง สภาพะการนำเข้าผักและผลไม้จากประเทศจีน ผลกระทบที่เกษตรกรประสบและการดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวง ฯลฯ

ผลการศึกษาพบว่า ประชากรในพื้นที่โครงการหลวงเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ เช่น กะเหรี่ยง จีนฮ่อ ไทยใหญ่ มูเซอแดง มูเซอดำ ม้ง เย้า ลีซอ อีเก้อ ละว้า ลัวะ ไทยลื้อ คะฉิ่น อาข่า ลานู้อาเช่อ และคนพื้นเมือง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและคริสต์ และบางส่วนนับถือผี ประชากรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประชากรเหล่านี้มีทั้งเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการหลวงและไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ประชากรส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ขนาดถือครองน้อยกว่า 10 ไร่ต่อครัวเรือน

รายได้ของประชากรชาวไทยภูเขาที่เป็นตัวอย่างเฉลี่ยอยู่ระหว่างครอบครัวละ 20,000-60,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และพบว่าผู้ตอบคำถามประมาณ 1 ใน 3 มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย ซึ่งผู้ตอบคำถามแก้ปัญหารายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายโดยการประหยัด อดออม หารายได้เสริม และวิธีอื่น ๆ รวมถึงการขอกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และผู้อื่น ผู้กู้สามารถใช้คืนเงินกู้ได้ตามสัญญาเกินกว่าร้อยละ 80

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำ FTA ไทย-จีน ของเกษตรกรนั้น พบว่าประมาณ 1 ใน 3 เท่านั้นที่ทราบว่าไทยกับจีนมีการทำข้อตกลงทางการค้าเสรีระหว่างกัน ในขณะที่ส่วนใหญ่อีก 2 ใน 3 ไม่ทราบว่ามีการทำข้อตกลง และผู้ที่ตอบว่า "ทราบ" นั้น ประมาณ 3 ใน 4 เชื่อว่าการทำ FTA ไทย-จีน นั้นจะทำให้ผลผลิตของตนขายได้ในราคาที่ต่ำกว่าเดิม ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้รายได้ของตนเองลดลงไปด้วย

ต่อการแก้ปัญหาอันเนื่องมาจากผลกระทบ FTA ไทย-จีนนั้น เกษตรกรให้ความเห็นที่หลากหลาย โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ไม่ตรงกับสินค้าจากจีน ปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ทำอาชีพเสริม รวมถึงขอความช่วยเหลือจากโครงการหลวงโดยอยากให้โครงการหลวงประกันราคาผลผลิต ให้โครงการหลวงรับซื้อผลผลิตของเกษตรกรทั้งหมดทั้งที่ได้มาตรฐานและไม่ได้มาตรฐานด้านคุณภาพ รวมถึงให้มูลนิธิเลือกและหาพืชชนิดใหม่ที่มีราคาดีมาให้เกษตรกรปลูกจำหน่าย และมีกองทุนสนับสนุนเกษตรกรด้านปัจจัยการผลิต

นอกจากนี้ผู้ตอบสัมภาษณ์อยากให้รัฐบาลช่วยเหลือโดยการลดการนำเข้าสินค้าพืชผักผลไม้จากจีน ให้รัฐบาลประกันราคาผลผลิต หนาดตลาดและกระจายสินค้าสู่ต่างประเทศให้มากขึ้น และข้อเสนออื่น ๆ รวมถึงเสนอว่าควรยกเลิกการค้าแบบ FTA ไทย-จีนถ้าเป็นไปได้

ส่วนการช่วยเหลือตนเองของเกษตรกรในการแก้ปัญหาหรือหาทางออกเพื่อให้ผลผลิตของตนเองขายได้ในราคาที่ "ดีขึ้นกว่าเดิม" นั้น เกษตรกรผู้ตอบสัมภาษณ์มากกว่าร้อยละ 60 มีความมุ่งมั่นว่าจะต้อง "เพิ่ม" คุณภาพผลผลิตของตนเอง นั้นหมายความว่าเกษตรกรทราบเป็นอย่างดีว่าหากผลผลิตมีคุณภาพดีแล้วราคาก็จะสูงขึ้นไปด้วย แสดงว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ย่อท้อต่อการแก้ปัญหาซึ่งอาจจะส่งผลกระทบมาสู่ตนเองและพร้อมที่จะดำเนินการต่อสู้ปัญหานั้น

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า การเปิดเสรีการค้าไทย-จีน มีผลทำให้พืชผักและผลไม้จากจีนเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยมากขึ้น และมีราคาถูกกว่าสินค้าประเภทเดียวกันที่ปลูกได้ในประเทศไทย ซึ่งอาจแย่งตลาดสินค้าจากผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิโครงการหลวงได้ แต่ความกังวลนี้ยังไม่อาจจะสรุปและ/หรือยืนยันอย่างชัดเจนได้ว่าเป็นเช่นนั้น เพราะข้อมูลเชิงประจักษ์จากมูลนิธิโครงการหลวงพบว่า ยอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากมูลนิธิโครงการหลวงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ถึงแม้ว่าไทยกับจีนจะเปิดทำการค้าเสรีระหว่างกันมาตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2546 แล้วก็ตาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิโครงการหลวงเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจของผู้บริโภคที่เป็นลูกค้าว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มี "คุณภาพ" สูง สดสะอาด และปลอดภัยต่อผู้บริโภค ถึงแม้ว่าราคาสินค้าประเภทเดียวกันนี้จะสูงกว่าราคาสินค้านำเข้าจากจีนก็ตาม ทำให้มีลูกค้าประจำเฉพาะกลุ่มและลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

และข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โครงการหลวง พบว่า การที่มูลนิธิโครงการหลวงสามารถตั้งรับสถานการณ์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดีนั้น เป็นเพราะวิสัยทัศน์และความสามารถ ความร่วมมือ และการทุ่มเทของเจ้าหน้าที่มูลนิธิโครงการหลวงและหน่วยงานต่างๆ ที่ได้ทุ่มเทและเอาใจใส่ต่อการพัฒนาของมูลนิธิอย่างจริงจังตลอดมานั่นเอง ซึ่งผลที่ได้รับกลับคืนมูลนิธิโครงการหลวงและชาวไทยภูเขานั้นเป็น "กำไร" ที่มากกว่ากำไร

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์	1
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	2
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	2

บทที่ 2 ความเป็นมาและการดำเนินงานของโครงการหลวง

2.1 ความเป็นมา	3
2.2 การดำเนินงานของโครงการหลวง	3
2.3 ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง	4
2.4 ฝ่ายการตลาด	8
2.5 ผลผลิตของโครงการหลวง	13
2.6 ผลการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ	17

บทที่ 3 การเปิดเสรีทางการค้าไทย-จีน

3.1 ความเป็นมาของเขตการค้าเสรี	20
3.2 ความเป็นมาการเปิดเสรีการค้าไทย-จีน	26
3.3 ภาวะการค้าระหว่างไทย-จีน	28
3.4 การนำเข้าผักและผลไม้จากจีน	30
3.5 ปัญหาและอุปสรรคการค้าทวิภาคีไทย-จีน	41
3.6 ผลกระทบทางการเกษตรจากการเปิดเสรีทางการค้าไทย-จีน	42

บทที่ 4 ผลการสำรวจเกษตรกรและการสัมภาษณ์ในพื้นที่ศึกษา

4.1 วิธีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ และการนำเสนอ	48
4.2 สภาพทั่วไปของพื้นที่สำรวจ	49
4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ	60
4.4 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์	93

สารบัญ(ต่อ)

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา

5.1 สรุป

5.2 ส่งท้าย

หน้า

100

102

รายการอ้างอิง

ภาคผนวก

ผนวก ก: แบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจเกษตรกร

ผนวก ข: รายการสินค้าเร่งลดภาษี ภายใต้ข้อตกลงไทย-จีน ตามพิกัดศุลกากร 07-08

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.3-1 ข้อมูลแสดงที่ตั้ง จำนวนหมู่บ้าน ประชากร และเกษตรกรรมของศูนย์พัฒนา โครงการหลวง	5
3.4.1 ปริมาณและมูลค่าของผักนำเข้าจากจีน(ข้อมูลจากกรมศุลกากร,HS-Code 07...)	33
3.4-2 ปริมาณและมูลค่าของผลไม้ (ข้อมูลจากกรมศุลกากร,HS-Code 08...)	39
3.6-1 ตารางเปรียบเทียบราคาผักจากจีนและผักส่งเสริมโครงการหลวง	45
4.3.1-1 ร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์(จำแนกตามเพศ)	61
4.3.1-2 ร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์(จำแนกตามอายุ)	62
4.3.1-3 ร้อยละของสถานภาพสมรสของผู้ให้สัมภาษณ์	62
4.3.1-4 ร้อยละของจำนวนผู้อยู่อาศัยในครอบครัวของผู้ให้สัมภาษณ์	62
4.3.1-5 ร้อยละของจำนวนสมาชิกครอบครัวที่เป็นเด็กและผู้สูงอายุ	63
4.3.2-1 ร้อยละของศาสนาที่นับถือ	64
4.3.2-2 ร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุด	65
4.3.2-3 ร้อยละของการอ่านออกเขียนได้	65
4.3.2-4 ระยะเวลาในการเข้าร่วมโครงการหลวง	65
4.3.2-5 ร้อยละของผู้ที่มีที่ดินเป็นของตนเอง	66
4.3.3-1 ร้อยละของการประกอบอาชีพ	69
4.3.3-2 ร้อยละของการประกอบอาชีพเสริม	69
4.3.3-3 ร้อยละของที่มาของรายได้จากการขายผลผลิต	70
4.3.3-4 ร้อยละของรายได้จากการขายผลผลิตภาคเกษตร ในปี 2546 เทียบกับปี 2548	70
4.3.3-5 ร้อยละของเกษตรกรที่ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่โครงการหลวง	71
4.3.3-6 คุณภาพผลผลิตของปี 2546 เทียบกับปี 2548	71
4.3.4-1 รายจ่ายค่าอาหารต่อปีของเกษตรกร	74
4.3.4-2 รายจ่ายค่าเครื่องนุ่งห่มต่อปีของเกษตรกร	75
4.3.4-3 รายจ่ายค่าที่อยู่อาศัย / ไฟฟ้า / แก๊สต่อปีของเกษตรกร	76
4.3.4-4 รายจ่ายค่ายารักษาโรค / พยาบาลต่อปีของเกษตรกร	77
4.3.4-5 รายจ่ายทางการแพทย์ บัญชีต่อปีของเกษตรกร	78
4.3.4-6 รายจ่ายค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่อปีของเกษตรกร	79

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.3.4-7 รายจ่ายค่าการศึกษาของลูกหลานต่อปีของเกษตรกร	80
4.3.4-8 รายจ่ายค่าโทรศัพท์ต่อปีของเกษตรกร	81
4.3.4-9 รายจ่ายอื่นๆ ต่อปีของเกษตรกร	82
4.3.4-10 รวมค่าใช้จ่ายต่อปีของเกษตรกร	83
4.3.5-1 รายได้ของเกษตรกรพอเพียงสำหรับค่าใช้จ่ายต่อปีหรือไม่	85
4.3.5-2 วิธีแก้ปัญหาของเกษตรกรจากการที่รายได้ไม่พอเพียงต่อค่าใช้จ่าย	85
4.3.5-3 แหล่งเงินกู้ของเกษตรกร	85
4.3.5-4 จำนวนเงินที่เกษตรกรกู้จาก ธกส. และผู้อื่น	86
4.3.5-5 วัตถุประสงค์ในการกู้เงิน	87
4.3.5-6 ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้	87
4.3.6-1 การรับรู้เรื่องการทำ FTA ไทย-จีน	88
4.3.6-2 ผลกระทบของการทำ FTA ไทย-จีน ในความคิดของเกษตรกร	88
4.3.7-1 วิธีแก้ปัญหารายได้ตกต่ำของเกษตรกร	91
4.3.7-2 วิธีแก้ปัญหของเกษตรกรในการทำให้ผลผลิตขายได้ราคาดี	91
4.3.7-3 สิ่งที่เกษตรกรอยากให้มูลนิธิโครงการหลวงช่วยเหลือ	92
4.3.7-4 สิ่งที่เกษตรกรอยากให้รัฐบาลช่วยเหลือ	93

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของการวิจัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานแนวคิดเรื่อง "ทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง" เพื่อเป็นหลักคิดให้กับประชาชนคนไทยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พร้อมทั้งได้พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมุ่งหวังเพื่อพัฒนาการเกษตรอันเนื่องมาจากสภาพและลักษณะภูมิประเทศไทยเหมาะสมต่อการทำการเกษตรและเป็นวิถีการดำเนินอาชีพของคนไทยมาช้านาน เช่นการปลูกพืช การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยเฉพาะโครงการสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่สูงในเขตภาคเหนือหันมาปลูกพืช ผัก ผลไม้เมืองหนาว เพื่อทดแทนการปลูกฝิ่นและทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งเป็นหนึ่งในหลายโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ประสบความสำเร็จนำมาซึ่งความผาสุกของประชาชนไทย

ปัจจุบันผลผลิตจากเกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในเขตภาคเหนือที่เรียกว่า "โครงการหลวง" ได้มีผลผลิตเป็นพืช ผัก ผลไม้เมืองหนาวส่งออกสู่ตลาดในประเทศและต่างประเทศ ในชื่อทางการค้าว่าผลผลิต "ดอยคำ" ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการหลวงที่สร้างรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้แก่เกษตรกร

การเปิดเสรีทางการค้าในระดับทวิภาคี (Free Trade Area หรือ FTA) ระหว่างประเทศไทยกับจีน ที่เริ่มเปิดเสรีทางการค้าต่อกันในกลุ่มผัก ผลไม้ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 เป็นต้นมา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในหลายลักษณะ เช่นการแข่งขันด้านราคา ปริมาณการผลิต เป็นต้น ซึ่งผัก ผลไม้ จากจีนหลายชนิด เป็นสินค้าประเภทเดียวกันที่มูลนิธิโครงการหลวงดำเนินการอยู่ จึงน่าจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรโครงการหลวงด้วย

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าผัก ผลไม้ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีนทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรโครงการหลวงในเขตภาคเหนือตอนบน
- 2) เพื่อหาแนวทางการลดผลกระทบ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

- 1) ศึกษารายได้และรายจ่ายของเกษตรกรในโครงการหลวงในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และ เชียงราย
- 2) ศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคมทั้งด้านบวกและด้านลบของเกษตรกร
- 3) ศึกษาแนวทางเพื่อลดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของเกษตรกรโครงการหลวง

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินงานตามนโยบายใดๆ ของรัฐย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนเสมอ เช่นเดียวกับนโยบายของรัฐในการเปิดการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน ย่อมส่งผลกระทบทางด้านราคาของผลผลิตทางการเกษตรของไทยและจีน โดยเฉพาะผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในโครงการหลวงในเขตภาคเหนือ ซึ่งพระองค์ได้ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกผักผลไม้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพืชผักผลไม้ในเขตเมืองหนาว

ดังนั้นกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา และผลกระทบต่อเกษตรกรจากนโยบายดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางการลดผลกระทบ

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนั้น ระเบียบวิธีวิจัย จึงเป็นการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงาน ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ และการลงสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสังเกต และการสัมภาษณ์

สถานที่เก็บข้อมูล ได้แก่ พื้นที่การศึกษาของกลุ่มเกษตรกรในโครงการหลวงใน 2 จังหวัดในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่ และกลุ่มที่สอง ได้แก่ จังหวัดเชียงราย

บทที่ 2

ความเป็นมาและการดำเนินงานของโครงการหลวง

2.1 ความเป็นมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ก่อตั้งโครงการหลวงขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2512 เนื่องจากทรงทราบถึงปัญหาการปลูกฝิ่นที่กระจายอยู่ทั่วไป ชาวไทยภูเขาไม่มีรายได้จากแหล่งอื่นนอกจากฝิ่น ยากจนและมีการถางป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย จึงต้องมีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานและพื้นที่ทำกินอยู่ตลอด อีกทั้งยังมีปัญหาด้านความมั่นคงในพื้นที่ตามแนวชายแดน ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนสถานภาพเป็นมูลนิธิโครงการหลวง

มูลนิธิโครงการหลวงมุ่งส่งเสริมและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยภูเขา โดยการนำเอาพันธุ์พืชและสัตว์ที่ผ่านการวิจัยเป็นผลสำเร็จและมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เทคโนโลยีการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ และการจัดการหลังเก็บเกี่ยวไปสู่เกษตรกร ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาสังคมเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง และฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร สิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานราชการต่างๆอย่างใกล้ชิด ที่ร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 37 แห่ง บนพื้นที่สูงของจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน และพะเยา ครอบคลุมพื้นที่ 149,257.12 ไร่ ใน 269 หมู่บ้าน มีประชากรที่ได้รับประโยชน์ 30,537 ครัวเรือน จำนวน 151,277 คน

มูลนิธิโครงการหลวงได้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยแบ่งงานออกเป็นฝ่ายต่างๆ ประกอบด้วย ฝ่ายสำนักงาน ฝ่ายบัญชีและการเงิน ฝ่ายวิจัย ฝ่ายพัฒนา ฝ่ายตลาด สถานีวิจัยและงานพิเศษ

2.2 การดำเนินงานของโครงการหลวง

การดำเนินการของโครงการหลวงประกอบด้วย

1. การสำรวจประชากรและหาข้อมูลทางเศรษฐกิจ

2. การสำรวจและวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อแยกพื้นที่ซึ่งเหมาะสมแก่การเกษตรและป่าอนุรักษ์ซึ่งกันและกัน
3. การพัฒนาพื้นฐาน คือ การอนุรักษ์เพื่อให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินคงอยู่ สร้างระบบชลประทานและถนน เป็นต้น
4. การส่งเสริม มีศูนย์ส่งเสริมอยู่บนดอยช่วยสนับสนุน เช่น มีหน่วยปราบศัตรูพืช และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการปลูกพืชเฉพาะต่างๆ เป็นต้น
5. การพัฒนาสังคม มีการให้การศึกษาค้นคว้าจัดตั้งโรงเรียน ห้องสมุดเคลื่อนที่ การฝึกอบรมและการอนามัย มีธนาคารข้าว ศูนย์ศิลปหัตถกรรม เป็นต้น
6. กิจกรรมหลังเก็บเกี่ยว เช่น การคัดบรรจุ และจัดหีบห่อ การเก็บรักษาผลิตผล การจัดทำอาหารสำเร็จรูป เป็นต้น
7. การขนส่ง เช่น การขนส่งผลิตผลไปยังโรงคัดบรรจุ หรือโรงงานอาหารสำเร็จรูปของโครงการฯ และการจัดส่งไปยังกรุงเทพฯ เพื่อจำหน่าย เป็นต้น
8. การตลาด ผลิตผลของชาวเขานั้น โครงการหลวงจัดจำหน่ายให้หน่วยตลาดที่เชียงใหม่ และกรุงเทพฯ ผลิตผลและผลิตภัณฑ์ของโครงการหลวงใช้ชื่อจดทะเบียนการค้า "ดอยคำ" ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น "โครงการหลวง"

2.3 ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

ปัจจุบันโครงการหลวงมีศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 37 ศูนย์ ครอบคลุมใน 5 จังหวัดภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำพูน และแม่ฮ่องสอน ดังตารางที่ 2.3-1 และแผนที่ 2.3-1

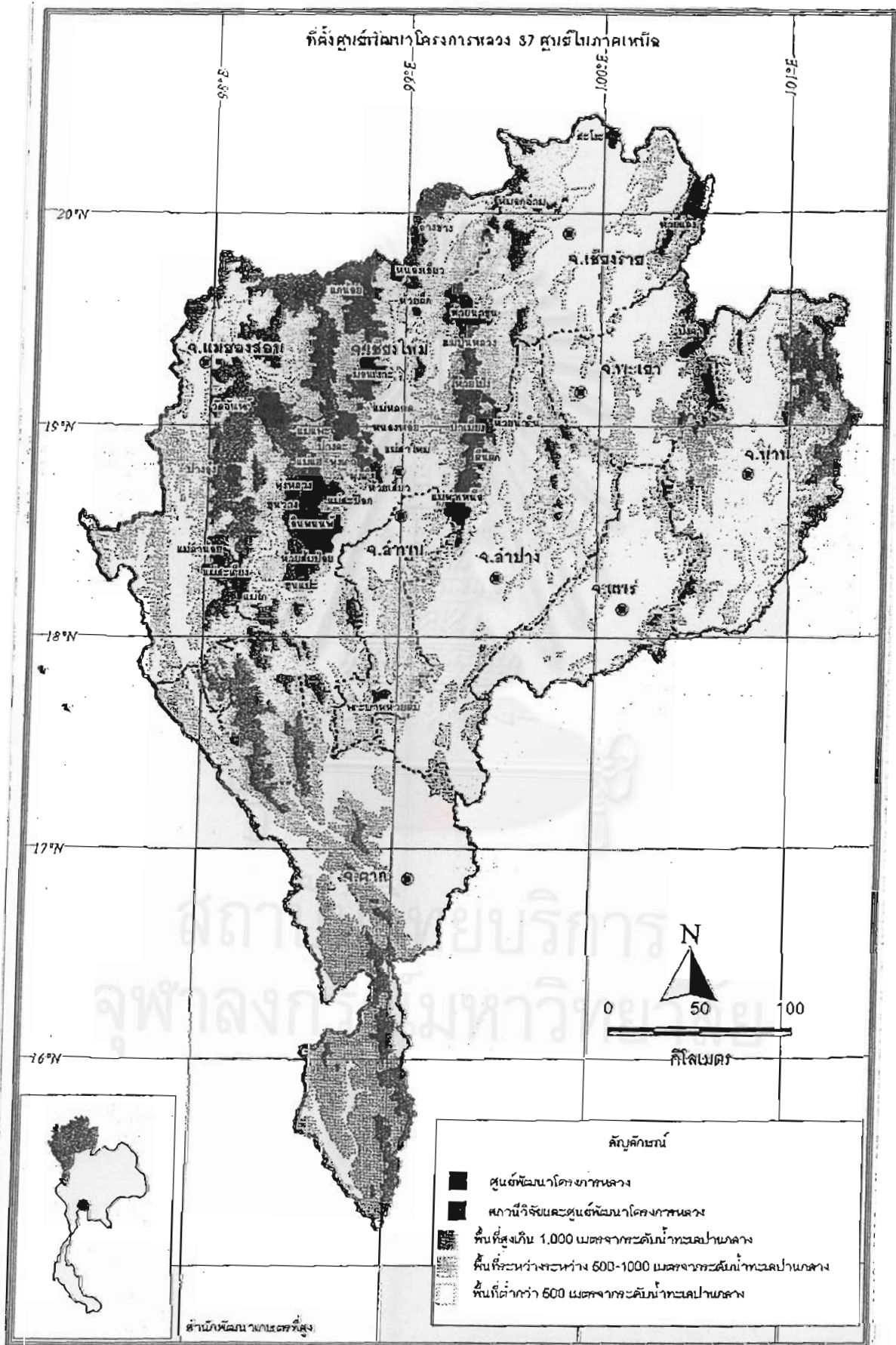
ตารางที่ 2.3-1: ข้อมูลแสดงที่ตั้ง จำนวนหมู่บ้าน ประชากร และเกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

ลำดับ	ศูนย์ฯ	จังหวัด	อำเภอ	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร
1	แกน้อย	เชียงใหม่	เชียงดาว	2	3,762	650
2	ขุนแปะ	เชียงใหม่	จอมทอง	11	2,298	528
3	ขุนวาง	เชียงใหม่	แม่วาง	7	1,823	328
4	ดั้นดก	เชียงใหม่	แม่ออน	5	1,385	383
5	ทุ่งเรา	เชียงใหม่	สะเมิง	3	1,674	200
6	ทุ่งเริง	เชียงใหม่	หางดง	2	964	142
7	ทุ่งหลวง	เชียงใหม่	แม่วาง	12	5,307	952
8	ปึงคำ	พะเยา	ปง	2	2,439	353
9	ปางคะ	เชียงใหม่	สะเมิง	8	5,513	1,979
10	ปางอู่	เชียงใหม่	แม่แจ่ม	9	6,309	788
11	ป่าเมียง	เชียงใหม่	ดอยสะเก็ด	10	2,213	873
12	พระบาทห้วยต้ม	ลำพูน	ลี้	9	9,547	1,298
13	ม่อนเงาะ	เชียงใหม่	แม่แตง	7	2,027	510
14	แม่โก	เชียงใหม่	ฮอด	5	4,193	741
15	แม่ทาเหนือ	เชียงใหม่	กิ่งอำเภอแม่ออน	14	7,463	1,928
16	แม่ปุนหลวง	เชียงราย	เวียงป่าเป้า	8	3,527	930
17	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	แม่ลาน้อย	6	4,741	803
18	แม่สะป๊อก	เชียงใหม่	แม่วาง	4	2,201	450
19	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	แม่สะเรียง	12	3,104	631
20	แม่สาใหม่	เชียงใหม่	แม่ริม	4	3,955	633
21	แม่หลอด	เชียงใหม่	แม่แตง	4	532	148
22	แม่แพะ	เชียงใหม่	สะเมิง	4	1,988	301
23	แม่แฮ	เชียงใหม่	แม่แจ่ม	14	9,108	1,750
24	วัดจันทร์	เชียงใหม่	แม่แจ่ม	19	5,170	1,009
25	สะโงะ	เชียงราย	เซียงแสน	4	3,261	749
26	หนองเขียว	เชียงใหม่	เชียงดาว	5	4,518	820
27	หนองหอย	เชียงใหม่	แม่ริม	3	2,956	448
28	หมอกจ๋าม	เชียงใหม่	แม่ฮาย	8	12,203	2,186

ลำดับ	ศูนย์ฯ	จังหวัด	อำเภอ	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน ประชากร (คน)	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร
29	ห้วยน้ำขุ่น	เชียงราย	แม่สรวย	8	5,734	1,306
30	ห้วยน้ำริน	เชียงราย	เวียงป่าเป้า	2	1,175	319
31	ห้วยโป่ง	เชียงราย	เวียงป่าเป้า	7	2,229	610
32	ห้วยลึก	เชียงใหม่	เชียงดาว	3	2,895	435
33	ห้วยแล้ง	เชียงราย	เวียงแก่น	11	10,800	1,976
34	ห้วยส้มป่อย	เชียงใหม่	จอมทอง	5	3,076	535
35	ห้วยเสียว	เชียงใหม่	หางดง	4	2,347	653
36	อ่างช้าง	เชียงใหม่	ฝาง	6	3,990	632
37	อินทนนท์	เชียงใหม่	จอมทอง	21	4,895	930
	รวม	5 จังหวัด	21 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ	269 หมู่บ้าน	151,277 คน	30,537 ครัวเรือน

แผนที่ 2.3-1 แสดงที่ตั้งของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 37 แห่ง

2.4 ฝ่ายการตลาด

ฝ่ายการตลาดมูลนิธิโครงการหลวงมีความสำคัญมาก เพราะต้องทำหน้าที่ด้านการตลาดให้แก่เกษตรกรชาวเขาที่อยู่ในข่ายการส่งเสริมของโครงการหลวงในหลักการที่ถือปฏิบัติคือ โครงการหลวงมิได้ทำการซื้อผลิตผลจากเกษตรกรแล้วนำมาขายเองเพียงแต่ทำหน้าที่ด้านการตลาดให้เท่านั้น

ความหมายของการตลาดนั้นหมายถึง การเคลื่อนย้ายสินค้า (ผลผลิต) หรือบริการจากผู้ผลิต (ในที่นี้คือเกษตรกร) ไปยังผู้บริโภคตามรูปแบบ เวลา และสถานที่ตาม que ผู้บริโภคต้องการ ฝ่ายการตลาดของโครงการหลวงมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การวางแผนการตลาด

เนื่องจากการผลิตและการตลาด มีส่วนสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ไม่สามารถแยกเป็นอิสระจากกันได้ จึงต้องมีการวางแผนการผลิต และการตลาดให้สอดคล้องกัน และร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับผลิตผลที่จะผลิตว่าจะผลิตอะไร จำนวนเท่าใด เพราะการเลือกผลิตสินค้าต้องคำนึงถึงการตลาดด้วยว่า ผู้ซื้อเป็นใคร ต้องการผลิตผลประเภทใด เมื่อไร

ส่วนที่ 2 การจัดการรักษาคุณภาพหลังเก็บเกี่ยว

ควรเริ่มตั้งแต่การเก็บเกี่ยวเมื่ออายุเหมาะสม วิธีการเก็บ ภาชนะที่เก็บเกี่ยวและบรรจุต้องมีความสะอาดและเหมาะสม

- การรวบรวมผลผลิต การรักษาอุณหภูมิก่อนการขนส่งและเก็บรักษา (storing)
- การขนย้ายผลผลิตมาทำการคัดบรรจุ
- ทำความสะอาด การตัดแต่ง – ทำให้ผลิตผลสวยงาม ประหยัดเนื้อที่ขนส่ง
- การเสริมคุณภาพ (pulshing)
  - ยืดอายุ
  - ทำให้รสดี
- การคัดเกรด คัดคุณภาพ (ขนาด น้ำหนัก พันธุ์ รูปร่าง สี สภาพตำหนิ)
  - กำจัดสิ่งเจือปน
- การบรรจุหีบห่อ
- การเก็บรักษา (สำหรับผักต้องพิเศษมาก) รอกการขนส่ง
  - รักษาความสะอาดของห้องเก็บรักษา
  - ควรมีห้องเย็น
- การขนส่งผลิตผลไปเพื่อขยาย

-ยานพาหนะ

-ค่าขนส่ง

- การจำหน่าย

ส่วนที่ 3 การจำหน่ายผลผลิตให้เกษตรกร

โดยทั่วไปถ้าพูดถึงหน้าที่ทางด้านการตลาดในส่วนที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนนั้น จะมีทั้งด้านการซื้อ การรวบรวม การขาย แต่เนื่องจากโครงการหลวงมิได้เป็นผู้ซื้อมาขาย แต่ช่วยเหลือทำหน้าที่การตลาดให้ ในที่นี้จึงทำหน้าที่เฉพาะการจำหน่ายให้เท่านั้น

- การจำหน่ายผลผลิต

โครงการหลวงได้ทำการขายหลายรูปแบบ คือการขายแก่ผู้ค้าปลีก ผู้ค้าส่ง ซุปเปอร์มาร์เก็ต โรงแรม ผู้แปรรูป นอกจากนี้ โครงการหลวง ได้มีสถานที่เผยแพร่ผลงานและผลิตภัณฑ์ของโครงการเองหลายแห่ง

- เวลาในการจำหน่าย

ถ้าเป็นผลผลิตที่มีอายุสั้นมีการสูญเสียมากก็ต้องรีบขายโดยเร็ว แต่ผลผลิตบางอย่างสามารถเก็บได้นานจะเก็บไว้ขายในช่วงที่คาดว่าจะได้ราคาสูงโดยจะต้องคิดเปรียบเทียบกับต้นทุน การเก็บรักษากับราคาที่จะขายได้

อย่างไรก็ตามจะต้องเน้นนโยบายการตลาดซื้อหนึ่งของโครงการหลวงก็คือ จะไม่ผลิตพืชในฤดูที่พื้นที่ราบปลูกแต่น้อยและจะส่งเสริมการผลิตพืชนอกฤดู เพื่อผู้บริโภคได้หาซื้อไปบริโภคตลอดปี สิ่งนี้จะต้องมีการร่วมมือกันระหว่างฝ่ายผลิตและฝ่ายการตลาดอย่างใกล้ชิดด้วย

- สถานที่จำหน่าย

ในสถานที่ต่างกันราคาสินค้าเกษตรจะแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะทางระหว่างสถานที่ผลิตกับสถานที่ขายผลผลิตของโครงการนั้นมีจำหน่ายทั้งที่เชียงใหม่ กรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น ๆ

นอกจากนั้น ผลผลิตสดเป็นสิ่งที่เน่าเสียง่ายมีการเปลี่ยนแปลงทางเคมีและสรีระสูง เช่น เปลี่ยนสี เหี่ยว ซอกข้าง่าย อายุการเก็บรักษาสั้น ต้องมีการควบคุมอุณหภูมิในระหว่างการวางขาย เพื่อรักษาสภาพให้สดอยู่เสมอ ผลผลิตสดของโครงการหลวงเป็นที่เมืองหนาวเป็นส่วนใหญ่ ไม่คงทนเมื่ออยู่ในสภาพอากาศร้อน ดังนั้นสถานที่จำหน่ายผลผลิตจะต้องมีความเย็นที่เหมาะสมด้วย หรือมิฉะนั้นจะต้องมีตู้แช่ที่ให้ความเย็นได้ด้วย

ส่วนที่ 4 ด้านการอำนวยความสะดวก

1. การจัดมาตรฐานและการจัดเกรด (Standardization) เพื่อควบคุมคุณภาพและลดการสูญเสีย
2. การบริการด้านข่าวสารการตลาด (Market Intelligence) การวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยการผลิตและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 5 ราคาและการกำหนดราคา

ผลิตภัณฑ์โครงการหลวงเป็นสิ่งที่คนทุกระดับสามารถซื้อหาไปบริโภคและอุปโภคได้ราคา จึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงหลักการ ผลผลิตสดของโครงการหลวงเป็นพืชเมืองหนาวพื้นที่เพาะปลูกมี จำกัดปริมาณการผลิตยังมีไม่มากนัก ตลาดพืชผลสดจึงเป็นตลาดลักษณะกึ่งผูกขาด monopolistic competition การแข่งขันอย่างรุนแรงยังไม่มี การกำหนดราคาพิจารณาปัจจัยต่อไปนี้

- สินค้าสดเป็นสินค้าตามฤดูกาล การกำหนดราคาจึงพิจารณาว่าอยู่ในต้นฤดู กลาง ฤดู หรือ ปลายฤดู ในเทศกาลต่าง ๆ หรือในช่วงส่งเสริมการขาย (promotion)
- วิธีขายเป็นแบบไหน การขายปลีก ขายส่ง ขายตรง ขายโรงงาน เป็นต้น
- สถานที่ เช่น เป็นตลาดท้องถิ่น ตลาดกลาง ตลาดปลายทาง อยู่ใกล้หรือไกลจาก แหล่งผลิต
- ต้นทุนของเกษตรกรผู้ปลูก ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย วัสดุ อุปกรณ์ในการปลูก ค่าแรงงาน เป็นต้น

ส่วนที่ 6 การคืนเงินแก่เกษตรกร

เนื่องจากโครงการหลวงทำหน้าที่การตลาดให้แก่เกษตรกรไม่ใช่ผู้ซื้อสินค้าจากเกษตรกร ดังนั้นเมื่อขายผลผลิตได้ก็ต้องคืนเงินแก่เกษตรกรไป การคืนเงินโดยหลักการแล้วควรคิดจาก "ส่วน เหลื่อมการตลาด" marketing margin หรือ "ค่าการตลาด"

ส่วนเหลื่อมการตลาด หรือค่าการตลาด หรือโชห่วยการตลาดประกอบด้วยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการจัดการตั้งแต่นำสินค้าจากเกษตรกรไปถึงมือผู้บริโภค ซึ่งได้แก่ ค่าขนส่ง ค่าน้ำมัน เชื้อเพลิง ค่าจ้าง ค่าน้ำ ค่าไฟ โทรศัพท์ ค่าภาชนะบรรจุหีบห่อ ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ๆ ค่าเสื่อมราคา ฯลฯ เป็นต้น

โครงการหลวงใช้หลักการคืนเงินแก่เกษตรกร 80% เป็นส่วนเหลือการตลาด 20% (ขณะนี้กำลังศึกษาว่าค่าเสียหายการตลาดที่โครงการหลวงต้องจ่ายจริงนั้นเกินกว่าส่วนเหลือการตลาดที่หักไว้ 20% หรือไม่ หากเกินกว่าอาจจะต้องทำการปรับปรุง)

ส่วนที่ 7 การแปรรูป

ปัจจุบันผู้บริโภคนิยมอาหารที่แปรรูปกันมากขึ้นมีทั้งการแปรรูปเป็นเครื่องกระป๋อง อบแห้ง แช่แข็งอาหารสำเร็จรูปที่นำไปรับประทานได้ทันที เช่น สลัดถาด

การแปรรูปผลผลิตโครงการหลวงนั้นเน้นวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือเกษตรกรชาวเขาที่มีผลผลิตมากเหลือจากความต้องการการตลาดโครงการหลวงก็ต้องรับไว้ทำการแปรรูปในรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วเพื่อช่วยให้เกษตรกรมีรายได้และไม่ต้องนำผลผลิตไปทิ้งเป็นการเสียเปล่า

โครงการหลวงมีโรงงานวิจัยผลิตภัณฑ์ต้นแบบเพื่อรับดำเนินการตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวอยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่อำเภอฝาง และที่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ผักที่นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปได้แก่ นำมะเขือเทศ มะเขือเทศเข้มชัน มะเขือเทศปกผิว มะเขือเทศเชื่อม ผักคองสามารถ แดงกวาดองเครื่องเทศ ข้าวโพดอ่อน ผักแห้งอนามัย ตั้งไข่อนามัย กะหล่ำปลีหมววน กระเทียมอบแห้ง แครอทอบแห้ง เป็นต้น

ส่วนที่ 8 การสร้างเอกลักษณ์

หน้าที่ของการตลาดที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการสร้างเอกลักษณ์ของผลผลิตให้เป็นที่รู้จัก โดยทั่วไปนั่นคือการให้ตราหรือยี่ห้อผลผลิตของโครงการหลวงมีตราประจำ คือ “ตราดอยคำ” ปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายโดยเฉพาะพืชผักนั้นผู้ซื้อให้ความไว้วางใจว่าเป็นผักที่ “สด สะอาดปลอดภัย สารเคมี” ในเรื่องนี้ฝ่ายป้องกันและกำจัดศัตรูพืชบนที่สูงของโครงการหลวงดูแลอยู่ด้วยคุณสมบัติสำคัญข้อนี้ทำให้มีผู้นิยมบริโภคผักของโครงการหลวงเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นพืชผลที่ผลิตบนที่สูงอากาศหนาวจะมีคุณภาพดีกว่าที่ปลูกในที่ราบซึ่งอากาศร้อนกว่า

ส่วนที่ 9 การแพร่ผลงาน

ผลิตภัณฑ์ใด ๆ แม้จะมีคุณภาพดีราคายุติธรรมแต่ถ้าไม่มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ซื้อรู้จักแล้วย่อมจะขายได้น้อย ดังนั้นเพื่อช่วยให้ผลผลิตของเกษตรกรชาวเขา เป็นที่รู้จักและผู้บริโภคไม่ลืมจึงได้ดำเนินการดังนี้ คือ

1. การจัดงานนิทรรศการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลิตภัณฑ์ประจำทุกปีทั้งที่กรุงเทพฯ และเชียงใหม่
2. ขยายสถานที่เผยแพร่ผลิตภัณฑ์ให้มากขึ้น

3. เพิ่มจำนวนสถาบันการตลาดซึ่งได้แก่ผู้ทำหน้าที่การตลาด คือผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีกผู้แปรรูป เป็นต้น

4. ทำให้เกิดความแตกต่างของผลิตผลด้วยการบรรจุหีบห่อที่มีรูปแบบต่าง ๆ

ส่วนที่ 10 การวิจัยตลาด

เพื่อให้ฝ่ายการตลาดทำหน้าที่อย่างครบถ้วนจึงต้องทำการวิจัยเกี่ยวกับการตลาด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ว่ายังมีปัญหาอะไรบ้างซึ่งจะต้องทำการแก้ไข ควรวางแผนการตลาดและการผลิตอย่างไร เช่น การวิเคราะห์อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับตัวผู้บริโภคและพฤติกรรมของเขา การวิจัยเกี่ยวกับผลิตผลแต่ละชนิด เกี่ยวกับโครงสร้างการตลาดและการแข่งขันสภาวะเศรษฐกิจและตลาดของผลิตผล ต้นทุนการตลาดและการบริการทางการตลาด ข้อสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตก็คือ ฝ่ายผลิตควรวิจัยหาพันธุ์ใหม่ที่มีคุณภาพดีที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างรสชาติและขนาดที่แตกต่างไปจากเดิมให้เป็นพันธุ์ที่ทนทานต่อการขนส่งและต้องรักษาพันธุ์เดิมที่ดีอยู่แล้วให้คงคุณภาพดีอย่างสม่ำเสมอ

ปัญหาเกี่ยวกับพืชผักทางการตลาด

พืชผักเป็นสินค้าที่ไม่นิยมใช้เป็นของขวัญ แต่เป็นสิ่งที่ผู้ซื้อนำไปบริโภคเองดังนั้นจึงเป็นสินค้าที่ราคาไม่สูงเท่าสินค้าที่เป็นของขวัญได้ พืชผักที่จะมีศักยภาพเป็นพืชเศรษฐกิจได้ จะต้องแก้ปัญหาที่มักจะปรากฏอยู่เสมอ คือ

- ปริมาณผลิตแต่ละปีไม่แน่นอนทำให้ไม่สามารถรับคำสั่งซื้อจากผู้ซื้อได้แน่นอน
- คุณภาพไม่ได้มาตรฐานไม่ตรงตามความต้องการของผู้ซื้อ
- การบรรจุหีบห่อไม่แข็งแรง ทำให้เสียหาย ส่งทางไกลไม่ได้
- การสูญเสียมีมากเนื่องจากการดำเนินการช่วงเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยวยังมีปัญหา

หลักการดำเนินงานด้านการตลาดของโครงการหลวง

โครงการหลวงมิได้ทำการซื้อผลิตผลจากเกษตรกรชาวเขา แล้วนำมาขายเอง เพียงแต่ทำหน้าที่จัดการตลาดให้แก่เกษตรกรชาวเขา ที่อยู่ในชายฝั่งเสริมโดยโครงการหลวง ไม่ได้ประกันราคาและไม่ทำการซื้อขายล่วงหน้า ผลิตผลที่ทำการส่งเสริม ยกเว้นบางกรณีให้พิจารณาเป็นกรณีพิเศษไป

การผลิตพืชผลโดยเฉพาะอย่างยิ่งผักและดอกไม้โครงการหลวงจะไม่ทำการปลูกพืชในฤดูที่ทางพื้นราบปลูกได้มาก แต่จะปลูกเพื่อสนองตลาดของโครงการหลวงเท่านั้น

โครงการหลวงเน้นการส่งเสริมการผลิตพืชนอกฤดู เพื่อให้ได้ราคาที่ดีและให้ผู้ที่ต้องการบริโภคซื้อหาไปบริโภคได้ตลอดปี

การรักษาคุณภาพของผลผลิต ก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวเป็นสิ่งสำคัญมากต้องทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเพื่อที่จะลดการสูญเสีย

ผลผลิตของโครงการหลวงไม่ใช่ผลิตผลเฉพาะผู้ที่มีรายได้สูงเท่านั้นแต่ต้องการให้คนทุกระดับรายได้สามารถซื้ออุปโภคบริโภคได้ราคาพืชผลจะต้องไม่มีการกำหนดราคาที่เป็นราคาตายตัวแต่ให้ราคาลอยตัวเป็นไปตามกลไกของตลาด

การแปรรูปผลผลิตของโครงการหลวงเน้นวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือเกษตรกรที่มีผลิตผลเหลือเกินความต้องการเพื่อให้เกษตรกรไม่ต้องทิ้งผลผลิตที่ผลิตได้ซึ่งเป็นการเสียเปล่าโดยไม่ใช้ประโยชน์ นอกจากนี้จะส่งเสริมให้เกษตรกรชาวเขาปลูกพืชที่จะนำมาทำการแปรรูปตามความต้องการของตลาดได้เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ช่องทางหนึ่งด้วย

ผลผลิตของโครงการหลวงมีเอกลักษณ์เป็นที่รู้จักแพร่หลายโดยทั่วไปคือ "ตราดอยคำ" และผู้บริโภคได้ให้ความไว้วางใจว่าผลผลิตของโครงการหลวง โดยเฉพาะของสด คือ "สด สะอาด ปลอดภัย" จึงต้องรักษาเอกลักษณ์นี้โดยเคร่งครัด

เพื่อช่วยให้ผลผลิตของเกษตรกรชาวเขาเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายโดยทั่วไปและผู้บริโภคไม่ลืม จึงจำเป็นต้องมีการจัดงานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

การวิจัยตลาด การรายงาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้ทราบปัญหาและอุปสรรคจะได้หาทางแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนการวิจัยเพื่อพัฒนาด้านการตลาดให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.5 ผลผลิตของโครงการหลวง

ชาวเขาในอดีตปลูกฝิ่นเป็นรายได้ก็เพราะไม่ทราบว่าจะปลูกพืชอื่นใด นอกจากฝิ่น ฝิ่นเป็นพืชทำเงินเพียงอย่างเดียวที่รู้จัก พืชอื่น ๆ เช่น ข้าว ข้าวโพด ฯลฯ นั้นก็ปลูกเพื่อใช้รับประทานและเลี้ยงสัตว์

โครงการหลวงได้นำพืชพรรณเข้ามาทำการทดลองบนที่สูงเป็นจำนวนมากมายหลายชนิด หลายพันธุ์ ได้รับความช่วยเหลือจากประเทศต่าง ๆ ซึ่งเข้าใจและเห็นใจในปัญหาที่เราประสบอยู่ เพราะปัญหาเรื่องฝิ่นนั้นมิใช่เป็นปัญหาของประเทศไทยเท่านั้น แต่เป็นปัญหาของโลก ผลการทดลองค่อย ๆ เกิดขึ้นอย่างช้า ๆ ในระยะแรกและมีอัตราความสำเร็จสูงขึ้น ในเวลาต่อมาเมื่อนักวิชาการมีความเข้าใจสภาพภูมิอากาศดีขึ้นผลการทดลองนี้ได้ถ่ายทอดไปสู่ชาวเขา เป็นการร่วมกันทดลองก่อน

ในระยะแรกแล้วจึงกลายมาเป็นอาชีพอย่างจริงจัง ในระยะหลังชาวเขาเริ่มมีความเชื่อมั่นที่จะปลูกผัก ปลูกดอกไม้ ปลูกผลไม้ เพื่อทำรายได้ แทนฝิ่น และเมื่อเห็นว่าได้เงินมาจริง ๆ ก็ค่อยๆ ลดการปลูกฝิ่นลง จนในที่สุดหลายท้องที่ของโครงการหลวง ฝิ่นจะกลายเป็นพืชที่หาดูได้ยากไปเสียแล้ว

ในปัจจุบัน ผลไม้ ผัก ดอกไม้ และพืชเมืองหนาวต่าง ๆ มีจำหน่ายตลอดปีและเป็นที่ยุ้จักกันอย่างแพร่หลาย

ผลผลิตหลักของโครงการหลวง ประกอบด้วย

ผักเมืองหนาว

มีจำหน่ายตลอดปี

ผักกาดหอมหัว (Head Lettuce)

กระเทียมต้น (Leek)

เซเลอรี่ (Celery)

แตงกวายาว (Cucumber)

ถั่วลันเตา (Garden Pea)

ปวยเล้ง (Spinach)

พริกยักษ์ (Sweet Pepper)

กะหล่ำปลีแดง (Red Cabbage)

เบบี้แครอท (Baby Carrot)

ผักกาดฮ่องเต้ (Pai – Tsai)

ถั่วแขก (Bush Bean)

มะเขือเทศ (Tomato)

ซูกินี (Zucchini)

แรดิช (Radish)

มะเขือม่วง (Eggplant)

พาร์สลีย์ (Parsley)

เฟนเนล (Fennel)

บีท (Beet)

ฟักทองญี่ปุ่น (Pumpkin)

กะหล่ำปลม (Kohlrabi)

เอนโดว์ (Endive)

มิถุนายน – มีนาคม

หน่อไม้ฝรั่ง (Asparagus)

มะเขือเทศลูกโต (Table Tomato)

กรกฎาคม – มีนาคม

เทอร์นิพ (Turnip)

มะระขาว (White Balsam Pear)

ถั่วกระเทียม (Vegetable)

พฤศจิกายน – มีนาคม

กะหล่ำดาว (Brussels Sprouts)

กะหล่ำปลีขาวอวย (Cabbage Savoy)

นอกจากนี้ยังมีผักแปลก ๆ

ซึ่งอยู่ในชั้นทดลองตลาด

อาติโช๊ค (Artichoke)

รูบาร์บ (Rhubarb)

แรดิชิโอ (Radicchio)

พริกแมกซิกัน (Mexican Pepper)

กะหล่ำปลมม่วง (Red Kohlrabe)

ฟักทองสีส้ม (Pumpkin Yellow)

พาร์สลีย์รุต (Parsley Root)

สวิทชาร์ด (Swisschard)

ถั่วลันเตากินเมล็ด (Sugar Pea)

รอกเก็ตสลัด (Rocket Salad)

โกโบ้ (Kobo)	ฟักมะพร้าว (Summer Squash (Table Ace))
มะเขือเทศเชอร์รี่ (Cherry Tomato)	ฟักคองส์ (Summer Squash (Sundance))
ฟักจานบิน (Summer Squash)	ฟักบัตเตอร์นัท (Butter Nut, Summer Squash)
ผักกาดหางหงส์ (Michilli)	ถั่วเทียน (Yellow Bush Bean)
แครอท (Carrot)	กุยช่ายขาว (Chinese Chive White Ghuy Chai)
พริกยักษ์เหลือง (Yellow Pepper)	กรีนลิฟชิคอรี (Green Leaf Chicory)
ถั่วเข็ม (Needle Bean)	ข้าวโพดหวาน (Sugar Sweet Corn)
ผักกาดหวาน (Cos Lettuce)	แคนตาลูป (Cantaloupe)
ผักกาดหอมบัตเตอร์เฮด (Butter Head Lettuce)	เห็ดหอม (Shiitake Mushroom, Lentinus edodes)
ผักกาดหอมใบแดง (Red Leaf Lettuce)	
หอมญี่ปุ่น (Japanese Bunching Onion)	
ผักสลัด (Lettuce)	
สมุนไพร	
ดั่งกวย (Angelica)	ซอเรล (Sorrel)
ทาร์ม์ (Thyme)	เลมอนทาร์ม์ (Lemon Thyme)
มินท์ (Mint)	เลมอนบาล์ม (Lemon Balm)
เบซิล (Basil Sweet)	ดิล (Dill)
โอริกาโน (Herb Origano)	เนทเตอร์ (Netter)
เสค (Sage)	แทรากอน (Traragon)
โรสแมรี่ (Rose Marry)	บุก (Konjac)
ไชว้ (Chive)	เอื้องหมายนา (Costus)
ชาโรโมนาย (Chamomile)	รู (Rue)
เชอริวิล (Chervil)	พาร์สลีย์ (Parsley)
ซัมเมอร์ซาวอรี (Summer Savory)	
ดอกไม้เมืองหนาว	
จำน่ายตลอดปี	มินาคม – มิถุนายน
แกลดิโอลัส (Gladiolus)	อกาเพนทัส (Agapanthus)
กุหลาบ (Rose)	พุดศจิกายน – เมษายน
กุหลาบหนู (Miniature Rose)	สแตติสซินดัม (Statice (Limonium sinuatum))
จีปไซฟิลล่า (Gypsophila)	พุชชีวิลโลว์ (Pussy Willow)

พิงค์แอสเตอร์ (Pink Aster)	ดอกไม้ชนิดอื่น ๆ ที่อยู่ในชั้นวิจัย
อัลสโตรอเมียเรีย (Alstromeria)	ลิลลี่ (Lily)
ยูคาลิปตัส (Eucalyptus)	โซลิดแอสเตอร์ (Solid Aster)
พีค็อก (Aster Ericoides)	แกงการูพอว์ (Kangaroo Paw)
คาร์เนชั่น (Carnation)	ไลเซียนทัส (Lisianthus)
เยอบีรา (Gerbera)	โครคอสเมีย (Crococsmia)
แคลลาลิลลี่ (Calla Lily)	ทราเชเลียม (Trachelium)
เบญจมาศ (Chrysanthemum)	เลียทริส (Liatris)
เฮลิโคเนีย (Heliconia)	หน้าวัว (Anthurium)
ไบเฟิน (Fern)	ซิมบิเดียม (Cymbidium)
สแตติสเพอร์ริซอียา (Statice perezii)	สแตติส (Statice Limonium spp.)
สแตติสแคสเปียร์ (Statice caspia)	
ปักชาสวอร์ก (Strelizia Reginae)	
<u>ผลไม้เมืองหนาว</u>	
จำหน่ายตลอดปี	กรกฎาคม – ตุลาคม
มะละกอ (Papaya)	อโวคาโด (Avocado)
มีนาคม – เมษายน	สิงหาคม – กันยายน
บ๊วย (Japanese Apricot, Ume)	พลับ (Persimmon)
มีนาคม – พฤษภาคม	พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์
ท้อ (Peach)	กีวี (Kiwi)
เมษายน – พฤษภาคม	พฤศจิกายน – มีนาคม
พลัม (Plum)	สตรอเบอร์รี่ (Strawberry)
พฤษภาคม – กุมภาพันธ์	พฤษภาคม – มิถุนายน
เสาวรส (Passion Fruit)	ราสพ์เบอร์รี่ (Raspberry)
มิถุนายน – กรกฎาคม	องุ่นมีเมล็ด (Grape Fruit)
แอปเปิ้ล (Apple)	องุ่นไม่มีเมล็ด (Seedless Grape Fruit)
ทับทิม (Pomegranate)	
กรกฎาคม – สิงหาคม	
สาลี่ (Chinese Pear)	

2.6 ผลการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ

2.6.1 การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพภาคการเกษตร

ในปีงบประมาณ พ.ศ.2549 การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของฝ่ายพัฒนามูลนิธิโครงการหลวง ได้ทำการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่เกษตรกรจำนวน 30,451 ครัวเรือน เกษตรกรหันมาปลูกพืชเมืองหนาว ได้แก่ พืชผัก ไม้ผล ไม้ดอก พืชไร่ ชา กาแฟ สมุนไพร และพืชอื่นๆมากกว่า 118 ชนิด ทำให้เกษตรกรมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการส่งผลผลิตออกจำหน่ายผ่านตลาดมูลนิธิโครงการหลวง 185.09 ล้านบาท (เพิ่มจากปี พ.ศ.2548 ร้อยละ 24.81) เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตเองมูลค่า 284.52 ล้านบาท รวมเป็นมูลค่าผลผลิตทั้งหมดกว่า 469.61 ล้านบาท

2.6.2 การส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมี

มูลนิธิฯ ได้ส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร โดยการปลูกพืชตามระบบการเพาะปลูกที่ดี (GAP) และทำเกษตรอินทรีย์ทดแทน ทำให้ผลผลิตของเกษตรกรที่ส่งออกจำหน่ายสู่ตลาดได้รับการรับรองมาตรฐานการเพาะปลูกที่ดี (GAP) ได้แก่ พืชผักจำนวน 70 ชนิด เกษตรกร 3,215 ราย และไม้ผล จำนวน 6 ชนิด เกษตรกร 1,810 ราย รวมทั้งได้รับมาตรฐานผักอินทรีย์ จำนวน 22 ชนิด มีเกษตรกรผู้ปลูก 266 ราย

2.6.3 การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพนอกภาคเกษตร

ในปี 2549 ฝ่ายพัฒนา มูลนิธิโครงการหลวง มีกิจกรรมพัฒนาอาชีพนอกภาคเกษตรที่สำคัญคือ

1) การเตรียมความพร้อมให้ชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง โดยการให้ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วัฒนธรรม และธรรมชาติ ในปี พ.ศ.2549 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 693,801 ราย สร้างรายได้ 66,728,468 บาท รวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์ฯ ได้แก่ งานออกพรรษาชาวไทยใหญ่ การจัดกิจกรรมสำหรับสื่อมวลชน และการจัดงานคะฉิ่นมะหน่าว เป็นต้น

2) การฟื้นฟูอนุรักษ์และส่งเสริมงานหัตถกรรมท้องถิ่นชาวเขา โดยมุ่งให้แม่บ้านเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวงต่างๆ ได้ฟื้นฟูและผลิตงานหัตถกรรมของชุมชนเพื่อใช้ในครัวเรือนและจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริม ในปี พ.ศ.2549 มีแม่บ้านเกษตรกรที่เข้าเป็นสมาชิก จำนวน 307 คน โดยมีรายได้เสริม 599,049 บาท

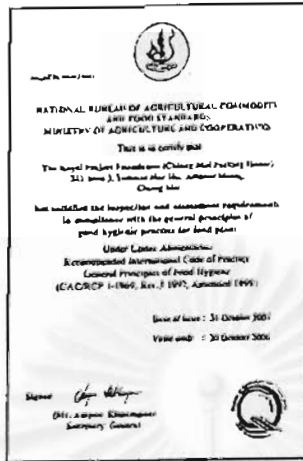
2.6.4 รับรองมาตรฐานคุณภาพระบบการผลิต แหล่งผลิต และผลผลิต

มูลนิธิโครงการหลวงได้ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต และผลิตภัณฑ์ไปสู่มาตรฐานความปลอดภัย (Food Safety) โดยได้รับการรับรองผลิตภัณฑ์ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบการเพาะปลูกที่ดี ผลิตภัณฑ์ความปลอดภัย (ภาพที่ 2.6.4-1) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของเจ้าหน้าที่โครงการที่น่ายกย่องอย่างมาก ซึ่งจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ซึ่งจะส่งผลดีต่อเกษตรกรของโครงการหลวง ซึ่งเป็นผู้เพาะปลูกพืช ผัก ผลไม้ ป้อนสู่ตลาด ผลการดำเนินงานพัฒนาสรุปได้ดังนี้

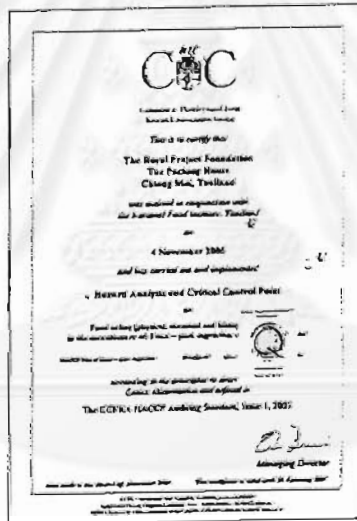
1) ผลผลิตที่ได้รับมาตรฐานระบบการเพาะปลูกที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP) ปัจจุบันมูลนิธิโครงการหลวงได้ทำการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตภัณฑ์ผักให้เข้าสู่มาตรฐานความปลอดภัย (Food Safety) โดยการพัฒนาวีธีการปลูกผักด้วยระบบเพาะปลูกที่ไร้อิน ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพระบบการผลิตและแหล่งผลิตพืชผักจากกรมวิชาการเกษตรเป็นปีที่ 3 สำหรับพืชผัก 70 ชนิด จาก 34 ศูนย์ เกษตรกร 2,611 ราย พื้นที่ปลูก 7,293.62 ไร่ โดยในปี พ.ศ. 2548 เกษตรที่ไม่ผลจำนวน 5 ชนิดในพื้นที่ปลูก 7,818 ไร่ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จากกรมวิชาการเกษตรด้วย

2) ผลผลิตที่ได้รับการรับรองผลิตภัณฑ์อินทรีย์ตามมาตรฐานประเทศไทย จากกรมวิชาการเกษตร เป็นผลผลิตผักอินทรีย์ จำนวน 35 ชนิด ปริมาณ 238.56 ตัน คิดเป็นมูลค่า 5.61 ล้านบาท พื้นที่รวม 350 ไร่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 221 ราย ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงที่ได้รับการรับรองมีจำนวน 6 แห่ง นอกจากนี้ยังได้ขยายผลการปลูกผักอินทรีย์ไปยังเกษตรกรพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี อันเป็นพื้นที่ขยายผลของมูลนิธิโครงการหลวง โดยมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 48 ราย พื้นที่ 18.3 ไร่

ภาพที่ 2.6.4-1 การรับรองสินค้าเกษตรที่มูลนิธิได้รับ

Ministry of Agriculture and Cooperatives, Thailand
 Department of Agriculture
 The Royal Project
 65 Sutthap Road, Tambon Sutthep, Amphur Muang, Chiangmai
 Code : AC 03-01-5000-0300-300
Conforms to the FOOD SAFETY PROJECT
 For the following
Fresh Vegetables
 Issued date : May 11, 2004. Valid until : May 10, 2005.

 (Mr. Chakorn Saengrakasong) Director General

DOA's Certification Symbol of Agricultural Commodities and Food Products

Good Agricultural Practice (GAP)
 No. 03-01-5000-0300-300

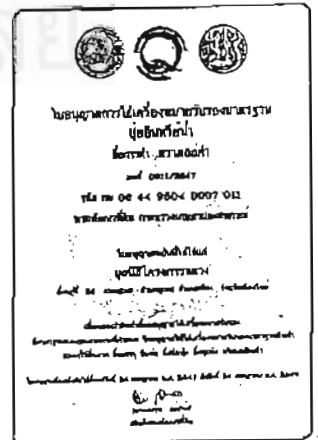
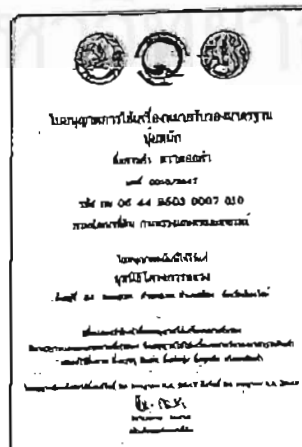
สัญลักษณ์การรับรองสินค้าเกษตรและอาหาร
 กรมวิชาการเกษตร

Good Manufacturing Practice (GMP)

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
 03-01-5000-0300-300

บทที่ 3
การเปิดเสรีทางการค้าไทย-จีน

3.1 ความเป็นมาของเขตการค้าเสรี¹

ความหมายของนโยบายการค้าเสรี

นโยบายการค้าเสรี (Free Trade Policy) มีรากฐานมาจากทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (The Theory of Comparative Advantage) ที่เสนอว่า “แต่ละประเทศควรจะเลือกผลิตแต่เฉพาะสินค้าที่ตนมีต้นทุนการผลิตได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากที่สุด แล้วนำสินค้าที่ผลิตได้นั้นไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ประเทศอื่นที่ต้นทุนการผลิตได้เปรียบ ถึงแม้ว่าประเทศหนึ่งจะอยู่ในฐานะเสียเปรียบอีกประเทศหนึ่งในการผลิตสินค้าทุกชนิดก็ตาม ประเทศทั้งสองก็ย่อมจะทำการค้าต่อกันได้ โดยแต่ละประเทศจะเลือกผลิตเฉพาะสินค้าที่เมื่อเปรียบกับสินค้าอื่นแล้วประเทศตนสามารถผลิตได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด แล้วนำมาแลกเปลี่ยนสินค้าที่ผลิตขึ้นกับอีกประเทศหนึ่ง”

นโยบายการค้าเสรีไม่สนับสนุนการเก็บภาษีศุลกากรในอัตราที่สูงและขจัดข้อบังคับต่างๆ ที่กีดกันการค้าระหว่างประเทศ ประเทศที่ใช้นโยบายการค้าเสรีจะมีลักษณะโดยทั่วไป ดังนี้

1) ดำเนินการผลิตตามหลักการแบ่งงานกันทำ กล่าวคือ เลือกผลิตแต่สินค้าที่ประเทศนั้นมีประสิทธิภาพในการผลิตสูง และมีต้นทุนการผลิตต่ำ

2) ไม่มีการเก็บภาษีคุ้มกัน (Protective Duty) เพื่อคุ้มครองช่วยเหลืออุตสาหกรรมในประเทศแต่อย่างใด คงเก็บแต่ภาษีศุลกากรเพื่อเป็นรายได้ของรัฐ

3) ไม่ให้สิทธิพิเศษหรือกีดกันสินค้าของประเทศใดประเทศหนึ่ง มีการเก็บภาษีอัตราเดียวและให้ความเป็นธรรมแก่สินค้าของทุกประเทศเท่าๆกัน

---

¹รุ่งนภา บุญยะนันท์ เขตการค้าเสรีไทย-จีน ผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าไทย. สำนักมาตรฐานการนำเข้าส่งออกสินค้าทั่วไป, กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ พฤษภาคม 2546

4) ไม่มีข้อจำกัดทางการค้า (Trade Restriction) ที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ไม่มีการควบคุมการนำเข้าหรือการส่งออกที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ยกเว้นการควบคุมสินค้าบางอย่างที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ศีลธรรมจรรยาหรือความมั่นคงของรัฐเท่านั้น

GATT (General Agreement on Trade and Tariff) หรือองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ในปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ ต้องการให้การค้าของโลกดำเนินไปอย่างเสรี บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน คือ ไม่มีการเลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) ระหว่างประเทศภาคีสมาชิก โดยพิจารณาได้จากบทบัญญัติของ GATT กำหนดหลักการสำคัญไว้ 2 หลักการ ได้แก่ หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความเอื้อเฟื้อ (Most Favoured Nation Treatment : MFN) และหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติเดียวกัน (National Treatment)

การจัดกลุ่มเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคไม่ว่าจะอยู่ในรูปการเจรจาระดับทวิภาคี (Bilateral Agreement) หรือพหุภาคี (Multilateral Agreement) โดยข้อเท็จจริงของการจัดทำข้อตกลงนับแต่มีการสร้างความเป็นเสรีทางการค้าให้มากขึ้นระหว่างประเทศ หรือประเทศภายในกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการกีดกันทางการค้าต่อประเทศนอกกลุ่มข้อตกลงไปได้ หากพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นว่า WTO อนุญาตให้มีการรวมกลุ่มหรือทำความตกลงทางการค้าระดับภูมิภาคได้โดยถือว่าเป็นข้อยกเว้น (Exception) ของ WTO ที่ประเทศสมาชิกสามารถเลือกปฏิบัติได้ (Non-MFN) ระหว่างประเทศในกลุ่ม แต่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน GATT ปี 1994 (พ.ศ.2537) มาตรา 24 วรรค 4 ถึง วรรค 9 ซึ่งยินยอมให้ประเทศที่เข้าร่วมในการจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจนี้ไม่ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีบางประการของ GATT ได้

การจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจตามมาตรา 24 มีอยู่ 3 รูปแบบ คือ

- 1) สหภาพศุลกากร (Customs Union)
- 2) เขตการค้าเสรี (Free-trade Area)
- 3) ข้อตกลงชั่วคราวก่อนที่จัดตั้งสหภาพศุลกากรหรือเขตการค้าเสรี (Interim Agreement)

ความหมายของเขตการค้าเสรี

เขตการค้าเสรี หมายถึง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายเพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มที่ทำข้อตกลงให้เหลือน้อยที่สุด หรือเป็น 0% และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่าประเทศ

นอกกลุ่ม การทำเขตการค้าเสรีในอดีตมุ่งในด้านการเปิดเสรีด้านสินค้า (Goods) โดยการลดภาษีและอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีเป็นหลัก แต่เขตการค้าเสรีในระยะหลังๆนั้นรวมไปถึงการเปิดเสรีด้านบริการ (Service) และการลงทุนด้วย

เขตการค้าเสรีที่สำคัญในปัจจุบันคือ NAFTA และ AFTA และขณะนี้สหรัฐฯ อยู่ในระหว่างการเจรจาทำเขตการค้าเสรีในภูมิภาคอเมริกา (Free Trade Area of the Americas : FTAA) รูปแบบการค้าเสรีแบ่งได้ 2 ชนิด คือ

1) สหภาพศุลกากร (Custom Union) หมายถึง การรวมตัวกันทางเศรษฐกิจในระดับที่ลึกและกว้างกว่าเขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) เพราะมีลักษณะที่เป็นตลาดร่วม (Single Market) ซึ่งไม่มีกำแพงภาษีระหว่างประเทศสมาชิกในสหภาพศุลกากรเก็บภาษีศุลกากรอัตราเดียวกัน (Common Level) กับทุกประเทศนอกกลุ่ม สหภาพศุลกากรจึงทำให้ประเทศในกลุ่มมีสภาพเป็นเสมือนประเทศเดียวกันหรือตลาดเดียวกัน สหภาพศุลกากรที่สำคัญ คือ สหภาพยุโรป (European Union) (กำลังจะขยายสมาชิกภาพโดยรับประเทศในยุโรปตะวันออกบางประเทศเข้าร่วมด้วย) และ MERCOSUR

2) พันธมิตรทางเศรษฐกิจ (Closer Economic Partnership : CEP) หมายถึง ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีการพัฒนารูปแบบไปจากที่เคยมีมา โดยมีกรอบความร่วมมือที่กว้างขวางกว่า FTA อย่างไรก็ดี ความเข้าใจเกี่ยวกับ CEP หรือขอบเขตของ CEP อาจจะแตกต่างกัน โดยทั่วไป CEP (หรือศัพท์อื่นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน) ครอบคลุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งในด้านการค้า สินค้า บริการ และการลงทุน

ผลดีและผลเสียของเขตการค้าเสรี

ผลดี การทำเขตการค้าเสรีจะทำให้เกิดผลดีกับประเทศ ดังนี้

1) ตามหลักเศรษฐศาสตร์ การขึ้นนโยบายการค้าเสรีจะก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพ และหลักการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) การแบ่งงานกันทำ (Division of Labour) และการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) ทำให้ผลิตจำนวนมากจะทำให้ต้นทุนถูกลง ผู้บริโภคสามารถเลือกบริโภคสินค้าดีที่มีคุณภาพ ราคาเป็นไปตามกลไกตลาดอย่างแท้จริง จากหลักการต่างๆเหล่านี้จะเกิดประโยชน์ต่อการทำเขตการค้าเสรี

2) เขตการค้าเสรีจะทำให้มีตลาดที่กว้างขึ้น การส่งออกจะง่ายขึ้น สะดวกขึ้น การค้าระหว่างกันจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อเป็นคู่สัญญาความตกลงกันแล้ว การเจรจาจัดอุปสรรคทางการค้าต่างๆ นอกเหนือจากภาษีจะมีมากขึ้นและง่ายในการเจรจา นอกจากนั้นมีการกระจายแหล่งวัตถุดิบมากขึ้น ทำให้วัตถุดิบที่ใช้อยู่แล้วนำเข้าไปในระดับราคาถูกลง และต้นทุนการผลิตต่ำลง

3) ผลพลอยได้จากการทำเขตการค้าเสรี คือ กระตุ้นให้มีการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น และเมื่อมีประเทศใดประเทศหนึ่งจัดทำเขตการค้าเสรีแล้ว จำเป็นที่จะต้องลดภาษีลงมา หมายความว่าอุตสาหกรรมนั้นๆ ที่ก่อนหน้านี้รัฐบาลอาจจะต้องปกป้องและจะต้องพยายามปรับตัวเพื่อที่จะให้สามารถต่อสู้แข่งขันได้กรณีนี้จะเป็นผลดีทางอ้อม คือ ทำให้อุตสาหกรรมต่างๆ ของเขตการค้าเสรีนั้นมีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น

4) การจัดทำเขตการค้าเสรีในลักษณะพหุภาคี อย่างเช่น กลุ่ม AFTA หรือกลุ่ม EU มีผลที่ทำให้กลุ่มนั้นๆ นอกจากจะมีตลาดการค้าที่กว้างขึ้น สินค้าสามารถตอบสนองความต้องการในกลุ่มเองได้แล้วยังทำให้มีอำนาจในการต่อรองและอำนาจการเจรจาระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ทวิภาคีและในระดับภูมิภาค เพราะถ้ารอ WTO หรือจะหวังพึ่ง WTO ที่จะมาเป็นกลไกในการเปิดตลาดการค้าเสรี คงจะต้องอีกนาน

5) การจัดทำเขตการค้าเสรีมีนัยทางการเมืองระหว่างประเทศอยู่ด้วย คือ การจะเป็นการเข้าไปใกล้ชิดกับอีกประเทศหนึ่ง เท่ากับว่าเป็นการถ่วงดุลอำนาจกับอีกประเทศหนึ่ง ตัวอย่างเช่น จีนจะทำเขตการค้าเสรีกับอาเซียนมีนัยทางการเมืองคือ จีนจะมีบทบาท มีอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านการเมืองเพิ่มขึ้นในอาเซียน และถ้าสหรัฐอเมริกาต้องการจะถ่วงดุลอำนาจจีนก็ต้องเข้ามาทำเขตการค้าเสรีกับประเทศในภูมิภาคนี้ด้วย ซึ่งเป็นเหตุผลทางการเมืองที่แทรกอยู่ในเรื่องของการจัดทำเขตการค้าเสรี ซึ่งจะต้องนำมาพิจารณาด้วย

ผลเสีย การทำเขตการค้าเสรีจะทำให้เกิดผลเสียกับประเทศ ดังนี้

1) จะกระทบต่ออุตสาหกรรมใหม่ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เราเรียกว่าอุตสาหกรรมแรกเริ่ม (Infant Industries) คือ อุตสาหกรรมที่ยังต้องการให้รัฐบาลปกป้องอยู่เป็นอุตสาหกรรมที่เพิ่งเกิดใหม่ ไม่มีความสามารถในการที่จะไปแข่งขันในเวทีโลกอย่างเพียงพอ เพราะฉะนั้น ถ้าหากมีการจัดทำเขต

การค้าเสรี อุตสาหกรรมเหล่านี้จะถูกกระทบจากสินค้าราคาถูกจากประเทศคู่แข่งเขตการค้าเสรี และอาจต้องล้มหายไปได้

2) ประเทศที่เป็นคู่แข่งจัดทำการค้าเสรีด้วยอาจมีโครงสร้างการส่งออกสินค้าเหมือนกัน จะกลายมาเป็นแข่งกันเอง เกิดสินค้าประเภทเดียวกันมาตีตลาดสินค้าในประเทศที่ด้อยกว่า เพราะฉะนั้น โครงสร้างการผลิตประเภทเดียวกันจะทำให้แข่งกันไม่เกือหนุนกัน

3) การจัดทำเขตการค้าเสรีแบบทวิภาคีหรือแบบภูมิภาค จะเป็นการทำลายระบบการค้าโลก เป็นการทำลาย WTO เป็นการทำลายระบบพหุภาคีนิยม ซึ่งที่จริงแล้วตามหลักของนักเศรษฐศาสตร์ ระบบที่ดีที่สุดคือ WTO คือ ถ้าจะมีเขตการค้าเสรีนั้นก็ควรจะเป็นเขตการค้าเสรีของทั้งโลกรวมกัน ถ้ามีการจัดทำเขตการค้าเสรีแบบ FTA ตามหลักของนักเศรษฐศาสตร์ก็ถือว่าเป็น Second Best Option แต่จริงๆแล้ว The Best Option คือ WTO

4) การจัดทำเขตการค้าเสรีคู่หนึ่ง จะไปกระตุ้นให้ประเทศอื่นต้องแข่งที่จะจัดทำเขตการค้าเสรีเพิ่มขึ้นไปด้วย เพราะฉะนั้น FTA จะทำให้เกิด FTA มากขึ้นๆ จะไปสู่ความขัดแย้งทางการค้ามากขึ้น เพราะว่าการจัดทำเขตการค้าเสรี อย่างเช่น ประเทศ A กับประเทศ B สองประเทศจะได้ประโยชน์ แต่ว่าประเทศนอกกลุ่มประเทศที่ไม่เป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีนั้นจะถูกกีดกัน เรียกว่าเป็นการกีดกันทางการค้า

5) ในการเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างกัน ส่วนใหญ่แล้วประเทศที่ใหญ่จะได้เปรียบ ประเทศเล็กจะเสียเปรียบ เพราะว่าจะไม่มีอำนาจในการต่อรอง ต้องระมัดระวังในการที่จะไปเจรจากับประเทศใหญ่ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เป็นต้น

6) การจัดทำเขตการค้าเสรีอาจทำให้ประเทศหนึ่งเข้าสู่สภาวะการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ ประเทศหนึ่งมากเกินไป เรียกว่า Over Dependency นอกจากนั้นยังมีผลในการเบี่ยงเบนทิศทางการค้า (Trade Diversion) ทำให้ประเทศคู่แข่งเขตการค้าเสรีหันมาค้าขายกันเองมากขึ้น หลังจากมีการเปิดเสรีให้แก่กัน แต่ยังคงมีอุปสรรคการค้ากับประเทศอื่นๆ จึงอาจจะทำให้ไม่มีการนำเข้าจากประเทศที่ต้นทุนการผลิตต่ำกว่าได้ด้วย

ผลกระทบจากการทำ FTA

ประชาชนแต่ละกลุ่มจะได้รับผลกระทบจากการทำความตกลงเสรีทางการค้า FTA ที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับว่าเป็นผู้บริโภค ผู้ผลิต เกษตรกร หรือแรงงาน ในสาขาเศรษฐกิจต่างๆ โดยรวมแล้ว ประชาชนแต่ละคนอาจได้รับผลกระทบในหลายแง่มุมเพราะอาจเป็นผู้ผลิตสาขาหนึ่ง และเป็นผู้บริโภคในอีกสาขาหนึ่ง เป็นต้น โดยสรุปผลกระทบของ FTA โดยย่อมีดังนี้

1) ผลกระทบจากการนำเข้าต่อผู้บริโภค ในฐานะผู้บริโภค ประชาชนไทยโดยทั่วไปน่าจะได้รับผลกระทบด้านบวก คือ จะมีทางเลือกในการซื้อสินค้าและบริการต่างๆมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพสูงขึ้น หรือมีราคาที่ถูกลง หากสินค้านั้นอยู่ในขอบเขตที่ถูกเปิดเสรีใน FTA เช่น อาจจะสามารถเลือกซื้อผักผลไม้เมืองหนาวจากจีนที่มีราคาถูกลงได้

อย่างไรก็ตาม FTA อาจนำมาซึ่งความเสี่ยงต่อผู้บริโภคในการบริโภคสินค้าหรือบริการที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือไม่ปลอดภัย เช่น ผักผลไม้ที่มีสารพิษตกค้าง หากเราไม่มีการกำกับดูแลที่เข้มงวดเพียงพอ

2) ผลกระทบจากการนำเข้า FTA ต่อผู้ประกอบการธุรกิจไทย ผู้ประกอบการไทยจะได้รับผลกระทบในด้านบวกหรือด้านลบจาก FTA ขึ้นอยู่กับว่าเป็นผู้ประกอบการในสาขาใด หากเป็นผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าในสาขาที่ประเทศคู่ค้าของเราเปิดเสรีให้ เช่น ได้รับการลดอัตราภาษีศุลกากร ผู้ประกอบการไทยก็จะมีโอกาสทางธุรกิจในตลาดต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากไม่ต้องเสียภาษีศุลกากร หรือเสียในอัตราที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับสินค้าจากประเทศคู่แข่ง และจะไม่ถูกกีดกันการเข้าสู่ตลาด (Market Access) ในตลาดต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม หากเป็นผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าแข่งขันกับสินค้านำเข้าในสาขาที่ประเทศไทยเปิดเสรีทางการค้าให้แก่ต่างประเทศ ผู้ประกอบการไทยก็จะได้รับผลกระทบในด้านลบจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นหากไม่สามารถปรับตัวได้ทัน

3) ผลกระทบจากการทำ FTA ต่อเกษตรกรไทย เกษตรกรถือเป็นผู้ประกอบการกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นผลกระทบจาก FTA ต่อเกษตรกรจะเป็นบวกหรือลบขึ้นอยู่กับว่าผลิตสินค้าเกษตรในกลุ่มใด (เป็นสินค้าส่งออกที่ประเทศคู่ค้าเปิดเสรีให้ หรือเป็นสินค้าเกษตรที่แข่งขันกับสินค้านำเข้า) และมีคุณภาพตลอดจนต้นทุนในการแข่งขันเทียบกับประเทศคู่แข่งเป็นอย่างไร

4) ผลกระทบจากการทำ FTA ต่อแรงงานไทย FTA โดยทั่วไปเป็นการเปิดเสรีการค้าสินค้า การลงทุน และบริการ โดยไม่มีการเปิดเสรีด้านแรงงาน อย่างไรก็ตาม ในระยะสั้น แรงงานจะได้รับผลกระทบคล้ายกับผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของโรงงาน กล่าวคือ จะได้รับผลกระทบเป็นบวกหรือลบ ขึ้นอยู่กับว่าเป็นแรงงานผลิตสินค้าส่งออกที่ประเทศคู่ค้าเปิดเสรีให้ หรือผลผลิตสินค้าแข่งขันกับสินค้านำเข้า

อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวแล้ว ผลกระทบต่อแรงงานจะขึ้นอยู่กับว่า ตลาดแรงงานของไทยโดยรวมขยายตัวหรือหดตัวจากการทำ FTA และแรงงานมีความสามารถในการปรับตัวเพียงใด เช่น หากการแข่งขันจาก FTA ทำให้ผู้ประกอบการต้องปิดโรงงานไป แรงงานอาจตกงานชั่วคราว แต่อาจหางานใหม่ได้ในเวลาไม่นานในสาขาที่มีการขยายตัวได้หากมีทักษะที่เหมาะสม

แรงงานในกลุ่มที่เสี่ยงที่สุดก็คือ แรงงานที่อยู่ในสาขาที่ประเทศไทยไม่มีความสามารถในการแข่งขัน และเป็นแรงงานที่ไม่สามารถปรับตัวได้โดยง่าย เช่น สูงอายุ หรือมีระดับการศึกษาน้อย

3.2 ความเป็นมาการเปิดเสรีการค้าไทย-จีน²

ประเทศไทยสถาปนาความสัมพันธ์กับประเทศจีนอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2518 และเปิดความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างกันอย่างเป็นทางการในปี 2519 จากสถิติการค้าไทย-จีน ของกรมศุลกากรจีนระหว่างปี 2542-2544 ไทยเป็นคู่ค้าสำคัญอันดับที่ 16 ของจีน หมายถึงจีนส่งออกสินค้ามาไทยเป็นลำดับที่ 16 ขณะที่ไทยส่งออกสินค้าไปจีนเป็นลำดับที่ 11

ความสัมพันธ์การค้าไทย-จีนเริ่มทวีความสำคัญมากขึ้นนับตั้งแต่ปี 2546 ข้อมูลจากสถิติการค้าปี 2546 โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ระบุว่า จีนเป็นแหล่งนำเข้าใหญ่อันดับ 3 ของไทย และเป็นตลาดส่งออกอันดับ 4 ของไทย

เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2544 ประเทศจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก WTO หลังจากที่ยุโรปประเทศสมาชิกพยายามผลักดันจีนให้เป็นสมาชิกานานถึง 15 ปี เช่นเดียวกับกับกลุ่มประเทศ

² /เบญจมา ศิลารักษ์, กิ่งกร นรินทรกุล ณ อยุธยา. คณะทำงานโลกาภิวัตน์ และนันทา สิทธิราช. เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก การค้าเสรีไทย-จีน ใครเก็บเกี่ยวผลประโยชน์? <http://www.FTAwatch.org>

อาเซียนที่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (Asean Free Trade Area –AFTA) ในปี 2536 ก็พยายามผลักดันจีนให้เปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน มาเป็นเวลานานเช่นกัน ปัจจุบันเขตการค้าเสรีอาเซียนมีสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ลาว เวียดนาม กัมพูชา พม่า บรูไน และไทย

ความพยายามของประเทศอาเซียนบรรลุผลเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 ณ กรุงบันดาร์เสรีเบกาวัน ประเทศบรูไน ในที่ประชุมผู้นำอาเซียน (ASEAN-China Summit) เห็นชอบต่อข้อเสนอกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกัน โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ภายใน 10 ปี ในกรอบข้อตกลงดังกล่าวขณะที่ประชุมเห็นควรให้รวมเรื่องการให้สิทธิประโยชน์ระหว่างกันโดยให้ประเทศสมาชิกที่มีความพร้อมก่อนทำการเปิดเสรีล่วงหน้าก่อน (Early Harvest) และให้มีการจัดลำดับความสำคัญ 5 ด้านตามลำดับ ดังนี้ (1) เกษตรกรรม (2) เทคโนโลยี (3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (4) การลงทุน และ (5) การพัฒนาลุ่มน้ำโขง

การเปิดเสรีการค้าให้เริ่มเจรจาจากภายในปี 2546 โดยให้แล้วเสร็จภายในปี 2547 กำหนดลดภาษีระหว่างกันตั้งแต่ปี 2548 กำหนดให้สมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ และจีน ลดภาษีให้เสร็จสมบูรณ์ภายในปี 2553 ส่วนประเทศอาเซียนใหม่ 4 ประเทศ คือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ให้ลดภาษีเสร็จสมบูรณ์ภายในปี 2558 นอกจากนี้ภายใต้กรอบการค้าเสรีจีน-อาเซียน กำหนดให้ทั้งสองฝ่ายสามารถนำรายการสินค้าบางกลุ่มมาลดภาษีกันทันทีที่กำหนดเดิม เรียกว่า Early Harvest หรือเปิดเสรีล่วงหน้า ซึ่งสินค้าที่ตกลงจะให้ทำการเปิดเสรีล่วงหน้า คือ สินค้าเกษตรภายใต้รหัสศุลกากร 01-08 ประกอบด้วย สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ ปลา ผลิตภัณฑ์นม ผลิตภัณฑ์สัตว์อื่น ต้นไม้ ผักสด และผลไม้สด โดยเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 และให้เหลือ 0% ภายในปี 2549

ภายใต้รัฐบาลชุด พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี การเปิดเสรีภายใต้กรอบการค้าเสรีจีน-อาเซียนดังกล่าวยังไม่พอ การเจรจาระดับทวิภาคีระหว่างไทย-จีนเริ่มอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีเดินทางไปเยือนจีนเมื่อวันที่ 18-19 กุมภาพันธ์ 2546 โดยเข้าพบนายจู หง จี นายกรัฐมนตรีจีน จนกระทั่งมีการลงนามเปิดเสรีในลักษณะเปิดเสรีล่วงหน้ายิ่งขึ้นไปอีก ในสินค้าพิภดศุลกากร 07 และ 08 คือ ผักและผลไม้ มีผลให้ภาชีนำเข้าผักผลไม้ระหว่างไทย-จีน เป็น 0% ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 เป็นต้นมา

3.3 ภาวะการค้าระหว่างไทย-จีน

มูลค่าการค้า

ระหว่างปี พ.ศ.2547-2549 การค้าระหว่างไทยกับจีนซึ่งเป็นคู่ค้าที่สำคัญรายหนึ่งของไทย มีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นโดยตลอด กล่าวคือ มีมูลค่าการค้า 15,259.50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2547 เพิ่มขึ้นเป็น 20,327.40 และ 25,154.60 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2548 และ 2549 ตามลำดับ ซึ่งอัตราการเจริญเติบโตสูงกว่าร้อยละ 20 ต่อปี

มูลค่าการส่งออกของไทยไปยังจีนเพิ่มขึ้นทุกปีเช่นเดียวกัน โดยเพิ่มจาก 7,115.10 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2547 เป็น 9,167.60 และ 11,708.90 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2548 และ 2549 ตามลำดับ โดยมีอัตราการขยายตัวมากกว่าร้อยละ 20 ต่อปีเช่นเดียวกัน แต่ขยายตัวน้อยกว่าการนำเข้าสินค้าจากจีนมาไทย

เช่นเดียวกัน การนำเข้าสินค้าจากประเทศจีนก็สูงขึ้นเช่นเดียวกัน โดยเพิ่มจาก 8,144.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2547 เป็น 11,159.80 และ 13,445.70 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2548 และ 2549 ตามลำดับ โดยมีอัตราการขยายตัวมากกว่าร้อยละ 20 ต่อปี และขยายตัวมากกว่าการส่งออกของไทยไปจีน

แต่เมื่อพิจารณาดุลการค้าระหว่างไทยกับจีน ปรากฏว่า ตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ไทยเสียเปรียบดุลการค้ากับจีน 1,029.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2547 เป็น 1,992.3 และ 1,736.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2548 และ 2549 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.3-1)

โครงสร้างการส่งออก

ระหว่างปี พ.ศ.2547-2550 สินค้าสำคัญที่ไทยส่งออกไปจีนส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม (ประมาณร้อยละ 70 ของการส่งออกรวมไปจีน) สินค้าเกษตรกรรมพื้นบ้าน (ร้อยละ 20) สินค้าแร่และเชื้อเพลิง (ร้อยละ 9) ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมการเกษตรมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 2 (ตารางที่ 3.3-1)

โครงสร้างการนำเข้า

สินค้าสำคัญที่ไทยนำเข้าจากจีนส่วนใหญ่เป็นสินค้าทุน (ประมาณร้อยละ 46 ของการนำเข้ารวมจากจีน) รองลงมาได้แก่สินค้าอุตสาหกรรมที่เป็นวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป ประมาณร้อยละ 38

ของสินค้านำเข้ารวมจากจีน และสินค้าอุปโภคบริโภคประมาณร้อยละ 14 และสินค้าอื่นๆอีกเล็กน้อย (ตารางที่ 3.3-1)

ตารางที่ 3.3-1 : การค้าระหว่างประเทศของไทยกับจีน

รายการ	มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐฯ					อัตราการขยายตัว		
	(ม.ค.-มี.ค.)		(ม.ค.-มี.ค.)			(หน่วย:ร้อยละ)		
	2547	2548	2549	2549	2550	2548	2549	2550
ไทย-จีน								
-มูลค่าการค้า	15,259.50	20,327.40	25,154.60	5,444.90	6,618.80	33.2	23.7	21.6
-การส่งออก	7,115.10	9,167.10	11,708.90	2,557.20	3,074.90	28.8	27.7	20.2
-การนำเข้า	8,144.30	11,159.30	13,445.70	2,887.70	3,549.90	37.0	20.5	22.7
-ดุลการค้า	-1,029.20	-1,992.30	-1,736.80	-330.50	-469.10	-	-	-
โครงสร้างการส่งออก								
-ส่งออกรวม	7,115.10	9,167.60	11,708.90	2,557.20	3,074.90	28.8	27.7	20.2
-สินค้าเกษตรกรรม	1,429.90	1,561.30	2,336.00	517.90	579.60	9.2	49.6	11.9
-สินค้าอุตสาหกรรม	107.0	103.8	196.40	23.60	50.70	-3.1	89.1	114.6
การเกษตร								
-สินค้าอุตสาหกรรม	4,877.50	6,638.20	8,138.30	1,727.40	2,228.90	36.1	22.6	29.0
-สินค้านำเข้าและ	671.60	823.90	1,003.90	280.80	208.50	22.7	21.9	-25.8
เชื้อเพลิง								
-สินค้านมวคอื่นๆ	29.00	40.30	33.30	7.50	7.10	39.00	-17.60	-5.00
โครงสร้างการนำเข้า								
-นำเข้ารวม	8,144.30	11,159.80	13,445.70	2,887.70	3,543.90	37.0	20.5	22.7
-สินค้าเชื้อเพลิง	69.80	61.30	32.30	6.20	15.40	-12.20	-47.30	150.9
-สินค้าทุน	3,427.40	4,944.40	6,245.50	1,443.40	1,430.70	44.3	26.3	-0.9
-สินค้าวัตถุดิบและ	3,420.30	4,539.40	5,153.10	999.30	1,418.20	32.7	13.5	41.9
กึ่งสำเร็จรูป								
-สินค้าอุปโภค	1,158.80	1,473.00	1,845.40	409.80	632.30	27.1	25.3	54.3
บริโภค								
-ยานพาหนะและ	58.90	111.60	154.20	26.30	42.90	89.6	38.3	63.0
อุปกรณ์การขนส่ง								
-สินค้านมวคอื่นๆ	9.10	30.20	15.10	2.70	4.40	231.8	-49.9	65.2

ที่มา : สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

3.4 การนำเข้าผักและผลไม้จากจีน

การเปิดเสรีทางการค้าผักและผลไม้ตามความตกลงการลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที หรือที่เรียกว่า “โครงการเก็บเกี่ยวล่วงหน้า” (Early Harvest Program) ในความตกลง FTA ไทย-จีน (อาเซียน-จีน) เริ่มต้นลดภาษีสินค้านำเข้าผักและผลไม้เหลือร้อยละ 0 นับจากวันที่ 1 ตุลาคม 2546 เป็นต้นมา

การเปิดเสรีการค้าสินค้าในความตกลงนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที (Early Harvest Program) และการลดภาษีสินค้าทั่วไป

1) การลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที (Early Harvest Program) ครอบคลุมสินค้าเกษตรภายใต้พิกัด HS 01-08 (สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ และส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้ ปลา ผลิตภัณฑ์นม ไข่ สัตว์ปีก ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ต้นไม้ พืชผักที่บริโภค และผลไม้และลูกนัตที่บริโภคได้) รวมทั้งสินค้าเฉพาะ (Specific Products) อีกรายการ

2) การลดภาษีสินค้าทั่วไป แบ่งสินค้าออกเป็น 2 รายการ ได้แก่ รายการสินค้าปกติ (Normal Track) ซึ่งมีอัตราภาษีสุดท้ายคือ ร้อยละ 0 และสินค้าอ่อนไหว (Sensitive Track) ซึ่งเป็นสินค้าที่ต้องการความคุ้มครองและจะมีระยะเวลาลด/เลิกภาษีนานกว่าสินค้าปกติ โดยมีสินค้าปกติและสินค้าอ่อนไหวรวม 5,121 รายการ โดยจะเริ่มลดภาษีสินค้าจำนวน 896 รายการตั้งแต่วันที่ 20 กรกฎาคม 2548 ส่วนสินค้าอื่นๆจะทยอยลดเป็นลำดับ

ทั้งนี้สินค้าที่จะได้รับสิทธิการลดภาษีภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน จะต้องได้แหล่งกำเนิดของสินค้าตามกฎเกณฑ์ที่ได้ตกลงกัน คือ สินค้าบางประเภทโดยเฉพาะสินค้าเกษตร ต้องใช้วัตถุดิบภายในทั้งหมด (Wholly Obtained) ส่วนสินค้าอื่นๆต้องมีมูลค่าของวัตถุดิบที่ใช้ภายในประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 โดยสามารถนำมูลค่าของวัตถุดิบจากทุกประเทศสมาชิกมารวมกันได้ นอกจากนี้บางรายการอาจได้รับข้อยกเว้นให้มีกฎแหล่งกำเนิดของสินค้าเฉพาะของแต่ละชนิด (Product Specific Rules) ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการเจรจาว่าจะมีสินค้าใดที่จะสามารถให้กฎดังกล่าว

ตารางที่ 3.4.1: สรุปความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน

เริ่มต้นลดภาษี	สินค้า	ระยะเวลา
1 ตุลาคม 2546 (เฉพาะไทยกับจีน)	ผัก ผลไม้ (พิกัด 07-08) ทุก รายการ	ลดเหลือ 0% ทันที ยกเว้นภาษีนอก โควตาของหอม กระเทียม มันฝรั่ง มะพร้าว ลำไยแห้ง ยังคงเดิมตาม WTO
1 มกราคม 2547	-สินค้าเกษตรในพิกัด 01-08 ได้แก่ สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ ปลา สัตว์น้ำ ผลิตภัณฑ์นม ผลิตภัณฑ์ที่ได้จาก สัตว์อื่นๆ ต้นไม้ ดอกไม้ ผัก ผลไม้ พืชอื่นๆ -ถ่านหิน	ทยอยลดเหลือ 0% -อาเซียนเดิม + จีน -อาเซียนใหม่ ภายใน 1 มกราคม 2553 *ยกเว้นภาษีนอกโควตาของหอม กระเทียม มันฝรั่ง มะพร้าว ลำไยแห้ง ยังคงเดิมตาม WTO
20 กรกฎาคม 2548	สินค้าอื่นๆที่เหลือทุกประเภท รวมทั้งสินค้าอุตสาหกรรม	ทยอยลดจนเหลือ 0% -อาเซียนเดิม + จีน ภายใน 1 มกราคม 2553 -อาเซียนใหม่ ภายใน 1 มกราคม 2558

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (FTA Fact Book เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน)

หมายเหตุ: 1. อาเซียนเดิม ประกอบด้วย ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน

2. อาเซียนใหม่ พม่า กัมพูชา ลาว เวียดนาม

ปริมาณการนำเข้าผักและผลไม้จากจีน

ข้อมูลนำเข้าผักและผลไม้จากจีนนับแต่เริ่มที่ไทยและจีนทำข้อตกลงทางการค้าเสรี ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2546 จนถึงมิถุนายน 2550 พบว่า มูลค่าการนำเข้าผักและผลไม้ (Harmonize Code 07 - 08) จากจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 ถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากหลังจากอัตราภาษีศุลกากร ลดลงเหลือ 0% ทำให้พ่อค้าหันมานำเข้าผักและผลไม้จากจีนเพิ่มขึ้นแทนการนำเข้าจากประเทศอื่นๆ เนื่องจากสินค้าจีนมีราคาถูกกว่า และการขนส่งจากจีนมาไทยทำได้สะดวก โดยผ่านมาทางอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และส่งถึงกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ภายในเวลาไม่เกิน 24 ชั่วโมง ส่งผลให้การนำเข้าผักและผลไม้จากจีนขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (ตารางที่ 3.4-1 และ 3.4-2) ซึ่ง

ผลกระทบต่อเกษตรกรที่ผลิตผักและผลไม้เพื่อการส่งออก โดยเฉพาะผักและผลไม้เมืองร้อน จะได้รับประโยชน์จากการส่งออกที่เพิ่มขึ้น แต่ขณะเดียวกันเกษตรกรที่ผลิตผักและผลไม้เพื่อบริโภคในประเทศ เช่น กระเทียม หอมหัวใหญ่และพืชผัก-ผลไม้เมืองหนาว อาจเสียเปรียบสินค้านำเข้าจากจีนที่เข้ามาตีตลาดในไทย

แต่สำหรับผู้บริโภคผักและผลไม้ชาวไทย การเปิดเสรีทางการค้าไทย-จีนทำให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากสินค้าที่มีให้เลือกหลากหลายมากขึ้น และมีราคาถูกลง

แต่สำหรับผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ผักและผลไม้เมืองหนาวที่เกษตรกรในโครงการหลวงได้ร่วมโครงการนั้น อาจกล่าวได้ว่ายังคงได้รับผลกระทบบ้างสำหรับสินค้าที่คุณภาพไม่ได้มาตรฐานพอ แต่สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการจำหน่ายโดยฝ่ายตลาดของโครงการหลวงแล้ว ราคาผลผลิตของพืชผัก-ผลไม้โครงการหลวงยังจำหน่ายได้ในราคาที่เป็นปกติ ซึ่งจะไม่ได้รับผลกระทบจากการนำเข้าผลผลิตผักและผลไม้จากจีน ทั้งนี้เนื่องจาก “คุณภาพ” ของผลิตภัณฑ์โครงการหลวง และความสามารถของเจ้าหน้าที่โครงการหลวงที่ได้ทุ่มเทการทำงานเพื่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์อย่างแท้จริง ทำให้ผลผลิตของโครงการหลวงเป็นที่ยอมรับในตลาด “ระดับสูง” ของผู้บริโภค “ว่ามีคุณภาพ” และ “ปลอดภัย” ต่อการบริโภค

ตาราง 3.4.1 ปริมาณและมูลค่าของผักนำเข้าจากจีน(ข้อมูลจากกรมศุลกากร,HS-Code 07...)

ลำดับ	HS-CODE	Description	รายการ	2001(พ.ศ.2544)		2002(พ.ศ.2545)		2003(พ.ศ.2546)		2004(พ.ศ.2547)		2005(พ.ศ.2548)		2006(พ.ศ.2549)		2007(พ.ศ.2550)*	
				Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)	Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)	Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)	Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)	Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)	Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)	Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)
1	0705.1100.00	Lettuce (Lactuca sativa) and chicory (Cichorium spp.), fresh or chilled.Cabbagel ettuce(headlettuce)-- Cabbagelettuce(headlettuce) (KGM)	ผักกาดหอม หัว	n.a.	n.a.	570	5,244	47,988	405,893	50,960	539,865	479,582	6,012,992	1,583,130	18,914,319	1,128,168	12,186,599
2	0703.900.004	- Leeks and other alliaceous	กระเทียมต้น	5,000	91,995	138,200	2,290,659	1,027,107	5,851,525	1,969,990	16,918,337	3,465,996	29,859,346	6,062,439	66,239,118	168,878	1,289,126
3	0709.400.003	- Celery other than celeriac	เซเลอริ	576	6,939	300	4,500	165,415	1,573,615	314,306	3,482,776	628,618	9,194,734	603,207	8,158,660	141,157	2,555,838
4	0707.000.005	*Cucumbers and gherkins, fresh	แตงกวายาว	n.a.	n.a.	408	1,615	100	600	0	0	80	710	2,740	56,658	3,050	40,376

5	0708.1000.00	Leguminous vegetables, shelled or unshelled, fresh or chilled. Peas(Pisumsativum)- Peas(Pisumsativum) (KGM)	ถั่วลันเตา	n.a.	n.a.	20,984	266,644	227,426	2,937,731	546,465	5,943,341	1,445,658	16,918,072	3,056,383	53,998,680	1,704,581	32,564,080
6	0710.300.004	"- Spinach, New Zealand spinach and orache	ปวยเล้ง	n.a.	n.a.	4	6,908	n.a.	n.a.	760	7,581	52,160	1,530,756	261,478	9,812,435	n.a.	n.a.
7	0709.600.007	- Fruits of the genus Capsicum	พริกยักษ์	n.a.	n.a.	15,966	133,637	13,669	186,053	123,426	2,456,415	81,172	2,627,378	192,128	3,737,491	n.a.	n.a.
8			กะหล่ำปลีแดง														
9	0704.1020.00	Cabbages, cauliflowers, kohlrabi, kale and similar edible brassicas, fresh or chilled. Headed broccoli--	บรอกโคลี	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	4,727,471	88,769,521
10	n.a.	n.a.	เบบีแครอท	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
11	0705.190.004	Other (KGM)	ผักกาดฮ่องเต้	555	832	400	13,685	190	1,611	506	5,951	21,640	267,142	111,524	1,800,240	44,090	832,846

19	0704.9090.00	Cabbages, cauliflowers, kohlrabi, kale and similar edible brassicas, fresh or chilled.Other--	กะหล่ำปลีขาว	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1,147,067	13,277,453
20	0709.100.008	artichokes (KGM)	อาติโช๊ค	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	276	2,797	985	10,068	570	6,796	29,703	364,315	n.a.	n.a.
21	0706.9000.00	Carrots, turnips, salad beetroot, salsify, celeriac, radishes and similar edible roots, fresh or chilled.Other-Other (KGM)	แครอท	223,580	50,705,065	138,430	25,545,423	451,340	17,635,962	334,623	3,125,081	51,663	716,555	166,302	4,083,052	243,415	3,390,979
22	0709.300.001	Aubergines (egg-plants)	มะเขือม่วง	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	12,206	1,222,124	2,610	27,320
23			พาร์ตเลย์	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
24	0909.500.000	- Seeds of fennel; juniper	เฟนเนล	8,500	280,848	3,045	72,797	100	2,572	3,500	83,645	2,200	52,785	6,594	92,207	29,117	256,293
25	0706.900.006	Other (KGM)	บืท	223,580	50,705,065	138,430	25,545,423	451,340	17,635,962	334,623	3,125,081	51,663	716,555	166,302	4,083,052	243,415	3,390,979
26	n.a.	n.a.	ผักทองญี่ปุ่น	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

27	0704.9010.00	Cabbages, cauliflowers, kohlrabi, kale and similar edible brassicas, fresh or chilled.Cabbages (	กะหล่ำปลม	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	514,019	4,560,062
28	n.a.	n.a.	เจนไดร์	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
29	n.a.	n.a.	โกไม้	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
30	n.a.	n.a.	มะเขือเทศเชอ	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
31	n.a.	n.a.	ฟักจانبิน	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
32	0705.190.004	-- Other (KGM)	ผักกาดหางหง	555	832	400	13,685	190	1,611	506	5,951	21,640	267,142	111,524	1,800,240	44,090	832,846
33	0706.1010.00	Carrots, turnips, salad beetroot, salsify, celeriac, radishes and similar edible roots, fresh or chilled.Carrots-- Carrots (KGM)	แครอท	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	21,592,363	240,864,466
34			พริกยักษ์เหลือง	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
35			ถั่วเขียว	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
36			ผักกาดหวาน	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
37			ผักกาดหอมบั้ง	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
38			ผักกาดหอมใบ	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

39			หอมญี่ปุ่น	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.
40	0705.1900.00	Lettuce (Lactuca sativa) and chicory (Cichorium spp.), fresh or chilled.Other-- Other (KGM)	ผักสลัด	555	832	400	13,685	190	1,611	506	5,951	21,640	267,142	111,524	1,800,240	44,090	832,846
41			พริกแม็กซิกัน	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.
42	0704.900.005	Other (KGM)	กะหล่ำปมม่วง	ก.อ.	ก.อ.	19,957	280,446	102,611	896,356	212,629	2,218,381	1,599,188	20,960,545	3,372,950	43,815,058	ก.อ.	ก.อ.
43			ผักทองสีส้ม	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.
44			พาร์ตเลย์รูก	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.
45			สวิตชาร์ด	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.
46	0713.100.002	Peas (Pisum sativum) (KGM)	ถั่วลันเตากินเน	130,500	924,729	156,496	1,159,932	104,341	624,638	283,327	2,855,067	122,870	1,360,463	109,841	1,596,597	ก.อ.	ก.อ.
47			รอกเก็ตสลัด	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.
48			ผักมะพร้าว	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.
49			ผักคองหงส์	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.
50			ผักบัตเตอร์นัท	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.
51			ถั่วเทียน	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.
52			กุยช่ายขาว	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.
53	0705.190.004	- Other (KGM) - Chicory	กรีนลิฟชีโครี	555	832	400	13,685	190	1,611	506	5,951	21,640	267,142	111,524	1,800,240	44,090	832,846
54	0710.400.001	Sweet corn (KGM)	ข้าวโพดหวาน	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	ก.อ.	900	493,563	23,001	644,653	46,910	1,368,640	ก.อ.	ก.อ.

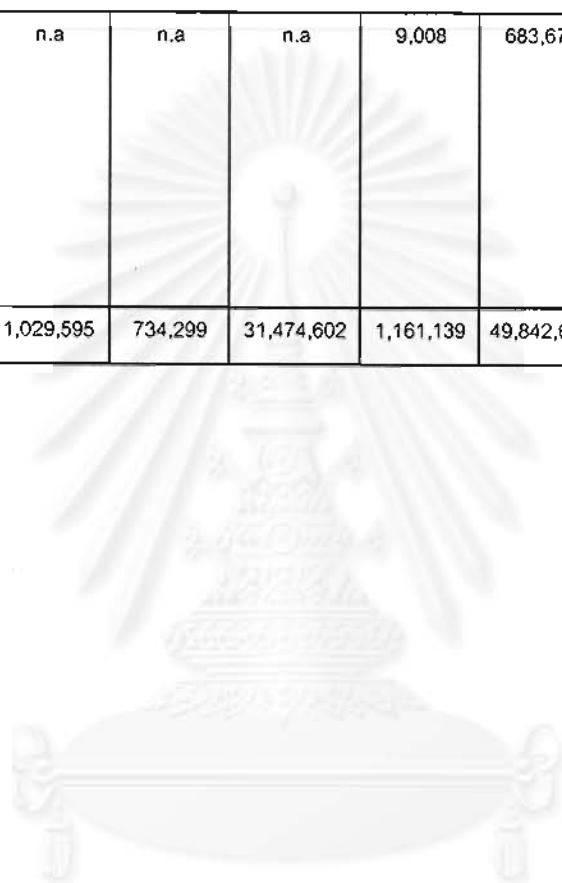
*หมายเหตุ : ข้อมูลเดือนมกราคม - มิถุนายน 2550

ตาราง 3.4-2 ปริมาณและมูลค่าของผลไม้ (ข้อมูลจากกรมศุลกากร,HS-Code 08...)

ลำดับ	HS-CODE	Description	รายการ	2001(พ.ศ.2544)		2002(พ.ศ.2545)		2003(พ.ศ.2546)		2004(พ.ศ.2547)		2005(พ.ศ.2548)		2006(พ.ศ.2549)		2007(พ.ศ.2550)*	
				Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)	Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)	Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)	Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)	Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)	Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)	Quantity ปริมาณ	CIF มูลค่า(บาท)
1	0809.100.009	Apricots (KGM)	บ๊วย	54,450	1,666,756	157,440	8,827,242	110,460	5,844,236	1,000	33,942	41,403	1,042,863	n.a	n.a	22,120	537,194
2	0809.300.002	Peaches, including nectarines (KGM)	ทับทิม	16,412	879,715	101,440	2,270,743	19,067	346,613	83,381	4,758,107	98,192	4,373,958	44,082	1,296,230	n.a	n.a
3	0809.400.004	Plums and sloes (KGM)	พลัม	600	42,019	n.a	n.a	21,716	297,600	25,200	841,664	5,515	275,849	21,220	1,067,162	n.a	n.a
4			เสาวรส	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a
5	0813.300.007	Apples (KGM)	แอปเปิ้ล	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	347,711	4,905,842	811	442,544	2,130	148,975	136	62,262
6			ทับทิม	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a
			มะละกอ	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	15	2,128	n.a	n.a
7	0808.200.005	Pears and quinces (KGM)	สต๊อเบอรี่	2,101,527	66,328,504	4,906,802	138,521,896	25,230,803	575,810,619	34,751,291	686,148,334	42,104,520	835,267,677	43,082,667	936,730,170	n.a	n.a
8			ฮอคาโต	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a
9			พลัม	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a
10	0810.500.000	Kiwifruit (KGM)	กีวี	n.a	n.a	8,226	450,968	74,980	4,033,126	658,700	12,464,280	189,836	3,083,779	473,512	12,180,776	7,983	549,133
11	0810.100.007	Strawberries (KGM)	สต๊อเบอรี่	n.a	n.a	8,500	294,607	10,497	519,856	269,343	7,590,139	50,225	929,461	3,753	219,738	n.a	n.a

12	0810.200.009	Raspberries, blackberries, mulberries and loganberries(KGM)	ราสพ์เบอรี่	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	9,008	683,679	24,000	1,732,546	100	6,603	n.a	n.a
13	0806.100.002	Fresh (KGM)	องุ่น	6,692	640,041	35,100	1,029,595	734,299	31,474,602	1,161,139	49,842,669	1,155,108	62,546,433	5,090,698	271,988,955	454,032	21,528,622

*หมายเหตุ : ข้อมูลเดือนมกราคม - มิถุนายน 2550

3.5 ปัญหาและอุปสรรคการค้าทวิภาคีไทย-จีน³

1) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับจีนมาโดยตลอด และมีมูลค่าเพิ่มขึ้น เนื่องจากสินค้านำเข้าที่สำคัญของไทยจากจีนส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าอุตสาหกรรมและกึ่งอุตสาหกรรม ที่มีปริมาณและมูลค่าสูง

2) ในส่วนของสินค้าที่ไทยส่งออกไปจีนที่เป็นสินค้าเกษตรกรรมหรือสินค้ากึ่งสำเร็จรูปทางการเกษตร โดยในช่วงหลังจีนได้พยายามพึ่งพาตนเองในด้านเกษตรกรรม จนสามารถผลิตสินค้าเกษตรเพียงพอสำหรับในประเทศ โอกาสที่จะเพิ่มปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยไปจีนจึงไม่ดีเท่าที่ควร ยังผลให้ปริมาณการส่งออกทางการเกษตรที่เป็นสินค้าหลักของไทยมีแนวโน้มไม่สม่ำเสมอขาดเสถียรภาพ เพราะความแปรปรวนตามสถานการณ์การผลิต อุปสงค์และอุปทานของจีนเป็นสำคัญ

3) ในรอบ 4-5 ปีที่ผ่านมา จีนเริ่มฟื้นตัวในด้านผลผลิตทางการเกษตร จนกลายเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรกรรมที่สำคัญรายหนึ่ง ทำให้สินค้าบางชนิดของไทยต้องแข่งขันกับจีนในประเทศที่สาม เช่น ข้าวในตลาดฮ่องกงและเกาหลี ข้าวโพดในตลาดญี่ปุ่นและเกาหลี ถั่วเขียวในตลาดอินเดีย เป็นต้น

4) ในการซื้อสินค้ากับจีน ยังคงมีปัญหาด้านความเสี่ยง โดยเฉพาะด้านการชำระเงินอยู่ เช่น เรื่องการเปิด LC

5. สินค้าที่ไทยส่งออกไปจีนส่วนมากมีความสามารถในการแข่งขันลดลง เพราะราคาสูงกว่าประเทศคู่แข่ง เนื่องจากต้นทุนแรงงานเพิ่มขึ้น

6. กานำเข้าสินค้าของจีนมักจะต้องผ่านประเทศที่สาม โดยเฉพาะฮ่องกงและสิงคโปร์ ทำให้มีต้นทุนสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีระเบียบขั้นตอนการปฏิบัติทางศุลกากรที่ยุ่งยาก ทำให้ต้นทุนการนำเข้าสูงขึ้น

7) จีนนำมาตราการที่มีโชภาะมาใช้มากขึ้น ได้แก่

³ /กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

(1) การเข้มงวดในด้านสุขอนามัย เช่น การระงับการนำเข้าลำไยจากไทย และปัญหา ตะพาน้ำ ซึ่งไทยและจีนได้ร่วมกันแก้ปัญหา โดยเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2546 กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ของไทยและหน่วยงาน AQSIQ ของจีนได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเข้าลำไย ของไทย และพิธีสารระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของไทยและหน่วย AQSIQ ของจีนว่าด้วย ข้อกำหนดว่าด้านการกักกันโรคและสุขอนามัยสำหรับตะพาน้ำที่ส่งออกจากไทยไปจีน ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน และจีนได้ฟื้นฟูการนำเข้าลำไยจากไทยอีกครั้งแล้ว โดยจะกระชับร่วมมือกัน ในด้านการตรวจสอบกักกันโรคต่อไป

(2) มาตรการโควตาภาษี โดยกำหนดให้ผู้นำเข้าขอใบอนุญาตและโควตาจากส่วนกลาง ในสินค้าข้าว ยางพารา เป็นต้น

(3) การกำหนดมาตรฐานสินค้า ในส่วนของสินค้าอุตสาหกรรม มีการกำหนดมาตรฐาน CCC Mark แต่การเข้าถึงข้อมูลเป็นไปด้วยความยากลำบากและเป็นภาษาจีน

3.6 ผลกระทบทางการเกษตรจากการเปิดเสรีทางการค้าไทย-จีน

หลังจากการลงนามในข้อตกลงการเปิดเสรีทางการค้า (Free Trade Agreement) ในรูปแบบ ทวิภาคี (Bilateral Agreement) ระหว่างประเทศ (Free Trade Area) ไทย-จีน (Thailand-China) ซึ่ง มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 นั้น มีข้อกังวลและห่วงใยจากนักวิชาการ นักธุรกิจ NGO ประชาชนผู้สนใจว่าจะส่งผลกระทบต่อเกษตร เศรษฐกิจการเกษตร อุตสาหกรรม การค้า บริการ และการลงทุนของไทยอย่างไร มากน้อยแค่ไหน และจะเสียเปรียบคู่ค้ามากน้อยอย่างไร หรือ ได้เปรียบเพียงไร

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะพยายามสรุปข้อมูลและความเห็นของผู้สนใจเกี่ยวกับผลกระทบต่อเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการกับมูลนิธิโครงการหลวง อย่างไรก็ตาม หลังการเกิดเสรีทางการค้า ไทย-จีน ตั้งแต่ปี 2546

เป็นที่เข้าใจว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการกับมูลนิธิโครงการหลวงส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่สูงภาคเหนือ ซึ่งประกอบอาชีพในด้านการปลูกฝิ่น ทำไร่เลื่อนลอย และมีฐานะ

ยากจน มีการศึกษาน้อย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระเมตตาที่จะช่วยเหลือพลกนิกรของพระองค์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแนวพระราชดำริ และพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ตั้งโครงการหลวงเพื่อช่วยเหลือราษฎรชาวไทยภูเขาในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยพระองค์ได้ทรงกำหนดเป้าหมายเอาไว้ว่า "ช่วยชาวเขาเพื่อมนุษยธรรม" ซึ่งเป็นที่น่ายินดีว่ามีนักวิชาการจำนวนไม่น้อยที่พยายามศึกษาเพื่อทำความเข้าใจกับการทำ FTA ไทย-จีน ทั้งในแง่ปัญหาและผลประโยชน์ ผลเสีย และผลกระทบที่อาจจะตามมาหลังจากการเปิดเสรีการค้าไทย-จีน แม้ว่าการเปิดเสรีทางการค้าไทย-จีนอาจจะเป็นเพียงแค่เริ่มต้นดำเนินการ

ผ่ายวิจัยผัก มูลนิธิโครงการหลวง โดยรองศาสตราจารย์นิพนธ์ ไชยมงคล ภาควิชาพืชสวน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ทำการวิจัยผลกระทบต่อโครงการหลวงที่ปลูกพืชผักชนิดเดียวกับประเทศจีนตอนใต้ งานศึกษาดังกล่าวชี้ว่ามีผลกระทบต่อพืชผักเมืองหนาวที่ผลิตโดยชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย ทั้งนี้เพราะการนำเข้าพืชผักและผลไม้เมืองหนาวจากจีนตอนใต้ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่าง "กระชูด" ส่งผลกระทบต่อโครงการหลวงที่ปลูกพืชผักชนิดเดียวกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

งานศึกษาดังกล่าวชี้ว่าเมืองคุนหมิง มณฑลยูนนาน จีนตอนใต้ นั้นมีจุดแข็งกว่าประเทศไทยตรงที่พื้นที่และสภาพภูมิอากาศนั้นเหมาะสำหรับการปลูกผักเมืองหนาว และยังมีแหล่งน้ำสมบูรณ์ มีต้นทุนการผลิตต่ำ โดยประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 69 ประกอบอาชีพเกษตร นอกจากนี้การขนส่งผักมายังไทยยังสะดวกมาก โดยขนส่งทางเรือจากเมืองเชียงรุ่ง แล่นมาตามกระแสน้ำตามลำน้ำโขง โดยมาถึงท่าเรือเชียงแสน (เป็นท่าเรือนำเข้าสินค้าผักจากจีนตอนใต้ที่สะดวกมาก) โดยใช้เวลาเพียง 8-9 ชั่วโมง ทำให้ประหยัดต้นทุนได้มาก นอกจากนี้จีนยังมีความชำนาญด้านการผลิต เพราะส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกผักมานานอีกด้วย และจากท่าเรือเชียงแสนขนส่งมายังตลาดไทในกรุงเทพฯ ก็ใช้เวลาไม่เกิน 12 ชั่วโมงเท่านั้น

จากการศึกษาข้อมูลปริมาณการนำเข้าผักและผลไม้หลายชนิดก่อนและหลังการเปิดเสรีการค้าระหว่างไทย-จีน พบว่า พืชผักหลายชนิดมีการนำเข้าสูงขึ้นมากหลังเปิดเสรีทางการค้า เช่น ถั่วลิ้นเต่า แครอท เซเลอรี่ บร็อคโคลี่ คะน้าฮองกง คื่นไฉ่ เป็นต้น

การศึกษาของ รองศาสตราจารย์นิพนธ์ ไชยมงคล พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้พืชผักเมืองหนาวจากจีนสามารถตีตลาดพืชผักของโครงการหลวงได้คือเรื่อง "ราคา" เพราะพืชผักจากจีนมีราคาถูกกว่าของโครงการหลวงอย่างมาก เช่น บร็อคโคลี่ของจีนราคาเพียงกิโลกรัมละ 11.67 บาท ในขณะที่

ของโครงการหลวงสูงถึงกิโลกรัมละ 40.95 บาท ถั่วลิสงเตาจีนกิโลกรัมละ 11.85 บาท โครงการหลวง
กิโลกรัมละ 53.45 บาท ผักกาดหอมห่อจีนกิโลกรัมละ 9.07 บาท โครงการหลวงกิโลกรัมละ 16.22
บาท กระช่อนงกจีนกิโลกรัมละ 12.26 บาท โครงการหลวงกิโลกรัมละ 60 บาท (ดังตารางที่ 3.6-1)

นอกจากนี้ นิพนธ์ ยังชี้ให้เห็นว่า ผักจากจีนมีการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างมาก เช่น บร็อคโคลี่ ทั้งนี้
เป็นเพราะสาเหตุหลักคือเป็นผักที่มีช่วงเวลาผลผลิตออกไม่ตรงกับของไทย โดยเฉพาะช่วงหลังปีใหม่
ถึงเดือนมิถุนายนของปี

ไม่เพียงแต่ช่วงเวลาผลผลิตของจีนไม่ตรงกับไทยเท่านั้น จากการศึกษาพบว่าผลผลิต
ที่ตรงกับเวลาผลผลิตของไทยออกมาก เช่น ถั่วลิสงเตาก็มีการนำเข้าเพิ่มสูงมากเช่นกัน

ทั้งนี้ นิพนธ์ ยอมรับว่าหากพืชผักของจีนเข้ามาท่วมตลาดมากขนาดนี้ อนาคตก็อาจต้องเปลี่ยน
การส่งเสริมปลูกผักบางชนิด เพราะไม่อาจแข่งขันกับจีนได้ ซึ่งนิพนธ์มีความห่วงใยต่อเกษตรกรที่อยู่ใน
โครงการหลวงว่าอาจจะได้รับผลกระทบเนื่องจากถูกแย่งตลาดจากจีน ทำให้ราคาผลผลิตที่เกษตรกร
ในโครงการหลวงขายได้ในราคาที่ตกต่ำลง ซึ่งอาจทำให้รายได้ของเกษตรกรลดลงตามไปด้วย

นอกจากประเด็นเรื่องการแข่งขันด้านราคาผลผลิตของจีนที่ต่ำกว่าของไทย และความสะดว
ในการขนส่งสินค้าจากจีนมาไทยโดยผ่านจังหวัดเชียงรายแล้ว นิพนธ์ ยังชี้ว่ามาตรการตรวจสอบ
สินค้านำเข้าจากจีนของไทยไม่มีการเข้มงวดและตรวจไม่ละเอียดเหมือนประเทศจีนเมื่อมีสินค้านำเข้า
จากประเทศไทย เพราะจีนจะมีการตรวจสอบอย่างเข้มข้น ซึ่งในแง่หนึ่งอาจมองว่าจีนใช้มาตรการกีด
กันทางการค้า โดยไม่ใช้มาตรการด้านภาษี ทำให้สินค้าไทยส่งไปจีนได้ยากขึ้น แต่ในอีกแง่หนึ่งการ
ตรวจสอบสารตกค้างของไทยที่ทำอย่างเร่งด่วนและไม่มีการตรวจอย่างละเอียดเหมือนประเทศจีนนั้น
ผลผลิตสินค้านำเข้าจากจีนที่นำเข้ามาประเทศไทยอาจไม่สามารถตรวจสอบสารตกค้างชนิดที่ทำลายระบบไต
และตับได้ ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคชาวไทยได้หากไม่ระมัดระวังเท่าที่ควร โดยเฉพาะสารเคมี
อันตราย “เฮปตาคลอ” สารกำจัดแมลงที่มีพิษตกค้างยาวนานยังคงมีการใช้ในประเทศจีน ในขณะที่
ประเทศไทยประกาศเป็นสารเคมีต้องห้ามตั้งแต่ปี พ.ศ.2531

นอกจากนี้ กรณีการณ์ กิจติเวชกุล ในบทความเรื่อง “1ปี เอฟทีเอ ไทย-จีน ผู้บริโภคเสี่ยง
ภัย” ในสำนักข่าวประชาธรรมได้ระบุอีกว่า มีการตรวจพบสารเคมีที่ประเทศไทยห้ามนำเข้านั้นมี

ปนเปื้อนในผักและผลไม้นำเข้าจากจีน โดยตรวจพบสารโมโนโครโทพอส และเมวินฟอสในพืชตระกูลกะหล่ำ แอปเปิ้ล และสาลี่ ทั้งนี้สารทั้ง 2 ชนิดมีพิษเฉียบพลันสูงมากและมีความเสี่ยงต่อผู้ใช้งาน

ดังนั้น อนาคตผู้บริโภคไทยจึงน่าเป็นห่วงมาก หากรัฐบาลไทยโดยหน่วยงานรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานการตรวจคุณภาพผักและผลไม้ที่นำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศที่พื้นที่ดีพอและเพิ่มเครื่องมือให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างเพียงพอแล้ว พืชผักผลไม้ที่ไม่ผ่านการตรวจสอบหรือการตรวจสอบไม่มีมาตรฐานเพียงพอก็อาจจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคชาวไทยได้

ตารางที่ 3.6-1: ตารางเปรียบเทียบราคาผักจากจีนและผักส่งเสริมโครงการหลวง

ชนิดผัก	ราคาเฉลี่ยของผักจีน (บาท/ก.ก.)	ราคาผักส่งเสริมโครงการหลวง (บาท/ก.ก.)
คะน้าฮ่องกง	12.26	60.00
ถั่วลันเตา	11.85	53.45
บร็อคโคลี่	11.67	53.45
ถั่วหวาน	10.82	57.02
เซเลอรี่	10.51	25.13
ผักกาดหอมห่อ	9.07	16.22
ปวยเล้ง	8.63	34.77
กะหล่ำปลี	4.38	4.83

ที่มา : รายงานการวิจัย “การศึกษาด้านการนำเข้าผักผลไม้ไทย-จีน” โดยฝ่ายวิจัยผัก มูลนิธิโครงการหลวง ปี 2546

นอกจากนี้ ธนาธร รัตนนฤมิตร และสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ได้ทำการศึกษาวิจัยการเปิดเสรีการค้าผักและผลไม้ตามข้อตกลง FTA ไทย-จีน นับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 เป็นต้นมา ซึ่งธนาธรและสมเกียรติได้วิเคราะห์ผลกระทบต่อส่งออก การนำเข้า และดุลการค้าในภาพรวม และรายสินค้าที่สำคัญ เนื่องในโอกาสครบรอบ 2 ปี FTA ไทย-จีน การวิจัยพบว่า FTA ไทย-จีน ไม่ได้เป็น

⁴ / “ครบรอบ 2 ปี FTA ไทย-จีน : ผลกระทบและความเข้าใจผิดบางประการ. งานวิจัยย่อยตามโครงการ FTA digest ลำดับที่ 4 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (ส.ก.ว.) <http://www.FTA digest.com>

สาเหตุของการขาดดุลการค้าของประเทศไทย เพราะการนำเข้าสินค้าของไทยจากจีนนั้นเกิดจากการนำเข้าสินค้าทุนและวัตถุดิบในภาคอุตสาหกรรมที่สูงขึ้น โดยผลการศึกษาวิจัยในรายงานฉบับนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความเข้าใจผิดบางประการต่อความตกลงการค้าเสรีไทย-จีน โดยชี้ให้เห็นว่า

-การขาดดุลการค้าโดยรวมของไทยต่อจีนที่เพิ่มขึ้นไม่ได้เกิดจาก FTA ไทย-จีน แต่เกิดจากการขยายตัวของการนำเข้าสินค้าของไทยจากจีนโดยเฉพาะสินค้าทุนและวัตถุดิบในภาคอุตสาหกรรมที่สูงขึ้น

-การขาดดุลการค้าผลไม้ของไทยต่อจีนเป็นปรากฏการณ์ชั่วคราวในช่วงแรกของโครงการเก็บเกี่ยวล่วงหน้า

-การนำเข้ากระเทียมจากจีนที่เพิ่มขึ้นมากไม่ได้เกิดจากการลดภาษีตามความตกลง FTA ไทย-จีน แต่เป็นเพราะต้นทุนการผลิตของจีนต่ำกว่าไทยมาก และการที่ไทยอนุญาตให้นำเข้าจากจีนได้ตั้งแต่ปี 2002 จากเดิมที่ให้นำเข้าได้เฉพาะจากประเทศลาว

-FTA ไทย-จีน มีผลสนับสนุนการส่งออกมันสำปะหลังจากไทยไปจีนบ้าง อย่างไรก็ตาม ปัจจัยหลักที่มีความสำคัญมากกว่าก็คือ ความต้องการนำเข้าน้ำมันสำปะหลังที่เพิ่มขึ้นของจีนเอง

การวิเคราะห์ผลกระทบของ FTA ไทย-จีน ยังชี้ให้เห็นประเด็นต่างๆที่สำคัญอีกหลายประการ อาทิ

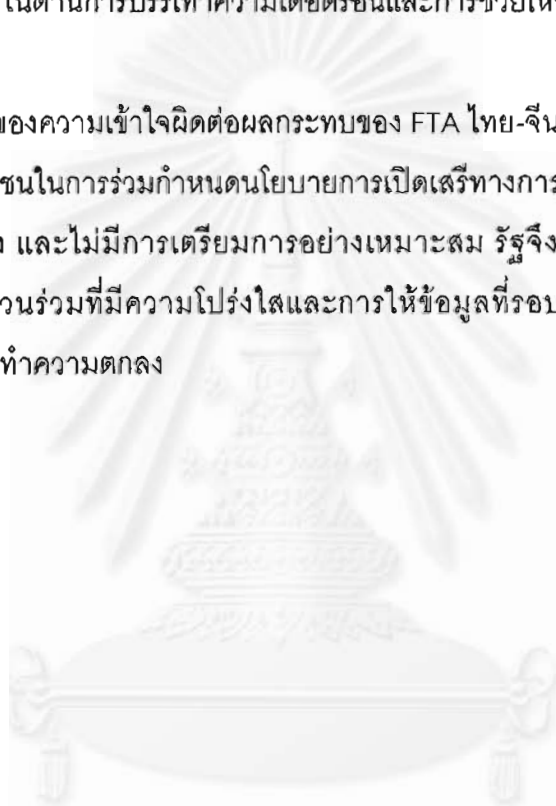
-แม้ FTA ไทย-จีน ไม่ได้เป็นสาเหตุของการขาดดุลการค้าของประเทศไทย และตรงกันข้ามกลับช่วยเพิ่มการเกิดดุลการค้าต่อจีนก็ตาม ดุลการค้าไม่ควรเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดในการทำ ความตกลงการค้าเสรี

-เป้าหมายที่ควรได้รับความสำคัญคือ การเพิ่มสวัสดิการของประชาชน และการปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยนัยนี้ FTA ไทย-จีน ถือว่ามีผลน้อยมากต่อประเทศไทย เนื่องจากยังไม่ได้มีผลต่อการเพิ่มสวัสดิการของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ

-แม้ FTA ไทย-จีน จะมีผลสนับสนุนการส่งออกผักผลไม้บางรายการจากไทยไปจีน เช่น มันสำปะหลัง แต่มัตต่อของไทยในตลาดผักผลไม้จีนดังกล่าวจะหมดไปในเดือนมกราคม 2549 เมื่อความตกลงอาเซียน-จีนมีผลบังคับใช้

-แม้ผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นต่อเกษตรกรผู้ปลูกหอมกระเทียมจะไม่ได้เกิดขึ้นจากความตกลง FTA เป็นหลัก ผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ชี้ให้เห็นถึงการขาดการเตรียมการของภาครัฐในการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งในด้านการบรรเทาความเดือดร้อนและการช่วยเหลือการปรับตัว

-สาเหตุหนึ่งของความเข้าใจผิดต่อผลกระทบของ FTA ไทย-จีน น่าจะเนื่องมาจากการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกำหนดนโยบายการเปิดเสรีทางการค้า ซึ่งทำให้ประชาชนขาดการได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และไม่มี การเตรียมการอย่างเหมาะสม รัฐจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการการมีส่วนร่วมที่มีความโปร่งใสและการให้ข้อมูลที่รอบด้านต่อสาธารณะทั้งช่วงก่อนระหว่าง และหลังการทำ ความตกลง

บทที่ 4

ผลการสำรวจเกษตรกรและการสัมภาษณ์ในพื้นที่ศึกษา

4.1 วิธีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ และการนำเสนอ

เนื่องจากพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงในปัจจุบันมีทั้งสิ้น 37 ศูนย์ กระจายอยู่ในพื้นที่สูงในภาคเหนือในจังหวัดเชียงใหม่ และเชียงรายเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยได้ขอคำปรึกษาและขอข้อมูลพื้นที่จากเจ้าหน้าที่ของโครงการหลวงว่าควรจะต้องเลือกตัวอย่างการสำรวจข้อมูลเกษตรกรในโครงการใดบ้างที่สามารถเป็นตัวแทนเกษตรกรของโครงการหลวงได้ดี โดยให้ครอบคลุม เกษตรกรผู้ปลูกพืชผัก-ผลไม้ของโครงการที่อาจกล่าวได้ว่า อาจจะถูกกระทบจากการนำเข้าพืชผัก-ผลไม้จากจีน เนื่องจากการเปิดเสรีทางการค้ากับจีน

ผลการปรึกษาหารือได้ข้อสรุปว่า การเก็บข้อมูล (Data Collection) จะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจด้วยตัวอย่าง (Sample Survey) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเพียงบางหน่วยของประชากรในแต่ละโครงการหลวงที่ได้ถูกคัดเลือก 8 โครงการหลวง เพื่อใช้ในการสำรวจแบบเจาะจงโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยในแต่ละพื้นที่โครงการจะทำการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) หรือแบบใช้วิจารณญาณ (Judgement Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างโดยไม่ต้องสร้างกรอบตัวอย่าง (Sampling Frame) หรือกรอบประชากร (Population Frame) แต่จะพิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลในเรื่องที่สนใจศึกษา ซึ่งได้แก่ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเกษตรในพื้นที่และผู้ที่มีข้อมูลและความรู้ที่สามารถให้ความเห็นต่อคำถามที่ผู้สำรวจสอบถามได้เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พื้นที่โครงการที่ถูกเลือกเป็นพื้นที่สำรวจมี 8 โครงการหลวง ดังนี้

ศูนย์พัฒนา โครงการหลวง	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	จำนวนผู้ให้ สัมภาษณ์
1. แก่น้อย	เมืองน้ำ	เชียงดาว	เชียงใหม่	40
2. วัดจันทร์	วัดจันทร์	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	40
3. อินทนนท์	บ้านหลวง	จอมทอง	เชียงใหม่	40
4. หมอกจำม	ท่าตอน	แม่ฮาย	เชียงใหม่	40
5. สะเมาะ	ศรีดอนมูล	เชียงแสน	เชียงราย	40
6. ห้วยโป่ง	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	40
7. หนองหอย	แม่แรม	แมริม	เชียงใหม่	40
8. ท่งหลวง	แม่วีน	แม่วาง	เชียงใหม่	40
			รวม	320

หลังจากเก็บข้อมูลภาคสนามจากการสำรวจแล้ว จะนำมาประมวลผล (Data Processing) และทำการวิเคราะห์ (Data Analyse) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งเป็นการสรุปถึงลักษณะของข้อมูลที่มีอยู่ในรูปของการแจกแจงความถี่ การหาค่าสัดส่วนหรือร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในรูปของบทความ ตาราง ควบคู่กัน

4.2 สภาพทั่วไปของพื้นที่สำรวจ

จากการเลือกพื้นที่โครงการที่ตกเป็นพื้นที่รวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจจำนวน 8 พื้นที่ ซึ่งแต่ละพื้นที่มีสภาพทั่วไปโดยสรุป ดังนี้

1) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแก่น้อย ตำบลเมืองน้ำ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความเป็นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงเสด็จเยี่ยมราษฎรชาวเขาเผ่ามูเซอ บ้านแก่น้อย ต.เมืองน้ำ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2523 ทรงทราบถึงปัญหาของราษฎรที่มีรายได้ส่วนใหญ่จากการปลูกฝิ่น และสามารถปลูก

ข้าวไร่ได้เพียงปีละครั้ง พื้นที่เพาะปลูกเริ่มให้ผลผลิตต่ำ เนื่องจากปลูกพืชซ้ำที่เดิมมาเป็นระยะเวลาหลายปีติดต่อกันโดยมิได้บำรุงดิน และมีภาวะชะล้างพังทลายของดิน ประกอบกับพื้นที่บริเวณนี้มีความลาดเทไม่สูงชันมากนักและมีแหล่งน้ำที่สามารถจะทำการพัฒนาขึ้น เพื่อให้ในการอุปโภคบริโภคในหมู่บ้าน และใช้ประโยชน์เพื่อทำการเกษตรปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมเพื่อเป็นรายได้ จึงทรงมีพระราชดำริที่จะช่วยเหลือราษฎรเหล่านี้

ต่อมาในเดือนมีนาคม 2523 หม่อมเจ้าภิศเดช ธานี ได้มอบหมายให้นายจิตติ ปิ่นทอง และคณะอาจารย์จากคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รับสนองพระราชดำริดำเนินงานในโครงการหลวงแก้งน้อยขึ้น โดยได้รับงบประมาณพระราชทานจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ตลอดมา และระหว่างปี พ.ศ.2323-2532 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณสมทบด้านการส่งเสริมการเกษตรที่สูงจากกระทรวงเกษตร สหรัฐอเมริกา และตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2526 เป็นต้นมา กรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ได้สนับสนุนบุคลากรและงบประมาณบางส่วนด้านการส่งเสริมการเกษตรเพิ่มเติม ปัจจุบันได้รับงบประมาณบางส่วนจากมูลนิธิโครงการหลวงและสำนักพัฒนาเกษตรที่สูง

(2) สถานที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ ที่ตั้งศูนย์อยู่ในเขตพื้นที่บ้านแก้งน้อย ต.เมืองนะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ภูมิประเทศมีลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปคล้ายแอ่งกระทะ ล้อมรอบด้วยภูเขาที่ไม่ชันมากนัก มีลำน้ำแม่แตงและน้ำแม่แกนไหลผ่านพื้นที่ มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,000 เมตร ลักษณะดินเกิดจากหินแกรนิตภูเขาไฟ หินปูน และหินตะกอน มีความอุดมสมบูรณ์ระดับปานกลาง ดินมีสภาพเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ประมาณ 5.5-6.0 พื้นที่รับผิดชอบ 91.53 ตารางกิโลเมตร (57,210 ไร่) เป็นพื้นที่ของศูนย์ฯ ประมาณ 125 ไร่ ภูมิอากาศ มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 27 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 16 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี 1,980 มิลลิเมตร

(3) ประชากร มี 2 หมู่บ้าน คือ บ้านแก้งน้อย หมู่ 2 และบ้านไชยา หมู่ 9 (ประกอบด้วยทั้งหมด 12 หย่อมบ้าน คือ บ้านป่าบงใหม่ ป่าบงเก่า แม่แกน ห้วยลึก ห้วยถ้ำ บ้านไทใหญ่ และบ้านไชยา 1-6) จำนวนประชากร 3,762 คน มี 650 ครัวเรือนเป็นเกษตรกรทั้งหมดทุกครัวเรือน ประกอบด้วยชนเผ่าจีนฮ่อ ไทยใหญ่ มูเซอแดง และมูเซอดำ นับถือศาสนาพุทธและคริสต์มากที่สุด และยังมีบางส่วนนับถือผี

(4) ผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ งานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพด้านการปลูกพืช มี 4 ชนิด ได้แก่ พืชผัก ไม้ดอก พืชไร่ และไม้ผล ส่วนการเลี้ยงสัตว์และประมง มีจำนวน 3 ชนิด ได้แก่ การเลี้ยงโค-กระบือ สุกร และสัตว์ปีก มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 142 ราย มีมูลค่าผลผลิตที่ผ่านโครงการหลวงทั้งสิ้นจำนวน 1,377,206 บาท

2) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความเป็นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรในเขตหมู่บ้านวัดจันทร์ ต.บ้านจันทร์ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ.2522 ทรงทราบถึงความทุกข์ยากของชาวบ้านในพื้นที่ ทรงมีพระราชดำริให้พัฒนาบ้านวัดจันทร์และเขตหมู่บ้านใกล้เคียงเพื่อให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยจัดตั้ง "คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์" โดยมีหม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี เป็นประธานกรรมการ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่เป็นรองฯ กรรมการ และผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องรวมเป็นกรรมการ ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(2) สถานที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านเด่น หมู่ที่ 7 ต.บ้านจันทร์ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ ภูมิประเทศเป็นป่าสน พื้นที่ราบสลับเชิงเขา แม่น้ำที่สำคัญคือ แม่น้ำแม่แจ่ม แม่น้ำแจ่มน้อย แม่น้ำแจ่มกลาง ห้วยเมี่ยง ห้วยอ้อ แม่น้ำแม่ละอูป ห้วยนาเกลือหอย ความสูงจากระดับน้ำทะเล 800-1,200 เมตร ลักษณะดินเป็นดินแดงค่อนข้างเป็นกรด ระบายน้ำดี มีปริมาณอินทรีย์วัตถุปานกลาง ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ที่ 5.5-6.5 ขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบ 252 ตารางกิโลเมตร (151,250 ไร่) เป็นพื้นที่ของศูนย์ฯ รวม 57 ไร่ และพื้นที่สาริตฟาร์มปศุสัตว์ ขนาดพื้นที่รวม 500 ไร่ (ใช้เป็นพื้นที่ฟาร์ม 75 ไร่ พื้นที่ป่ารอบ 425 ไร่) ภูมิอากาศมีความหนาวเกือบตลอดปี อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 28.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด 17 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี 39.2 มิลลิเมตร

(3) ประชากร มีจำนวนหมู่บ้าน 19 หมู่บ้าน คือ บ้านตอยตุง บ้านห้วยฮ่อม บ้านโป่งขาว บ้านสันม่วง บ้านห้วยครบ บ้านจันทร์ บ้านใหม่ อ.อ.ป. บ้านหนองเจ็ดหน่วย บ้านหนองแดง บ้านเด่น บ้านกิวโป่ง บ้านใหม่พัฒนา บ้านแม่ละอูป บ้านห้วยยาใต้ บ้านห้วยยาใน บ้านแจ่มหลวง บ้านนาเกลือหอย บ้านแจ่มน้อย และบ้านห้วยบง มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,170 คน จำนวน

1,009 ครั้วเรือน เป็นเกษตรกรจำนวน 452 ราย เป็นชนเผ่ากะเหรี่ยงทั้งหมด นับถือศาสนาคริสต์และ พุทธ

(4) ผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ

(4.1) ภาคการเกษตร งานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพด้านการปลูกพืช จำนวน 18 ชนิด ได้แก่ พืชผัก ไม้ผล ดอกไม้แห้ง และพืชไร่ และด้านการเลี้ยงสัตว์จำนวน 1 ชนิด ได้แก่ กระจ่าง มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 409 ครั้วเรือน มีมูลค่าของผลผลิตที่ผ่านโครงการหลวง 2,019,220 บาท และมูลค่าผลผลิตที่เกษตรกรจำหน่ายเอง 405,921 บาท

(4.2) นอกภาคการเกษตร มี งานหัตถกรรม ได้แก่ การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มสตรีทอผ้า 5 กลุ่ม และงานท่องเที่ยว ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว 1 ครั้ง จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ 60 คน

4) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความเป็นมา ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์ ได้ดำเนินการในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2522 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์เพื่อช่วยชาวเขา ให้มีพื้นที่ทำกินเป็นหลักแหล่ง ลดการทำไร่เลื่อนลอย ส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนฝิ่น ถ่ายทอดวิชาความรู้ทางการเกษตรแผนใหม่ เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้น ปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ของชาวเขา ให้ดีขึ้นและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ห่วงกันการบุกรุกทำลายป่าไม้ต้นน้ำลำธาร โดยให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรแบบถาวร

(2) สถานที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ ที่ตั้งศูนย์อยู่ในพิกัด MP 491503 ระวัง 4746 II ตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้านขุนกลาง หมู่ที่ 7 ต.บ้านหลวง อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ ระยะทางจากจังหวัดเชียงใหม่ถึงศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์ ประมาณ 90 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที สภาพภูมิประเทศ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,300 เมตร พื้นที่เป็นภูเขาชันมีความลาดชันตั้งแต่ 10-60 เปอร์เซ็นต์ แนวเขาที่ทอดไปในแนวสันปันน้ำแบ่งพื้นที่ออกเป็นสองทิศทาง ทางทิศตะวันออกและตะวันตก โดยจะผันน้ำสู่แม่น้ำปิงทางด้านตะวันออก และลงสู่แม่น้ำแจ่มทางด้านตะวันตก สภาพภูมิอากาศ อุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน 32 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝน 1,995.5 มิลลิเมตร

(3) ประชากร มี 21 กลุ่มบ้าน คือ บ้านสบแอบ บ้านป่าแวม บ้านแม่แอบโน บ้านดินผา บ้านใหม่สนามกีฬา บ้านขุนกลาง บ้านผาหมอน บ้านผาหมอนใหม่ บ้านแม่ปากอ บ้านหล่ายห้วย บ้านห้วยน้ำปี บ้านห้วยน้ำอุ่น บ้านแม่ลา บ้านเมืองอาง บ้านแม่ปอนนอก บ้านแม่ปอนโน บ้านแม่กลางหลวง บ้านอ่าวกาน้อย บ้านสบหาด บ้านแม่ยะน้อย และบ้านหนองหล่ม จำนวนประชากร 4,895 คน 930 ครัวเรือน มีอาชีพเกษตรกรจำนวน 851 ราย ประกอบด้วยชนเผ่ากะเหรี่ยงและม้ง นับถือศาสนาพุทธและคริสต์

(4) ผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ จนชาวเขาสามารถออกจำหน่าย มีรายได้ ประกอบด้วย ไม้ดอก ไม้กระถาง พืชผัก สตรอเบอร์รี่ ไม้ผล เคพกูสเบอร์รี่ กาแฟ ดอกไม้แห้ง โดยลดการใช้สารเคมีและคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคและสภาพแวดล้อม เช่น ระบบปลูกพืชที่ดีและปลอดภัย (GAP) ของพืชผัก ไม้ผล ระบบปลูกพืชผักอินทรีย์ นอกจากนี้ยังได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงกระต่ายเพื่อส่งจำหน่ายด้วย งานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพด้านการปลูกพืชจำนวน 8 ชนิด ได้แก่ ไม้ดอก ไม้กระถาง พืชผัก สตรอเบอร์รี่ ไม้ผล กาแฟ ดอกไม้แห้ง ด้านการเลี้ยงสัตว์ส่งเสริมให้เลี้ยงกระต่าย

สรุปผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์

ชนิดพืชที่ปลูก	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่	ผลผลิตผ่านโครงการหลวง		ผลผลิตไม่ผ่านโครงการหลวง	
			น้ำหนัก	จำนวนเงิน	น้ำหนัก	จำนวนเงิน
1. ส่งเสริมไม้ดอก	30	62 ไร่	280,748	671,161.25	50,000	100,000
2. ส่งเสริมไม้กระถาง	2	4 ไร่	5,122	28,527.00	2,000	50,000
3. ส่งเสริมพืชผัก (ปกติ)	162	500 ไร่	410,064	8,017,426.05	31,000	654,000
ส่งเสริมพืชผัก (อินทรีย์)	25	60 ไร่	71,136.30	764,079.98	-	-
4. ส่งเสริมสตรอเบอร์รี่	12	5 ไร่	409.5	43,939.50	501	25,050
5. ส่งเสริมไม้ผล	29	213.1 ไร่	1,765	584,476.75	32,440	289,700
6. ส่งเสริมกาแฟ	50	90 ไร่	21,960	254,070.00	20,000	114,000
7. ส่งเสริมดอกไม้แห้ง	5	2 ไร่	286	22,880.00	-	-
8. ส่งเสริมการเลี้ยงกระต่าย	3	-	109.10	8,728.00	-	-
รวม	328	-	791,599.9	10,395,288.53	135,941	1,232,750

หมายเหตุ : เกษตรกร 1 ราย ทำกิจกรรมทุกกิจกรรมได้ เช่น งานส่งเสริมผัก ส่งเสริมไม้ผล ส่งเสริมไม้ดอก

รวมรายได้ทั้งหมดทุกกิจกรรม 11,628,038.53 บาท

รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรทุกกิจกรรม 71,778.01 บาท

4) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหมอกจ๋าม ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ.2512 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ หมู่บ้านวังดิน ตำบลแม่ยาว อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่บนดอยห้วยผีหลอก ติดลำน้ำกกและห่างจากชายแดนไทย-สหภาพพม่า ประมาณ 10 กิโลเมตร

เมื่อปี พ.ศ. 2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพร้อมด้วยสมเด็จพระศรีนครินทร์พระบรมราชชนนี และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรชาวไทยภูเขาเผ่าไทยใหญ่ ในหมู่บ้านใหม่หมอกจ๋าม ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

เมื่อปี พ.ศ.2519 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพฯ และเจ้าฟ้าหญิงจุฬารัตน์ฯ ทรงเสด็จเยี่ยมราษฎรในหมู่บ้านใหม่หมอกจ๋าม ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

เมื่อปี พ.ศ.2520 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพฯ และเจ้าฟ้าหญิงจุฬารัตน์ฯ ทรงเสด็จเยี่ยมราษฎรในหมู่บ้านใหม่หมอกจ๋าม ทรงเข้าร่วมงานปอยยกย่องเจ้าครูหมอไต ซึ่งมีการจัดงานนี้ขึ้นเป็นประจำทุกปีตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ในการเสด็จเยี่ยมราษฎรทุกครั้ง ทรงทอดพระเนตรเห็นสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรยังยากจนและล้าหลังอยู่มาก และเป็นจุดที่ล่อแหลมทางชายแดนแถบภาคเหนือ สมควรที่จะให้ความช่วยเหลือหรือพัฒนาให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประกอบกับงานที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวางและละเอียดอ่อนมาก หากจะปล่อยให้อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะอาจทำให้งานล่าช้าไม่ทันกับเหตุการณ์

เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.2526 ได้มีการประชุมศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ที่อยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยหม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี เป็นองค์ประธานที่ประชุม และได้มีการนำปัญหาโครงการอาสาพัฒนาวังดิน-หมอกจ๋ามขึ้นพิจารณา และในที่สุดทรงยอมรับให้โครงการนี้เข้าเป็นศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหมอกจ๋าม โดยรับเงินทุนสนับสนุนจากมูลนิธิโครงการหลวงตั้งแต่นั้นมา

(2) สถานที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ ที่ตั้งศูนย์ฯ อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านห้วยศาลา หมู่ที่ 15 อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับกับภูเขา แม่น้ำที่สำคัญคือ แม่น้ำกก แม่น้ำงาม ความสูงจากระดับน้ำทะเล 450-550 เมตร เขตพื้นที่รับผิดชอบ 16.77 ตารางกิโลเมตร (10,478.49 ไร่) มีอุณหภูมิสูงสุดช่วงเดือนเมษายนที่ 30.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดในช่วงเดือนมกราคมที่ 10 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยที่ 23.3 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,483.70 มิลลิเมตร/ปี ฝนจะเริ่มตกตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน

(3) ประชากร มีทั้งหมด 8 หมู่บ้าน 15 กลุ่มบ้าน คือ แม่สลัก วังดินใน วังดินนอก ใหม่ หมอกจ๋าม วังไผ่ เมืองงามเหนือ ผาใต้ เมืองงามใต้ สบงาม ห้วยศาลา เข้ม โป่งป้อม ท่ามะแกง ลูขุขัย และห้วยล้าน จำนวนประชากร 12,203 คน จำนวนครัวเรือน 2,186 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมจำนวน 116 คน ประกอบด้วยชนเผ่ามูเซอ อีเก้อ ไทยใหญ่ ลานู กะเหรี่ยง เย้า ไทยลื้อ ไทยเข้มน จีนยูนนาน ลีซอ และคนเมือง นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ และมีบางส่วนนับถือผี

(4) ผลการดำเนินงานส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ

(4.1) ภาคการเกษตร งานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพด้านการปลูกพืช จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ พืชผัก ไม้ผล และพืชไร่ ด้านการเลี้ยงสัตว์มี 3 ชนิด ได้แก่ กระจ่าง โค และกระบือ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 212 ราย มีพื้นที่ 446 ไร่ ปศุสัตว์ จำนวน 126 ตัว มีมูลค่าของผลผลิตที่ผ่านโครงการหลวงทั้งสิ้นจำนวน 753,594 บาท และมูลค่าผลผลิตที่เกษตรกรจำหน่ายเองรวมทั้งสิ้น 261,793 บาท

(4.2) นอกภาคการเกษตร มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 201 ราย คิดเป็นมูลค่า 717,530 บาท มี (1) งานหัตถกรรม ได้แก่ การสนับสนุนการทอผ้า การปักผ้าอาข่า การทำของชำร่วย การเจียรไนพลอย การทำกระดาษสา (2) งานท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มท่าเรือผาใต้ กลุ่มท่าเรือท่าดอน (3) งานแปรรูปผลผลิต ได้แก่ การแปรรูปบุก

5) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงสะโงะ ตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

(1) ความเป็นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จเยี่ยมราษฎรในพื้นที่บ้านดอยสะโงะเมื่อปี พ.ศ. 2521 ทรงมีพระราชดำริให้ช่วยเหลือชาวไทยเขาบ้านดอยสะโงะ เนื่องจากมีชีวิต

ความเป็นอยู่ที่ยากจน จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาโครงการหลวงสะโงะขึ้น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทางการเกษตรให้กับชาวไทยภูเขาในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งทางด้านการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และอาชีพนอกภาคการเกษตร รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาในด้านสังคม การศึกษา สุขอนามัย และการอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2) สถานที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ ที่ตั้งศูนย์ฯ ที่บ้านสะโงะ หมู่ที่ 7 ตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับกับเนินเขา มีความลาดเทประมาณ 12 เปอร์เซ็นต์ ส่วนที่ราบลุ่มจะเป็นนาข้าว มีลำห้วยที่ไหลไปรวมกับห้วยเกียง ความสูงจากระดับน้ำทะเล 400-700 เมตร ลักษณะดินเป็นดินร่วนเหนียว และดินร่วนปนทราย ระบายน้ำได้ดี มีความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ประมาณ 3.8-6.5 พื้นที่รับผิดชอบ 378 ตารางกิโลเมตร (23,750 ไร่) อุณหภูมิต่ำสุดที่ 6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุด 36 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ย 21 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,500 มิลลิเมตรต่อปี

(3) ประชากร ศูนย์ฯ รับผิดชอบดูแลในพื้นที่ 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 7 บ้านสะโงะล่าง บ้านปายาง บ้านสะโงะบน บ้านสะโงะกลาง หมู่ 1 บ้านป่าไม้ หมู่ 5 บ้านเวียงแก้ว และหมู่ 4 บ้านวังลาว มีจำนวนประชากร 3,261 คน 749 หลังคาเรือน มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 490 ราย ประกอบด้วยชนเผ่าอาข่า (อีเก้อ) คนเมือง และไทลื้อ นับถือศาสนาพุทธและคริสต์

(4) ผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงสะโงะ ดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการปลูกพืช 5 ชนิด ได้แก่ พืชผัก สมุนไพร ไม้ผล ไม้ดอก และพืชไร่ ด้านการเลี้ยงสัตว์ จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ พะ สุนัข และไก่ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 178 ราย มีมูลค่าของผลผลิตที่ผ่านโครงการหลวงทั้งสิ้น 748,443.50 บาท และมูลค่าผลผลิตที่เกษตรกรจำหน่ายเองรวมทั้งสิ้น 3,128,000 บาท

6) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยโป่ง ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

(1) ความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ.2525 หม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี องค์ประธานมูลนิธิโครงการหลวง ได้ทรงโปรดให้คณะทำงานวิจัยวิธีการส่งเสริม ซึ่งประกอบด้วย สถาบันวิจัยชาวเขา คณะ

เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์พัฒนาสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีการส่งเสริมแบบให้เจ้าหน้าที่แนะนำเกษตรกรโดยตรง (Top Down) ที่หมู่บ้านห้วยโป่งผาลาด

เดือนกุมภาพันธ์ 2527 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้เสด็จเยี่ยมเยียนหมู่บ้านและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยโป่ง ในปี พ.ศ.2530 สิ้นสุดโครงการวิจัย จึงได้เริ่มงานส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรให้กับเกษตรกรเป็นการถาวรเพื่อสร้างรายได้ทดแทนการปลูกฝิ่นและการทำไร่เลื่อนลอย และพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในหมู่บ้าน การดำเนินงานในระยะแรกนั้นได้รับงบประมาณจากมูลนิธิโครงการหลวงและกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (กรมประชาสงเคราะห์เดิม)

(2) สถานที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ ศูนย์ฯ ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านห้วยโป่งผาลาด หมู่ที่ 13 ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่บริเวณพิกัดที่ E 546637 N 2114705 ระวัง 4847 อยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ 67 กิโลเมตร สภาพภูมิประเทศเป็นหุบเขา มีที่ราบระหว่างเขาเพียงเล็กน้อย พื้นที่มีความลาดชันสูง ตั้งแต่ 40-90 เปอร์เซ็นต์ สภาพป่าไม่มีความอุดมสมบูรณ์ สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 780-1,200 เมตร ลักษณะดินเป็นดินร่วน ความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) 5.5 มีพื้นที่รับผิวดิน 17.73 ตารางกิโลเมตร (11,083.06 ไร่) เป็นพื้นที่ศูนย์ฯ 98.6 ไร่ สภาพภูมิอากาศอยู่ในเขตอากาศร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 42 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 4.5 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝน 1,593.4 มิลลิเมตรต่อปี

(3) ประชากร มี 7 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านห้วยโป่งผาลาด บ้านป่าเมียง บ้านสบโป่ง บ้านป่าตอง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านขุนลาว และบ้านห้วยคุณพระ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,229 คน 610 ครัวเรือน มีอาชีพเกษตรกร 175 ราย ประกอบด้วยชนเผ่ามูเซอและคนเมือง นับถือศาสนาพุทธและนับถือผี (บ้านห้วยโป่งผาลาดเผ่ามูเซอ)

(4) ผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ โดยสรุป ศูนย์ฯ ห้วยโป่ง ได้ดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้โดยการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืช จำนวน 6 ชนิด ได้แก่ พืชผัก สมุนไพร ไม้ดอก ดอกไม้แห้ง ไม้ผล กาแฟ ทำให้เกษตรกรมีรายได้โดยรวม 2,735,719.90 บาท ซึ่งพืชที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกรมากที่สุดคือพืชผัก สมุนไพร โดยมีรายได้ 1,098,933.33 บาท รายได้โดยเฉลี่ยของเกษตรกรต่อราย 22,894.44 บาท

7) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความเป็นมา หมู่บ้านหนองหอย ได้เริ่มตั้งขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2485 ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่าม้ง ประกอบอาชีพการปลูกฝิ่น ข้าวโพดและข้าว เป็นหลัก จนกระทั่งปี พ.ศ.2515 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรหมู่บ้านหนองหอยเป็นครั้งแรก ทรงมีพระราชดำริว่าควรจะมีการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรให้มากขึ้น จากนั้นกรมป่าไม้ร่วมกับหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาปฏิบัติงานประจำหมู่บ้านและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ต่อมาในปี พ.ศ.2527 หม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี ทรงเห็นว่าหมู่บ้านหนองหอยมีประชากรเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับในปี พ.ศ.2529 ได้มีการแบ่งหมู่บ้านออกเป็น 2 หมู่ คือ บ้านหนองหอยใหม่และบ้านหนองหอยเก่า และมีการขยายพื้นที่ปลูกฝิ่นมากขึ้นทั้งที่ตั้งอยู่ใกล้เมืองเชียงใหม่ จึงได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอยขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

(2) สถานที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ ศูนย์ฯ ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านหนองหอยเก่า หมู่ที่ 7 ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สภาพภูมิประเทศเป็นที่สูง ภูเขาลูกคลื่นลอนลาด และลอนชัน เป็นแหล่งต้นน้ำของกลุ่มน้ำแม่สา ความสูงจากระดับน้ำทะเล 780-1,430 เมตร ลักษณะดินมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง และค่อนข้างเป็นกรดเล็กน้อยถึงปานกลาง (pH) 5.0-6.5 พื้นที่รับผิดชอบ 21.17 ตารางกิโลเมตร (13,231 ไร่) สภาพภูมิอากาศอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 23.65 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 15.93 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี 173.96 มิลลิเมตร ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยทั้งปีร้อยละ 85.84

(3) ประชากร ใน 3 หมู่บ้านกับ 3 หย่อมบ้าน คือ หมู่บ้านหนองหอยเก่า หมู่บ้านหนองหอยใหม่ หมู่บ้านแม่ชี-ปางไฮ บ้านห้วยหวาย บ้านสามหลัง และบ้านปางไฮคนเมือง มีจำนวนประชากร 2,956 คน 448 ครัวเรือน ประกอบอาชีพเกษตรกร 148 ราย (GAP) และเกษตรกรที่ไม่เข้าสู่ระบบ GAP 277 ราย รวมเกษตรกรทั้งสิ้น 425 ราย ประกอบด้วยชนเผ่าม้ง ลีซอ จีนฮ่อ มูเซอ และคนเมืง นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด บางส่วนนับถือศาสนาคริสต์

(4) ผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ งานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพด้านการปลูกพืช 4 ชนิด ได้แก่ พืชผัก สมุนไพร ไม้ผล และไม้ดอก การเลี้ยงสัตว์ส่งเสริม 2 ชนิด ได้แก่ ไก่ฟ้าและไก่ดำ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ (GAP) จำนวน 148 ราย มีมูลค่าของผลผลิตที่ผ่านโครงการหลวงทั้งสิ้นจำนวน 18,250,481.81 บาท และมูลค่าผลผลิตที่เกษตรกรจำหน่ายเอง 36,500,963.62

บาท รวมมูลค่าผลผลิตผักทั้งสิ้น 54,751,445.43 บาท ด้านงานส่งเสริมระบบ GAP ในปี พ.ศ.2549 มีเกษตรกรเป็นสมาชิกจำนวน 148 ราย ในพืชผัก 37 ชนิด สมุนไพร 14 ชนิด และไม้ผล 4 ชนิด รวมพื้นที่ทั้งหมด 1,004.25 ไร่

8) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ตำบลแม่มิริม อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ.2521 มูลนิธิโครงการหลวงได้เข้ามาสำรวจหมู่บ้านชาวเขา บ้านห้วยตอง และในปี พ.ศ.2522 ได้จัดตั้งเป็น "โครงการหลวงพัฒนาการเกษตรที่สูงทุ่งหลวง" ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น "ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง" เพื่อดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระราชดำริ และนโยบายการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงเน้นด้านการพัฒนาและส่งเสริม เพื่อให้ชาวเขาในพื้นที่ราบสูงมีความอยู่ดี กินดี ภายใต้ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหารที่ปลูกขึ้นเอง

(2) สถานที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ ศูนย์ฯ ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านบ้านห้วยตอง หมู่ที่ 10 ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขา มีพื้นที่ราบบริเวณหุบเขา ใช้สำหรับทำนา โดยมีพื้นที่ลาดเชิงเขาสำหรับการปลูกไม้ผล พืชผัก ไม้ดอก และพืชไร่ ลำน้ำที่สำคัญคือลำน้ำแม่เตียน ลำน้ำห้วยตอง ลำน้ำห้วยเย็น และลำน้ำโป่งสะมิตร ความสูงจากระดับน้ำทะเล 980 เมตร ลักษณะดินเป็นดินร่วนสีแดง ระบายน้ำได้ดี มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างดี มีปริมาณอินทรีย์วัตถุปานกลาง ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) อยู่ที่ 5.6 ขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบรวม 104.80 ตารางกิโลเมตร หรือ 65,043 ไร่ เป็นพื้นที่ของศูนย์ฯ 269 ไร่ 78 ตารางเมตร สภาพภูมิอากาศอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในช่วงเดือนเมษายน 32.50 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดในเดือนธันวาคม 18.50 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี 1,330 มิลลิเมตร

(3) ประชากร มี 12 หมู่บ้าน คือ บ้านห้วยตอง บ้านหนองเต่า บ้านห้วยเกียง บ้านห้วยทราย บ้านทุ่งหลวง บ้านห้วยอีค่าง บ้านห้วยข้าวสับ บ้านโป่งสะมิตร บ้านแม่เตียน บ้านห้วยเย็น กะเหรี่ยง บ้านห้วยเย็นม้ง และบ้านแม่สะงะ มีประชากรจำนวน 5,307 คน รวม 956 ครัวเรือน เป็นเกษตรกรจำนวน 360 ราย ประกอบด้วยชนเผ่ากะเหรี่ยง ม้ง นับถือศาสนาพุทธและคริสต์

(4) ผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ สรุปผลการดำเนินงานมีดังนี้

(4.1) เกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตผัก รวมทั้งที่ผ่านตลาดมูลนิธิฯ และไม่ผ่านตลาดมูลนิธิฯ เป็นมูลค่า 33,859,466.82 บาท

(4.2) เกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตพืชผักผ่านมูลนิธิฯ เป็นเงิน 22,602,850.32 บาท

(4.3) เกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตไม้ดอก รวมทั้งที่ไม่ผ่านตลาดมูลนิธิฯ และไม่ผ่านตลาดมูลนิธิฯ เป็นมูลค่า 1,335,676.90 บาท

(4.4) เกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตไม้ผล รวมทั้งที่ไม่ผ่านตลาดมูลนิธิฯ และไม่ผ่านตลาดมูลนิธิฯ เป็นมูลค่า 645,248 บาท

(4.5) เกษตรกรมีรายได้จากการขายและบริโภคสัตว์ เป็นเงิน 1,682,880 บาท

(4.6) เกษตรกรมีรายได้จากการขายและบริโภคพืชไร่ เป็นเงิน 3,963,750 บาท

(4.7) เกษตรกรชาวเขาทั้งหมด มีรายได้จากการขายผลผลิตทุกชนิดรวมทั้งการผลิตเพื่อบริโภค คิดเป็นมูลค่าทั้งปี จำนวน 41,496,021.72 บาท คิดเป็นรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวต่อปี (952 ครัวเรือน) เป็นมูลค่า 43,588.26 บาท

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ

4.3.1 ลักษณะทางประชากร

เพศ ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นตัวอย่างจำนวน 320 คนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 8 แห่ง แบ่งเป็นเพศชาย 228 คน เพศหญิง 92 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 71.25 และ 28.75 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.3.1-1)

อายุของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 21-60 ปี โดยร้อยละ 30.63 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี ร้อยละ 25.83 มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 27.50 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี และร้อยละ 11.25 อายุอยู่ระหว่าง 60 ปี (ตารางที่ 4.3.1-2)

สถานภาพสมรสของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ ตารางที่ 4.3.1-3 แสดงว่ากว่าร้อยละ 90 แต่งงานแล้ว โดยสูงถึงร้อยละ 90.63 และผู้ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 2.50 เป็นหม้าย อีกร้อยละ 6.88 เป็นโสด

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่อาศัย พบว่า ส่วนใหญ่ครัวเรือนมีสมาชิกอยู่ระหว่าง 4-6 คน ซึ่งเป็นครอบครัวขนาดกลาง ถึงร้อยละ 55.00 รองลงมาเป็นครอบครัวใหม่ มีสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 24.38 ที่เหลือเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ ถึงใหญ่มาก คือมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 7-9 คน และมากกว่า 9 คน ถึงร้อยละ 17.50 และ 3.13 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.3.1-4)

สมาชิกครอบครัวที่เป็นเด็กและผู้สูงอายุ ครอบครัวผู้ให้สัมภาษณ์ประมาณร้อยละ 60 มีภาระต้องเลี้ยงดูเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปี กล่าวคือ มีเด็กในครอบครัว 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 60.63 มี 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.63 และไม่มีเด็กที่เป็นภาระต้องเลี้ยงดูร้อยละ 33.75

ส่วนผู้สูงอายุหรือผู้ใหญ่ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนไม่มากนัก กล่าวคือ ปริมาณร้อยละ 83.13 ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน และมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยประมาณร้อยละ 17 ซึ่งกล่าวได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูงมากที่อาจเป็นภาระต้องเลี้ยงดูจากครอบครัว (ตารางที่ 4.3.1-5)

ตารางที่ 4.3.1-1 ร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์(จำแนกตามเพศ)

เพศผู้ให้สัมภาษณ์	ร้อยละ
ชาย	71.25
หญิง	28.75
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.1-2 ร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์(จำแนกตามอายุ)

อายุของผู้ให้สัมภาษณ์	ร้อยละ
0-20 ปี	0.00
21-30 ปี	30.63
31-40 ปี	24.38
41-50 ปี	27.50
51-60 ปี	11.25
มากกว่า 60 ปี	2.50
ไม่ตอบแบบสอบถาม	3.75
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.1-3 ร้อยละของสถานภาพสมรสของผู้ให้สัมภาษณ์

สถานภาพสมรส	ร้อยละ
สมรส	90.63
หม้าย, หย่า, แยกกันอยู่	2.50
โสด	6.88
ไม่ตอบแบบสอบถาม	0.00
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.1-4 ร้อยละของจำนวนผู้อยู่อาศัยในครอบครัวของผู้ให้สัมภาษณ์

จำนวนผู้อยู่อาศัยทั้งหมด	ร้อยละ
1-3 คน	24.38
4-6 คน	55.00
7-9 คน	17.50
มากกว่า 9 คน	3.13
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.1-5 ร้อยละของจำนวนสมาชิกครอบครัวที่เป็นเด็กและผู้สูงอายุ

1.1) มีเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี	
1-3 คน	60.63
4-6 คน	5.63
ไม่มีเลย	33.75
รวม	100.00 (320 คน)
1.2) มีผู้ใหญ่อายุ 60 ปี ขึ้นไป	
1-3 คน	16.25
4-6 คน	0.63
ไม่มีเลย	83.13
รวม	100.00 (320 คน)

4.3.2 ลักษณะทางสังคม

การเลือกนับถือศาสนา ศาสนาที่ชาวเขาที่อยู่ในโครงการหลวงที่ได้จากการสำรวจพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 65.0 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 35.0 (ตารางที่ 4.3.2-1)

การศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา (ป.1-6) ร้อยละ 52.50 รองลงมาได้แก่ระดับมัธยมต้น (ม.1-3) ร้อยละ 16.87 มัธยมปลาย ร้อยละ 6.25 และอื่นๆ ส่วนผู้ไม่ได้เรียนหนังสือมีร้อยละ 15.63 (ตารางที่ 4.3.2-2)

การอ่านออกเขียนได้ การอ่านออกเขียนได้หรือการรู้หนังสือของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า มีผู้อ่านออกและเขียนได้ร้อยละ 79.38 ส่วนผู้ที่อ่านและเขียนไม่ได้คิดเป็นร้อยละ 20.63 (ตารางที่ 4.3.2-3)

การเข้าร่วมรับการส่งเสริมกับโครงการหลวง เกษตรกรที่เข้าร่วมกับโครงการหลวงอาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกได้แก่เกษตรกรที่ทำธุรกรรมกับโครงการหลวง ทั้งการขอรับคำแนะนำ รับการส่งเสริม จำหน่ายผลผลิตผ่านโครงการหลวง และกลุ่มที่สอง ได้แก่ เกษตรกรที่เข้าร่วมกับโครงการหลวงในระดับหนึ่ง ซึ่งผลผลิตของตนไม่ได้จำหน่ายผ่านมูลนิธิโครงการหลวง ซึ่งเกษตรกรทั้ง

2 กลุ่มที่เข้าร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวงมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น กล่าวคือ มีเกษตรกรที่ร่วมโครงการ 11,321 ราย ในปี 2548 เพิ่มเป็น 12,698 ราย ในปี 2549 หรือเพิ่มขึ้น 1,377 ราย

ผู้ตอบสัมภาษณ์ ร้อยละ 23.75 ได้เข้าร่วมกับโครงการหลวงตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ.2530 คิดเป็นร้อยละ 23.75 ระหว่างปี พ.ศ.2531-2540 คิดเป็นร้อยละ 33.13 และตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 ถึงปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 34.38 และมีผู้ไม่ตอบคำถามร้อยละ 8.75 จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรชาวเขามีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกับโครงการหลวงเพิ่มขึ้น (ตาราง 4.3.2-4)

การถือครองที่ดิน ผู้ตอบสัมภาษณ์ถึงร้อยละ 90.00 มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง มีเพียงร้อยละ 10.00 ที่ต้องเช่าผู้อื่น ขนาดการถือครองที่ดินพบว่า ส่วนใหญ่มีที่ดินในครอบครองน้อยกว่า 10 ไร่ (ร้อยละ 60.69) ระหว่าง 11-20 ไร่ ร้อยละ 28.28 และอื่นๆอีกเล็กน้อย

ส่วนผู้ที่เช่าที่ดินจากผู้อื่นกว่าร้อยละ 90.00 ของผู้เช่าที่ดินน้อยกว่าร้อยละ 10 ไร่ (ตารางที่ 4.3.2-5)

ตารางที่ 4.3.2-1 ร้อยละของศาสนาที่นับถือ

ศาสนาที่นับถือ	ร้อยละ
พุทธ	65.00
คริสต์	35.00
อิสลาม	0.00
อื่นๆ	0.00
ไม่ตอบแบบสอบถาม	0.00
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.2-2 ร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	ร้อยละ
ป.1-ป.6	52.50
ม.1-ม.3	15.00
ม.4-ม.6	6.25
ปวส.	1.25
ปริญญาตรี	6.25
ไม่ได้เรียนหนังสือ	15.63
ไม่ตอบแบบสอบถาม	3.13
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.2-3 ร้อยละของการอ่านออกเขียนได้

การอ่านหนังสือ	ร้อยละ
อ่านได้	79.38
อ่านไม่ได้	20.63
ไม่ตอบแบบสอบถาม	0.00
การเขียนหนังสือ	ร้อยละ
รวม	100.00 (320 คน)
เขียนได้	79.38
เขียนไม่ได้	20.63
ไม่ตอบแบบสอบถาม	0.00
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.2-4 ระยะเวลาในการเข้าร่วมโครงการหลวง

ปี พ.ศ.	ร้อยละ
2521-2530	23.75
2531-2540	33.13
2541-ปัจจุบัน	34.38
ไม่ตอบแบบสอบถาม	8.75
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.2-5 ร้อยละของผู้ที่มีที่ดินเป็นของตนเอง

การมีที่ดินเป็นของตนเอง	ร้อยละ
ไม่มี	10.00
มี	90.00
ไม่ตอบแบบสอบถาม	0.00
รวม	100.00 (320 คน)

4.3.3 การประกอบอาชีพและรายได้

อาชีพหลักและอาชีพเสริม

ผู้ตอบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักทางด้านเกษตรกรรม สูงถึงร้อยละ 86.88 ที่เหลือประกอบอาชีพรับจ้างและอื่นๆ โดยมีผู้ไม่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 1.25 (ตารางที่ 4.3.3-1)

ผู้ตอบสัมภาษณ์ร้อยละ 59.37 มีอาชีพเสริม ส่วนอาชีพเสริมนั้นส่วนใหญ่ได้แก่รับจ้างทั่วไปและอื่นๆ อีกร้อยละ 33.75 ไม่ได้ประกอบอาชีพเสริม (ตาราง 4.3.3-2)

รายได้ของครัวครัวส่วนใหญ่มีรายได้ 20,000-80,000 บาทต่อครอบครัวต่อปี

ที่มาของรายได้ราคาผลผลิต

รายได้ของครัวเรือนผู้ตอบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มาจากการขายผลผลิตทางการเกษตร เช่น พืช ผัก ผลไม้ เป็นหลัก โดยผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้ต่อปีมีตั้งแต่ค่อยไปถึงมาก กล่าวคือ เกือบครึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามมีผลผลิตมากกว่า 5,000 กิโลกรัมต่อปี ถึงร้อยละ 44.54 รองลงมาได้แก่ 4,100-5,000 กิโลกรัมต่อปี (ร้อยละ 13.45) อันดับสามได้แก่ 3,001-4,000 กิโลกรัมต่อปี (ร้อยละ 12.61) อันดับที่ได้แก่ 2,001-3,000 กิโลกรัมต่อปี (ร้อยละ 10.92) อันดับห้า 1,001-2,000 กิโลกรัมต่อปี (ร้อยละ 10.08) และต่ำกว่า 1,000 กิโลกรัมต่อปีมีร้อยละ 8.40

ราคาผลผลิตที่ผู้ตอบสัมภาษณ์ขายได้ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ตั้งแต่หน่วยละต่ำกว่า 5 บาท จนสูงกว่า 30 บาทต่อหน่วยผลิตผล โดยส่วนใหญ่จะอยู่ที่ราคาหน่วยละ 11-25 บาท (ตารางที่ 4.3.3-3)

รายได้เปรียบเทียบปี 2546 กับปี 2548 เมื่อสอบถามถึงเรื่องรายได้ระหว่างปี พ.ศ.2546 (ซึ่งเป็นปีที่เริ่มทำข้อตกลงทางการค้าเสรีระหว่างไทย-จีน (ซึ่งยังไม่น่าจะมีผลกระทบทั้งทางด้านบวกและด้านลบต่อเกษตรกรผู้ตอบสัมภาษณ์) กับรายได้ปี พ.ศ.2548 (ซึ่งเป็นปีที่ข้อตกลงทางการค้าเสรีไทย-จีนได้มีผลบังคับใช้แล้ว) ว่ามีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง และหากว่ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นสาเหตุส่วนใหญ่มาจากอะไร เช่น ปริมาณการผลิตหรือราคาผลผลิตเปลี่ยนแปลงไป

ผลที่ได้จากการสำรวจพบว่า รายได้ของผู้ตอบสัมภาษณ์เทียบระหว่างปี พ.ศ.2546 กับ 2548 พบว่า ร้อยละ 47.50 มีรายได้ในปี 2548 น้อยกว่า ปี 2546 ร้อยละ 35.00 มีรายได้ในปี 2548 มากกว่าปี 2546 และร้อยละ 8.1 ที่ตอบว่ารายได้ในปี 2546 เท่ากับปี 2548 และอีกร้อยละ 9.4 ไม่ตอบแบบสอบถาม (ตารางที่ 4.3.3-4)

การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายได้ มีสาเหตุสำคัญมาจากปริมาณผลผลิตเปรียบเทียบระหว่างปี และราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้ระหว่างปีว่ามีเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร

ผลที่ได้จากการสำรวจพบว่า ผู้ตอบคำถามตอบว่าผลผลิตเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 51.70 ในขณะที่ร้อยละ 29.8 ตอบว่าปริมาณผลผลิตลดลง และอีกร้อยละ 19.5 ตอบว่าปริมาณการผลิตเท่าเดิม

ในขณะที่เมื่อสอบถามเรื่องราคาผลผลิตที่ขายได้ เกษตรกรส่วนใหญ่ตอบว่าราคาผลผลิตที่ขายได้ลดลง (ร้อยละ 38.1) ที่ตอบว่าราคาผลผลิตที่ได้รับเพิ่มขึ้นมีปริมาณใกล้เคียงกันคือร้อยละ 34.1 ในขณะที่อีกร้อยละ 17.5 ตอบว่าราคาผลผลิตที่ขายได้มีราคาไม่เปลี่ยนแปลง และอีกร้อยละ 10.0 ตอบว่าไม่แน่ใจหรือไม่ตอบแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามที่ได้ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบสัมภาษณ์เกือบครึ่งหนึ่งมีรายได้จากการขายผลผลิตในปี 2548 น้อยกว่าปี 2546 สาเหตุน่าจะมาจากการลดลงของราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้เป็นสำคัญ (ประมาณร้อยละ 38) เพราะส่วนใหญของผู้ตอบแบบสอบถาม (ร้อยละ 51.7) จะตอบว่าปริมาณการผลิตโดยเปรียบเทียบกันแล้ว ปี พ.ศ.2548 ได้ผลผลิตมากกว่าปี 2546 ก็ตาม ดังนั้นด้านราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้จึงมีผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรอย่างมีความสำคัญ ทั้งนี้เป็นไปได้ว่าการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้มีความแตกต่างกันมาก กล่าวคือเมื่อราคาขึ้นสูงก็อาจมีราคาสูงมากและเมื่อราคาตกต่ำก็จะตกต่ำลงอย่างมาก ทำให้เกษตรกรได้รับผลกระทบมากขึ้นตามไปด้วย ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณการผลิตของผลผลิตน่าจะ

เปลี่ยนแปลงขึ้นลงไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับด้านราคา ทั้งนี้เพราะพื้นที่เพาะปลูกมีพื้นที่จำกัดและปัญหาภัยธรรมชาติเกษตรกรสามารถป้องกันได้ระดับหนึ่ง

ดังนั้น ประเด็นเรื่องราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้จึงมีอิทธิพลต่อรายได้ของเกษตรกรชาวเขาอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจจะมากกว่าปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้

การปฏิบัติการตามคำแนะนำของโครงการหลวง

โครงการหลวงให้ความสำคัญกับ "คุณภาพ" ของผลผลิตเป็นอย่างยิ่ง ฝ่ายพัฒนาโครงการหลวงมีความมุ่งมั่นตลอดมาในการพัฒนาเกษตรกรเพื่อให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพที่สูงและเป็นที่ยอมรับของตลาดที่พิถีพิถันต่อความสะอาด สด และปลอดภัยต่อสุขภาพ ความพยายามเหล่านี้ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือจากเกษตรกรในโครงการด้วยว่ามีส่วนช่วยนำไปปฏิบัติตามที่เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและส่งเสริมด้านเทคนิค ความรู้ต่างๆ มากน้อยแค่ไหน

ผลที่ได้จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 72.50 ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่โครงการหลวงอย่างเคร่งครัด (คือปฏิบัติตามทุกอย่าง) และอีกร้อยละ 18.75 ตอบว่าปฏิบัติตามคำแนะนำของโครงการหลวงเพียงแค่ครั้งเดียวเท่านั้น ส่วนอีกร้อยละ 8.75 ไม่ตอบแบบสอบถามซึ่งอาจเชื่อได้ว่าเกษตรกรไม่ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำและส่งเสริมของเจ้าหน้าที่โครงการหลวง (ตารางที่ 4.3.3-5) ซึ่งอาจส่งผลให้คุณภาพของผลผลิตลดต่ำลงกว่าที่ควรจะเป็น และส่งผลให้ราคาของผลผลิตดังกล่าวได้รับในราคาที่ต่ำกว่าผลผลิตที่มีคุณภาพสูงกว่า ดังนั้นหากเกษตรกรทุกครัวเรือนในโครงการได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของโครงการหลวงแล้วน่าจะเชื่อว่าจะทำให้ผลผลิตของเกษตรกรมีคุณภาพดีและได้รับราคาที่สูงตามไปด้วย

คุณภาพของผลผลิต

การปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่โครงการหลวง ย่อมช่วยให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกเก็บเกี่ยวและขนส่งผลผลิตได้อย่างถูกหลักวิชาการมากที่สุด ซึ่งย่อมจะส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตที่เกษตรกรได้เพาะปลูกและเก็บเกี่ยว

ผลจากการสอบถามเกษตรกรว่าผลผลิตในปี พ.ศ.2548 มีคุณภาพดีกว่าผลผลิตในปี พ.ศ. 2546 หรือไม่ ปรากฏว่าผู้ตอบเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 55.63) ตอบว่าคุณภาพของผลผลิตของเกษตรกรดีขึ้น อีกร้อยละ 18.13 ตอบว่าคุณภาพเท่ากันกับปี พ.ศ.2546 ส่วนอีกร้อยละ 13.13 ตอบว่าไม่แน่ใจ

ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่า หากเกษตรกรได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของโครงการหลวงอย่างจริงจังแล้ว ย่อมจะทำให้คุณภาพของผลผลิตมีคุณภาพสูงอย่างแน่นอน (ตารางที่ 4.3.3-6) ซึ่งคุณภาพของผลผลิตที่ดีย่อมส่งผลให้ราคาผลผลิตสูงตามไปด้วย และรายได้ที่เกษตรกรได้รับจากการขายผลผลิตก็จะสูงตามไปด้วยเช่นกัน เช่น การปลูกพืชในระบบปฏิบัติการที่ดี (GAP) การปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

ตารางที่ 4.3.3-1 ร้อยละของการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพ	ร้อยละ
อาชีพหลัก	86.88
เกษตรกรรม	5.63
รับจ้าง	3.13
เจ้าหน้าที่โครงการฯ	3.13
อื่นๆ	1.25
ไม่ตอบแบบสอบถาม	86.88
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.3-2 ร้อยละของการประกอบอาชีพเสริม

การประกอบอาชีพเสริม	ร้อยละ
อาชีพเสริม	
รับจ้าง	30.00
ธุรกิจส่วนตัว	4.38
อื่นๆ	25.00
ไม่มีอาชีพเสริม	33.75
ไม่ตอบแบบสอบถาม	6.88
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.3-3 ร้อยละของที่มาของรายได้จากการขายผลผลิต

ปริมาณผลผลิต (กก./ปี)	ร้อยละ
น้อยกว่า 1,000 กก./ปี	8.40
1,001-2,000 กก./ปี	10.08
2,001-3,000 กก./ปี	10.92
3,001-4,000 กก./ปี	12.61
4,001-5,000 กก./ปี	13.45
มากกว่า 5,000 กก./ปี	44.54
รวม	100.00 (320 คน)
ราคาผลผลิตหลัก	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 หน่วย/ปี	16.4
6-10 หน่วย/ปี	14.8
11-15 หน่วย/ปี	17.2
16-20 หน่วย/ปี	12.5
21-25 หน่วย/ปี	17.2
26-30 หน่วย/ปี	3.9
มากกว่า 30 หน่วย/ปี	18.0
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.3-4 ร้อยละของรายได้จากการขายผลผลิตภาคเกษตร ในปี 2546 เทียบกับปี 2548

รายได้จากการขายผลผลิตภาคเกษตร ในปี 2546 เทียบกับปี 2548	ร้อยละ
มากกว่า	35.0
น้อยกว่า	47.5
เท่ากับปี 2548	8.1
ไม่ตอบแบบสอบถาม	9.4
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.3-5 ร้อยละของเกษตรกรที่ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่โครงการหลวง

การปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่โครงการหลวง	ร้อยละ
ปฏิบัติตาม 50 เปอร์เซ็นต์	18.75
ปฏิบัติตาม 100 เปอร์เซ็นต์	72.50
ไม่ตอบแบบสอบถาม	8.75
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.3-6 คุณภาพผลผลิตของปี 2546 เทียบกับปี 2548

คุณภาพผลผลิตของปี 2546 เทียบกับปี 2548	ร้อยละ
ดีขึ้น	55.63
เท่าเดิม	18.13
ไม่แน่ใจ	13.13
ไม่ตอบแบบสอบถาม	13.13
รวม	100.00 (320 คน)

4.3.4 รายจ่ายของครัวเรือน

รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นตัวอย่างการสำรวจทั้ง 8 พื้นที่โครงการที่สำคัญ ประกอบด้วย ค่าอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ค่าไฟฟ้า แก๊สหุงต้ม ค่ารักษาพยาบาลและยารักษาโรค ค่าใช้จ่ายทางการเกษตร/ปัจจัยการผลิต ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าการศึกษาของลูกหลาน ค่าโทรศัพท์ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ โดยเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ.2546 กับปี 2548 ซึ่งผลที่ได้จากการสำรวจเป็นดังต่อไปนี้

ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร

ในปี พ.ศ.2546 ค่าใช้จ่ายด้านอาหารของครัวเรือนที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ครัวเรือนละ 10,001-20,000 บาทต่อปี (ร้อยละ 25.88) ในขณะที่ในปี พ.ศ.2548 ค่าใช้จ่ายด้านอาหารของครัวเรือนส่วนใหญ่จะอยู่ที่ 20,001-30,000 บาทต่อปี ซึ่งกล่าวได้ว่าผู้ตอบสัมภาษณ์มีการเรื่องค่าใช้จ่ายอาหารในปี 2548 เพิ่มสูงกว่าปี พ.ศ.2546 (ตารางที่ 4.3.4-1) ซึ่งหมายถึงภาวะค่าครองชีพด้านอาหารสูงขึ้น

ค่าใช้จ่ายเครื่องนุ่งห่ม

ค่าใช้จ่ายด้านเครื่องนุ่งห่มซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ของครัวเรือนผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า ค่าใช้จ่ายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2546 เทียบกับปี 2548 จากเฉลี่ยปีละต่ำกว่า 2,000 บาทต่อครัวเรือนในปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็น 2,001-3,000 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ.2548 แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนมีแนวโน้มต้องใช้จ่ายค่าเครื่องนุ่งห่มเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 4.3.4-2)

ค่าที่อยู่อาศัย/ไฟฟ้า/แก๊สหุงต้ม

เช่นเดียวกันกับค่าใช้จ่ายด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ค่าที่อยู่อาศัย ไฟฟ้า แก๊สหุงต้มของผู้ให้สัมภาษณ์พบว่ามีแนวโน้มสูงขึ้นเช่นกัน จากปี พ.ศ.2546 ส่วนใหญ่จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยไม่เกิน 3,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี สูงขึ้นเป็นไม่เกิน 4,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ในปี พ.ศ.2548 (ตารางที่ 4.3.4-3)

ค่าใช้จ่ายด้านรักษาพยาบาล ยารักษาโรค

ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลหรือยารักษาโรคของครัวเรือนเกษตรผู้ให้สัมภาษณ์นั้นพบว่า ค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2546 เปรียบกับปี พ.ศ. 2548 ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก อยู่ในเกณฑ์ที่ใกล้เคียงกัน คือ ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนส่วนใหญ่จะอยู่ที่ไม่เกิน 3,000 บาทต่อปี (ตารางที่ 4.3.4-4)

ค่าใช้จ่ายทางการเกษตร

ค่าใช้จ่ายทางการเกษตรได้แก่ ปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการเกษตร เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ที่เกษตรกรต้องใช้ในการเพาะปลูก ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจประเมินได้ว่าค่าใช้จ่ายทางการเกษตรของผู้ให้สัมภาษณ์ในปี พ.ศ.2548 ปรับตัวสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2546 ไปบ้างแต่ไม่มากนัก (ตารางที่ 4.3.4-5)

ค่าใช้จ่ายด้านน้ำมันเชื้อเพลิง

ค่าใช้จ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงของผู้ให้สัมภาษณ์เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ.2546 กับปี พ.ศ.2548 พบว่า มีแนวโน้มใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เป็นเพราะราคาน้ำมันเชื้อเพลิงมีการปรับตัวสูงขึ้นโดยตลอด ทำให้เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นภาระต้นทุนทั้งในแง่การผลิตและการเดินทางขนส่ง (ตารางที่ 4.3.4-6)

ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตรหลาน

การศึกษาของบุตรหลานผู้ให้สัมภาษณ์มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยของปี 2548 สูงกว่าปี พ.ศ. 2546 เพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 4,001-5,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี (ตารางที่ 4.3.4-7)

ค่าโทรศัพท์

ค่าโทรศัพท์ของผู้ให้สัมภาษณ์และครัวเรือนพบว่า ค่าโทรศัพท์ในปี 2548 เพิ่มขึ้นสูงกว่าปี 2546 อย่างเห็นได้ชัด ส่วนใหญ่จะเสียค่าโทรศัพท์ไม่เกิน 4,000 บาทต่อครัวเรือน/ปี แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวหรือการรูก้าของกระแสวัตถุณิยมในปัจจุบันที่สอดแทรกไปสู่ประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวางไม่เว้นแม้กระทั่งชาวไทยภูเขา และคาดว่าจะมีแนวโน้มเพิ่มการใช้โทรศัพท์มากยิ่งขึ้น (ตารางที่ 4.3.4-8)

ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายจำเป็นและอาจจะไม่ค่อยจำเป็นนักของผู้ให้สัมภาษณ์ ผลการสำรวจพบว่า ค่าใช้จ่ายอื่นๆของผู้ให้สัมภาษณ์มีทั้งกลุ่มที่เพิ่มขึ้นและกลุ่มที่ค่าใช้จ่ายอื่นๆลดลงซึ่งคละกันไป (ตารางที่ 4.3.4-9)

รวมค่าใช้จ่ายต่อปี

เนื่องจากค่าใช้จ่ายของครัวเรือนของผู้ให้สัมภาษณ์มีความแตกต่างกันไปตามขนาดของครัวเรือน พฤติกรรมการบริโภคของครัวเรือน ฐานะ และรายได้ของครัวเรือน ดังนั้นจึงได้ประเมินการใช้จ่ายของครัวเรือนผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้จาก 8 พื้นที่โครงการหลวง ซึ่งสามารถสรุปโดยภาพรวมได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2548 สูงกว่าปี พ.ศ. 2546 ทั้งนี้สาเหตุประการสำคัญน่าจะมาจากราคาสินค้าบริโภคและอุปโภคมีการปรับราคาสูงขึ้น ทำให้เกษตรกรมีภาระเรื่องค่าใช้จ่ายขยับสูงตามไปด้วย ค่าใช้จ่ายโดยรวมต่อปีของเกษตรกรในปี พ.ศ. 2548 ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 20,001 บาท ถึง 60,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี (ตารางที่ 4.3.4-10)

ตารางที่ 4.3.4-1 รายจ่ายค่าอาหารต่อปีของเกษตรกร

รายจ่ายค่าอาหารต่อปีของเกษตรกร	ร้อยละ
0-1,000 บาท/ปี	0.00
1,001-2,000 บาท/ปี	0.00
2,001-3,000 บาท/ปี	1.25
3,001-4,000 บาท/ปี	3.13
4,001-5,000 บาท/ปี	0.63
5,001-6,000 บาท/ปี	3.13
6,001-7,000 บาท/ปี	0.63
7,001-8,000 บาท/ปี	2.50
8,001-9,000 บาท/ปี	2.50
9,001-10,000 บาท/ปี	10.63
10,001-20,000 บาท/ปี	16.88
20,001-30,000 บาท/ปี	26.25
30,001-40,000 บาท/ปี	10.00
40,001-50,000 บาท/ปี	0.00
มากกว่า 50,000 บาท/ปี	1.25
ไม่ตอบแบบสอบถาม	21.25
รวม	100.00 (320 คน)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.3.4-2 รายจ่ายค่าเครื่องนุ่งห่มต่อปีของเกษตรกร

รายจ่ายค่าเครื่องนุ่งห่มต่อปีของเกษตรกร	ร้อยละ
0-1,000 บาท/ปี	16.25
1,001-2,000 บาท/ปี	26.25
2,001-3,000 บาท/ปี	18.75
3,001-4,000 บาท/ปี	5.63
4,001-5,000 บาท/ปี	8.13
5,001-6,000 บาท/ปี	1.25
6,001-7,000 บาท/ปี	0.00
7,001-8,000 บาท/ปี	0.63
8,001-9,000 บาท/ปี	0.00
9,001-10,000 บาท/ปี	1.25
มากกว่า 10,000 บาท/ปี	3.75
ไม่ตอบแบบสอบถาม	18.13
รวม	100.00 (320 คน)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.3.4-3 รายจ่ายค่าที่อยู่อาศัย / ไฟฟ้า / แก๊สต่อปีของเกษตรกร

รายจ่ายค่าที่อยู่อาศัย / ไฟฟ้า / แก๊สต่อปีของเกษตรกร	ร้อยละ
0-1,000 บาท/ปี	15.72
1,001-2,000 บาท/ปี	22.01
2,001-3,000 บาท/ปี	14.47
3,001-4,000 บาท/ปี	10.06
4,001-5,000 บาท/ปี	3.77
5,001-6,000 บาท/ปี	3.77
6,001-7,000 บาท/ปี	5.66
7,001-8,000 บาท/ปี	1.26
8,001-9,000 บาท/ปี	0.00
9,001-10,000 บาท/ปี	2.52
มากกว่า 10,000 บาท/ปี	1.26
ไม่ตอบแบบสอบถาม	19.50
รวม	100.00 (320 คน)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.3.4-4 รายจ่ายค่ายารักษาโรค / พยาบาลต่อปีของเกษตรกร

รายจ่ายค่ายารักษาโรค / พยาบาลต่อปีของเกษตรกร	ร้อยละ
0-1,000 บาท/ปี	32.50
1,001-2,000 บาท/ปี	8.13
2,001-3,000 บาท/ปี	10.63
3,001-4,000 บาท/ปี	2.50
4,001-5,000 บาท/ปี	0.00
5,001-6,000 บาท/ปี	2.50
6,001-7,000 บาท/ปี	0.00
7,001-8,000 บาท/ปี	0.00
8,001-9,000 บาท/ปี	0.00
9,001-10,000 บาท/ปี	1.25
มากกว่า 10,000 บาท/ปี	0.00
ไม่ตอบแบบสอบถาม	42.50
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.4-5 รายจ่ายทางการเกษตร ไร่ต่อปีของเกษตรกร

รายจ่ายทางการเกษตร ไร่ต่อปีของเกษตรกร	ร้อยละ
0-1,000 บาท/ปี	6.88
1,001-2,000 บาท/ปี	11.88
2,001-3,000 บาท/ปี	6.25
3,001-4,000 บาท/ปี	3.75
4,001-5,000 บาท/ปี	3.13
5,001-6,000 บาท/ปี	3.13
6,001-7,000 บาท/ปี	3.13
7,001-8,000 บาท/ปี	5.00
8,001-9,000 บาท/ปี	1.88
9,001-10,000 บาท/ปี	3.13
10,001-20,000 บาท/ปี	13.13
20,001-30,000 บาท/ปี	8.75
30,001-40,000 บาท/ปี	1.25
40,001-50,000 บาท/ปี	3.75
มากกว่า 50,000 บาท/ปี	1.25
ไม่ตอบแบบสอบถาม	23.75
รวม	100.00 (320 คน)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.3.4-6 รายจ่ายค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่อปีของเกษตรกร

รายจ่ายค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่อปีของเกษตรกร	ร้อยละ
0-1,000 บาท/ปี	12.50
1,001-2,000 บาท/ปี	24.38
2,001-3,000 บาท/ปี	9.38
3,001-4,000 บาท/ปี	1.25
4,001-5,000 บาท/ปี	8.13
5,001-6,000 บาท/ปี	1.88
6,001-7,000 บาท/ปี	0.63
7,001-8,000 บาท/ปี	2.50
8,001-9,000 บาท/ปี	3.75
9,001-10,000 บาท/ปี	5.00
มากกว่า 10,000 บาท/ปี	4.38
ไม่ตอบแบบสอบถาม	26.25
รวม	100.00 (320 คน)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.3.4-7 รายจ่ายค่าการศึกษาของลูกหลานต่อปีของเกษตรกร

รายจ่ายค่าการศึกษาของลูกหลานต่อปีของเกษตรกร	ร้อยละ
0-1,000 บาท/ปี	1.88
1,001-2,000 บาท/ปี	7.50
2,001-3,000 บาท/ปี	5.00
3,001-4,000 บาท/ปี	7.50
4,001-5,000 บาท/ปี	8.13
5,001-6,000 บาท/ปี	5.00
6,001-7,000 บาท/ปี	2.50
7,001-8,000 บาท/ปี	1.25
8,001-9,000 บาท/ปี	0.63
9,001-10,000 บาท/ปี	5.63
10,001-20,000 บาท/ปี	6.25
20,001-30,000 บาท/ปี	4.38
30,001-40,000 บาท/ปี	1.25
40,001-50,000 บาท/ปี	3.75
มากกว่า 50,000 บาท/ปี	0.00
ไม่ตอบแบบสอบถาม	39.38
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.4-8 รายจ่ายค่าโทรศัพท์ต่อปีของเกษตรกร

รายจ่ายค่าโทรศัพท์ต่อปีของเกษตรกร	ร้อยละ
0-1,000 บาท/ปี	8.13
1,001-2,000 บาท/ปี	9.38
2,001-3,000 บาท/ปี	6.88
3,001-4,000 บาท/ปี	16.25
4,001-5,000 บาท/ปี	0.00
5,001-6,000 บาท/ปี	3.75
6,001-7,000 บาท/ปี	1.25
7,001-8,000 บาท/ปี	0.00
8,001-9,000 บาท/ปี	0.00
9,001-10,000 บาท/ปี	0.00
มากกว่า 10,000 บาท/ปี	2.50
ไม่ตอบแบบสอบถาม	51.88
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.4-9 รายจ่ายอื่นๆ ต่อปีของเกษตรกร

รายจ่ายอื่นๆ ต่อปีของเกษตรกร	ร้อยละ
0-1,000 บาท/ปี	16.25
1,001-2,000 บาท/ปี	15.00
2,001-3,000 บาท/ปี	13.13
3,001-4,000 บาท/ปี	2.50
4,001-5,000 บาท/ปี	1.25
5,001-6,000 บาท/ปี	0.00
6,001-7,000 บาท/ปี	0.63
7,001-8,000 บาท/ปี	0.00
8,001-9,000 บาท/ปี	0.63
9,001-10,000 บาท/ปี	8.75
10,001-20,000 บาท/ปี	4.38
20,001-30,000 บาท/ปี	2.50
30,001-40,000 บาท/ปี	1.25
40,001-50,000 บาท/ปี	1.25
มากกว่า 50,000 บาท/ปี	0.00
ไม่ตอบแบบสอบถาม	32.50
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.4-10 รวมค่าใช้จ่ายต่อปีของเกษตรกร

รวมค่าใช้จ่ายต่อปีของเกษตรกร	ร้อยละ
0-10,000 บาท/ปี	0.63
10,001-20,000 บาท/ปี	7.50
20,001-30,000 บาท/ปี	12.50
30,001-40,000 บาท/ปี	20.63
40,001-50,000 บาท/ปี	10.00
50,001-60,000 บาท/ปี	8.75
60,001-70,000 บาท/ปี	4.38
70,001-80,000 บาท/ปี	5.63
80,001-90,000 บาท/ปี	1.88
90,001-100,000 บาท/ปี	2.50
100,001-200,000 บาท/ปี	11.25
200,001-300,000 บาท/ปี	1.25
มากกว่า 300,000 บาท/ปี	2.50
ไม่ตอบแบบสอบถาม	10.63
รวม	100.00 (320 คน)

4.3.5 ความพอเพียงของรายได้และค่าใช้จ่าย

เพื่อเป็นการตรวจทวนว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของครอบครัวในรอบปีหรือไม่ ผู้วิจัยจึงได้สอบถามภาพรวมของรายได้และรายจ่าย ผลปรากฏว่า ประมาณ 1 ใน 3 มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย อีกประมาณ 1 ใน 3 มีรายได้พอดีกับค่าใช้จ่าย และอีก 1 ใน 3 อีกเช่นกันที่มีเพียงพอเหลือเก็บ เป็นที่น่าสังเกตว่า สัดส่วนดังกล่าวใกล้เคียงกันทั้ง 2 ปี คือในปี พ.ศ.2546 และ 2548 (ตารางที่ 4.3.5-1)

วิธีแก้ปัญหาหากรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย

การแก้ปัญหารายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายของครัวเรือน ผู้ตอบสัมภาษณ์ได้ตอบถึงวิธีการแก้ปัญหาของแต่ละคน โดยผู้ตอบเกือบครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 45.53 ตอบว่าจะแก้ปัญหาค่าใช้จ่าย

เพียงพอด้วยการประหยัด อดออม และใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น อีกร้อยละ 17.89 ของผู้ตอบสัมภาษณ์บอกว่า จะหาอาชีพเสริมทำเพื่อเพิ่มรายได้ ในขณะที่ผู้ตอบอีกร้อยละ 4.88 ตอบว่า จะขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทำการช่วยเหลือ เช่น การประกันราคาพืชผล และในจำนวนผู้ตอบที่เท่ากัน บอกว่าจะปรับปรุงคุณภาพผลผลิตเพื่อให้ได้ราคาที่สูงขึ้น และผู้ตอบอีกร้อยละ 3.25 ตอบว่า จะพยายามลดต้นทุนการผลิต ซึ่งทั้งหมดนี้ก็เป็นความคิดเห็นที่แสดงออกให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ พยายามช่วยเหลือตนเองก่อนจะไปพึ่งพาจากบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นสิ่งที่น่ายกย่อง หากแต่ถ้าไม่สามารถปฏิบัติได้ก็จำเป็นต้องไปขอกู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ ซึ่งมีผู้ตอบว่าทำเช่นนั้นอยู่ ร้อยละ 23.58 (ตารางที่ 4.3.5-2)

แหล่งเงินกู้

เมื่อสอบถามว่าได้กู้เงินหรือไม่เพื่อมาใช้จ่ายในครอบครัว ปรากฏว่ามีผู้ไม่ต้องการกู้เงินจากแหล่งเงินกู้คิดเป็นร้อยละ 36.53 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 63.47 ตอบว่ากู้ โดยกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และกู้จากแหล่งเงินกู้อื่นๆ เช่น ญาติมิตร เป็นต้น (ตารางที่ 4.3.5-3)

การกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และกู้ผู้อื่น

เมื่อพิจารณาจำนวนเงินกู้จาก ธ.ก.ส. พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่จะกู้เงินจาก ธ.ก.ส. เกินกว่าร้อยละ 10,000 บาท มีมากถึงเกือบร้อยละ 90 ที่เหลือกุน้อยกว่าร้อยละ 10,000 บาท ในขณะที่จำนวนเงินที่ขอกู้จากผู้อื่นมีจำนวนเกินกว่า 10,000 บาทต่อรายมีอยู่ร้อยละ 56.25 ส่วนที่เหลือร้อยละ 43.75 เป็นการกู้จำนวนเงินที่กระจายอยู่ในช่วง 1,000-10,000 บาท (ตารางที่ 4.3.5-4)

วัตถุประสงค์ในการกู้เงิน

วัตถุประสงค์ในการกู้เงินจาก ธ.ก.ส. นั้น ร้อยละ 81.40 นำมาใช้จ่ายเพื่อการเพาะปลูก การเกษตร ส่วนอีกร้อยละ 18.60 กู้ไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่นเดียวกับการกู้จากผู้อื่นนั้น ผู้ตอบ ร้อยละ 70.45 ตอบว่านำไปใช้เพื่อการเกษตร และอีกร้อยละ 29.55 ตอบว่านำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น (ตารางที่ 4.3.5-5)

ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้

เมื่อสอบถามว่า เงินกู้ที่ท่านกู้มาจาก ธ.ก.ส. นั้น ท่านสามารถคืนเงินได้ตามสัญญาหรือไม่ พบว่า ร้อยละ 87.88 ตอบว่าได้ ในขณะที่อีกร้อยละ 12.12 ตอบว่าไม่สามารถจ่ายเงินกู้คืนตามสัญญาได้ ซึ่งใกล้เคียงกับผู้ที่ถูกเงินจากผู้กู้คนอื่นนั้น ร้อยละ 81.03 ตอบว่าสามารถคืนเงินได้ตามสัญญา

ส่วนอีกร้อยละ 18.97 ไม่สามารถจ่ายคืนตามกำหนดสัญญาได้ จึงต้องขอผิดผ่อนการใช้นี้ให้ยาวออกไปอีก (ตารางที่ 4.3.5-6)

ตารางที่ 4.3.5-1 รายได้ของเกษตรกรพอเพียงสำหรับค่าใช้จ่ายต่อปีหรือไม่

รายได้ของเกษตรกรพอเพียงสำหรับค่าใช้จ่ายต่อปีหรือไม่	ร้อยละ
เพียงพอดี	30.00
มีเหลือเก็บ	29.38
ไม่เพียงพอ	37.50
ไม่ตอบแบบสอบถาม	3.13
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.5-2 วิธีแก้ปัญหาของเกษตรกรจากการที่รายได้ไม่พอเพียงต่อค่าใช้จ่าย

วิธีแก้ปัญหา	ร้อยละ
กู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ	23.58
ประหยัด อดออม ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น	45.53
ทำอาชีพเสริม	17.89
ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง(ประกันราคา)	4.88
ปรับปรุงผลผลิตให้ได้ราคาสูงขึ้น	4.88
ลดต้นทุนการผลิต	3.25
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.5-3 แหล่งเงินกู้ของเกษตรกร

แหล่งเงินกู้ของเกษตรกร	ร้อยละ
ไม่ได้กู้	36.52
กู้จาก ธกส.	25.15
กู้จากผู้อื่น	38.33
รวม	100.00 (167 คน)

ตารางที่ 4.3.5-4 จำนวนเงินที่เกษตรกรกู้จาก ธกส. และผู้อื่น

จำนวนเงินที่เกษตรกรกู้จาก ธกส. และผู้อื่น	ร้อยละ
กู้ ธกส. จำนวนเงิน	
น้อยกว่า 1,000 บาท	0.00
1,001-2,000 บาท	0.00
2,001-3,000 บาท	0.00
3,001-4,000 บาท	0.00
4,001-5,000 บาท	0.00
5,001-6,000 บาท	0.00
6,001-7,000 บาท	2.38
7,001-8,000 บาท	0.00
8,001-9,000 บาท	0.00
9,001-10,000 บาท	9.52
มากกว่า 10,000 บาท	88.10
รวม	100.00 (84 คน)
กู้ผู้อื่น จำนวนเงิน	
น้อยกว่า 1,000 บาท	0.00
1,001-2,000 บาท	3.13
2,001-3,000 บาท	4.69
3,001-4,000 บาท	3.13
4,001-5,000 บาท	9.38
5,001-6,000 บาท	6.25
6,001-7,000 บาท	1.56
7,001-8,000 บาท	0.00
8,001-9,000 บาท	1.56
9,001-10,000 บาท	14.06
มากกว่า 10,000 บาท	56.25
รวม	100.00 (128 คน)
รวมทั้งสิ้น	100.00 (212 คน)

ตารางที่ 4.3.5-5 วัตถุประสงค์ในการกู้เงิน

วัตถุประสงค์ในการกู้เงิน	ร้อยละ
กู้จาก ธกส.	
เงินที่กู้มานำมาใช้เพื่อ	
การเกษตร	81.40
อื่นๆ	18.60
รวม	100.00 (86 คน)
กู้จากผู้อื่น	
เงินที่กู้มานำมาใช้เพื่อ	
การเกษตร	81.03
อื่นๆ	18.97
รวม	100.00 (116 คน)
รวมผู้กู้ทั้งหมด	100.00 (202 คน)

ตารางที่ 4.3.5-6 ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้

ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้	ร้อยละ
กู้จาก ธกส.	
สามารถชำระคืนได้ตามสัญญา	87.88
ไม่สามารถชำระคืนได้ตามสัญญา	12.12
รวม	100.00 (86 คน)
กู้จากผู้อื่น	
สามารถชำระคืนได้ตามสัญญา	81.03
ไม่สามารถชำระคืนได้ตามสัญญา	18.97
รวม	100.00 (116 คน)
รวมทั้งสิ้น	100.00 (202 คน)

4.3.6 การรับรู้เกี่ยวกับการทำ FTA ไทย-จีน

การทำ FTA ไทย-จีน

เมื่อถามว่าท่านทราบหรือไม่ว่า ไทย-จีน ได้มีการทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างกันมาตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2546 ปรากฏว่าผู้ตอบสัมภาษณ์ประมาณ 2 ใน 3 ตอบว่าไม่ทราบ แต่อีกประมาณ 1 ใน 3 ตอบว่าพอทราบ (ตารางที่ 4.3.6-1)

FTA ไทย-จีนมีผลกระทบอย่างไรบ้าง

ผู้ที่ตอบว่า FTA ไทยจะมีผลกระทบต่อเกษตรกรนั้น พบว่า ร้อยละ 76.70 ของผู้ตอบเห็นว่าจะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของตนขายได้ในราคาที่ต่ำกว่าเดิม ในขณะที่อีกร้อยละ 23.3 ตอบว่า จะมีผลกระทบด้านอื่นๆ เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีผู้ใดที่ตอบว่า การเปิดการค้าเสรีไทย-จีนจะทำให้ผู้ตอบสัมภาษณ์ขายผลผลิตได้ราคาดีขึ้นกว่าเดิม หรือแม้แต่จะขายได้ราคาเท่าเดิม นี่แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนมากมีความเชื่อว่า ผลการตกลงการทำเขตการค้าเสรีไทย-จีน จะทำให้พวกเขาขายผลผลิตได้ในราคาที่ลดต่ำลง (ตารางที่ 4.3.6-2)

ตารางที่ 4.3.6-1 การรับรู้เรื่องการทำ FTA ไทย-จีน

การรับรู้เรื่องการทำ FTA ไทย-จีน	ร้อยละ
ทราบ	31.88
ไม่ทราบ	68.13
ไม่ตอบแบบสอบถาม	0.00
รวม	100.00 (320 คน)

ตารางที่ 4.3.6-2 ผลกระทบของการทำ FTA ไทย-จีน ในความคิดของเกษตรกร

ผลกระทบของการทำ FTA ไทย-จีน ในความคิดของเกษตรกร	ร้อยละ
ทำให้ผลผลิตขายได้ราคาต่ำกว่าเดิม	76.7
ทำให้ผลผลิตขายได้ราคาสูงขึ้นกว่าเดิม	0.0
ทำให้ผลผลิตขายได้ราคาเท่าเดิม	0.0
อื่นๆ	23.3
ไม่ตอบแบบสอบถาม	0.0
รวม	100.00 (120 คน)

4.3.7 การแก้ปัญหาผลกระทบจาก FTA ไทย-จีน

การแก้ปัญหาผลผลิตและรายได้ตกต่ำอันเนื่องจากการทำ FTA ไทย-จีน

เมื่อสอบถามว่าหากผลผลิตของท่านขายได้ในราคาที่ต่ำลง ท่านจะแก้ปัญหารายได้ตกต่ำของท่านเช่นไร (เป็นคำถามปลายเปิด) ผู้ที่ตอบคำถามให้ข้อเสนอแนะที่หลากหลายมาก ที่สำคัญได้แก่ จะเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น (ที่ไม่ตรงกับจีน) ที่ได้ราคาสูง (ร้อยละ 22.08 ของผู้ตอบ) อันดับสอง ขอความช่วยเหลือจากโครงการหลวง ร้อยละ 20.78 อันดับสาม มีข้อเสนอแนะเท่ากันได้แก่ เพิ่มคุณภาพผลผลิตให้สูงขึ้นและทำอาชีพเสริม (ร้อยละ 14.94) มีผู้ตอบว่าจะลดปริมาณการผลิตเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการผลิต คิดเป็นร้อยละ 7.79 และอีกร้อยละ 6.49 ตอบว่าจะปลูกพืชให้หลายชนิดเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยง ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ นอกจากนี้ยังมีผู้เสนอว่า ควรรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อนำผลผลิตไปจำหน่ายเอง เพิ่มปริมาณการผลิตให้มากขึ้น ลดต้นทุนการผลิต และหาตลาดรองรับเพิ่มขึ้น รวมถึงการประหยัด อดออม ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น (ตารางที่ 4.3.7-1)

จะอย่างไรให้ผลผลิตของท่านขายได้ราคาดี

เมื่อสอบถามความเห็นของผู้ตอบสัมภาษณ์ในการร่วมกันแก้ปัญหาหรือหาทางออกเพื่อให้ผลผลิตของเกษตรกรขายได้ราคาที่ดีขึ้นกว่าเดิม จะอย่างไร ผลปรากฏว่าเกษตรกรมากกว่าครึ่งของผู้ตอบสัมภาษณ์ (ร้อยละ 64.20) ตอบว่า จะต้องเพิ่มคุณภาพผลผลิต นั่นหมายถึงว่า เกษตรกรไม่ได้ย่อท้อต่อปัญหาที่อาจจะส่งผลกระทบต่อตนเอง และพร้อมที่จะดำเนินการ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่ายกย่องและเห็นถึงความพยายามที่ช่วยเหลือตนเองอย่างยิ่ง นอกจากนี้ก็มีข้อเสนอทางแก้ปัญหาเพื่อลดผลกระทบอื่นๆ ที่น่าสนใจได้แก่ การปลูกพืชปลอดสารพิษ หรือเกษตรอินทรีย์ ปลูกพืชนอกฤดูกาล แปรรูปสินค้า ลดปริมาณการผลิตลงบ้าง และทำอย่างอื่นเพิ่มเติม ควรมีการประกันราคาผลผลิต หากที่มีคู่แข่งขันน้อยมาปลูก เป็นต้น (ตารางที่ 4.3.7-2)

สิ่งที่อยากให้มูลนิธิโครงการหลวงช่วยเหลือ

ต่อกรณีหากราคาผลผลิตต่ำและรายได้เกษตรกรลดลง หากจำเป็นจะต้องพึ่งพาหรือขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิโครงการหลวง ท่านอยากให้มูลนิธิช่วยเหลืออย่างไรบ้าง ผลปรากฏว่าผู้ตอบสัมภาษณ์ ร้อยละ 36.75 อยากให้โครงการหลวงประกันราคาผลผลิต อีกร้อยละ 22.29 อยากให้โครงการหลวงรับซื้อผลผลิตของเกษตรกรทั้งหมดในราคาที่สูงขึ้น อันดับสามได้แก่ขอให้มูลนิธิเลือกพืชชนิดใหม่ หลากหลายชนิด และมีราคาดีมาให้เกษตรกรปลูกเพื่อจำหน่าย นอกจากนี้อยากให้มูลนิธิสนับสนุนเกษตรกรด้านปัจจัยการผลิต (หรือมีกองทุน ไร่ ยากำจัดศัตรูพืช ให้อุปกรณ์อัดตราดอกเบี้ยต่ำ) การหาช่องทางส่งสินค้าออกไปยังต่างประเทศ รวมถึงการหาตลาดรองรับผลผลิตที่ไม่ได้ตาม

มาตรฐานของมูลนิธิต่างโครงการหลวงไปสู่ตลาดที่มีกำลังซื้อต่ำกว่าสินค้าที่มีคุณภาพของโครงการหลวง เช่น ตลาดต่างจังหวัดหรือตลาดนัด เป็นต้น (ตารางที่ 4.3.7-3)

สิ่งที่อยากให้รัฐบาลช่วยเหลือต่อกรณี FTA ไทย-จีน

สิ่งที่เกษตรกรจำนวนมากที่สุดต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือต่อกรณี FTA ไทย-จีน ได้แก่ เสนอ รัฐบาลว่าควรยกเลิกการค้าแบบ FTA ระหว่างไทย-จีน (ร้อยละ 15.83) จำกัดหรือลดการนำเข้าสินค้า จากจีนโดยมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ให้รัฐประกันราคาพืชผล (ร้อยละ 16.67) ตลาดรับซื้อผลผลิต ของไทยให้ได้ราคาสูงขึ้น กระจายผลผลิตสู่ตลาดต่างประเทศให้มากขึ้น ผลักดันราคาสินค้าเกษตรให้ มีราคาสูงขึ้น พยายามราคาสินค้า เลือกชนิดพืชและส่งเสริมพืชที่ปลูกไม่ตรงกับของจีน หาทางช่วยเหลือ เกษตรกรที่ประสบปัญหาที่เกิดจากการเสียผลประโยชน์ เน้นสนับสนุนสินค้าปลอดสารพิษ รวมถึง การเสนอแนะให้สร้างโรงเรือนเพื่อปลูกผักที่สามารถควบคุมปริมาณการผลิตได้ ซึ่งหลายข้อเสนอแนะ เป็นข้อเสนอที่น่าจะนำไปพิจารณา หากสามารถดำเนินการได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรของ โครงการหลวง ซึ่งผลผลิตภาคการเกษตรส่วนใหญ่ของโครงการเป็นคู่แข่งทางด้านผลผลิตและราคา สินค้านำเข้าจากจีน แม้ว่าคุณภาพผลผลิตของมูลนิธิต่างโครงการหลวงขณะนี้จะสูงกว่าสินค้านำเข้าจาก จีนก็ตาม แต่ในระยะยาวอาจเป็นคู่แข่งทางการตลาดกับผลผลิตของมูลนิธิต่างโครงการหลวงใน อนาคต (ตารางที่ 4.3.7-4)

ตารางที่ 4.3.7-1 วิธีแก้ปัญหาทรายได้ตกต่ำของเกษตรกร

วิธีแก้ปัญหาทรายได้ตกต่ำของเกษตรกร	ร้อยละ
เปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น(ที่ไม่ตรงกับจีน)ที่ได้ราคาสูง	22.08
เพิ่มปริมาณการผลิต	3.25
ลดปริมาณการผลิต	7.79
เพิ่มคุณภาพผลผลิต (ปลูกผักในโรงเรือน)	14.94
ใช้ ยาและปุ๋ยชีวภาพ	0.65
ขอความช่วยเหลือจากโครงการหลวง	20.78
ทำอาชีพเสริม	14.94
ปลูกพืชหลายชนิด	6.49
ลดต้นทุนการผลิต	1.30
รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อจำหน่ายผลผลิต (นำไปขายเอง)	3.25
หาตลาดรองรับผลผลิต	1.30
ประหยัด อดออม ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น	3.25
รวม	100.00 (308 คำตอบ)

ตารางที่ 4.3.7-2 วิธีแก้ปัญหาของเกษตรกรในการทำให้ผลผลิตขายได้ราคาดี

วิธีแก้ปัญหาของเกษตรกรในการทำให้ผลผลิตขายได้ราคาดี	ร้อยละ
เพิ่มคุณภาพผลผลิต	64.20
ปลูกพืชปลอดสารพิษ	11.11
ปลูกพืชนอกฤดูกาล	4.32
แปรรูปสินค้า	1.85
ลดปริมาณการผลิต	4.32
ประกันราคาผลผลิต	4.32
ลดต้นทุนการผลิต	1.23
ขอความช่วยเหลือจากโครงการหลวง(รับซื้อผลผลิตทั้งหมดในราคาที่สูงขึ้น)	2.47
รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตและจำหน่ายผลผลิต	2.47
หาตลาดรองรับผลผลิต	2.47
ปลูกผักที่มีการแข่งขันน้อย	1.23
รวม	100.00 (324 คำตอบ)

ตารางที่ 4.3.7-3 สิ่งที่เกษตรกรอยากให้มีมูลนิธิโครงการหลวงช่วยเหลือ

สิ่งที่เกษตรกรอยากให้มีมูลนิธิโครงการหลวงช่วยเหลือ	ร้อยละ
ขาดตลาดรองรับผลผลิตที่ไม่ได้ตามมาตรฐาน	8.43
ประกันราคาผลผลิต	36.75
รับซื้อผลผลิตเกษตรกรทั้งหมดในราคาที่สูงขึ้น	22.29
มีกองทุนกู้ยืมเงินให้โดยไม่มีดอกเบี้ย (หรือดอกเบี้ยถูก)	3.01
มีทุนการศึกษาให้บุตรหลานของเกษตรกรได้เรียนสูงๆ	0.60
สนับสนุนปัจจัยการผลิต (หรือมีกองทุนปุ๋ย ยา ให้กู้ยืม)	7.83
เลือกพืชใหม่ๆ หลากหลายชนิด และมีราคาดีมาให้เกษตรกร	13.25
เพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น แปรรูป	1.81
มีมาตรการแก้ไขปัญหาให้เกษตรกร	3.01
พัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน	1.81
หาช่องทางส่งสินค้าออกต่างประเทศ	1.20
รวม	100.00 (332 คำตอบ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.3.7-4 สิ่งที่เกษตรกรอยากให้รัฐบาลช่วยเหลือ

สิ่งที่เกษตรกรอยากให้รัฐบาลช่วยเหลือ	ร้อยละ
ประกันราคาผลผลิต	16.67
กระจายผลผลิตออกสู่ต่างประเทศให้มากขึ้น	5.00
จำกัดหรือลดการนำเข้าสินค้าเกษตร	10.00
ผลักดันราคาสินค้าทางการเกษตรให้มีราคาสูงขึ้น	5.83
พยุงราคาสินค้า	0.83
เลือกชนิดพืชที่ไม่ตรงกับจีน	4.17
หาตลาดรับซื้อผลผลิตของเกษตรกรไทยในราคาสูง	8.33
ช่วยแก้ปัญหาให้เกษตรกร เช่น ความยากจน การเสียผลประโยชน์	9.17
ปลูกพืชเศรษฐกิจหลากหลายชนิด	1.67
ยกเลิกการค้าแบบ FTA	15.83
เน้นสินค้าปลอดสารพิษ	6.67
สนับสนุนและโปรโมทสินค้าไทยให้มากขึ้น	6.67
ปรับราคาปุ๋ย ยาให้ต่ำลง	4.17
ลดการโกงกิน	3.33
จัดสร้างโรงเรือนเพื่อปลูกผักที่สามารถควบคุมปริมาณผลผลิตได้	1.67
รวม	100.00 (240 คำตอบ)

4.4 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

นอกเหนือจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวงทั้ง 8 แห่งแล้ว ผู้วิจัยและคณะได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานและเกี่ยวข้องกับมูลนิธิโครงการหลวงเมื่อเดือนกันยายน 2550 ที่จังหวัดเชียงใหม่หลายท่าน ในประเด็นที่ว่า การทำข้อตกลงทางการค้าเสรี (FTA) ระหว่างไทย-จีน ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 เป็นต้นมานั้น มูลนิธิโครงการหลวงได้รับผลกระทบอย่างไรบ้าง ทั้งในแง่การผลิต การจำหน่าย การตลาด และแก่เกษตรกรในโครงการหลวงมากน้อยเพียงใด ซึ่งคำตอบที่ได้รับโดยรวมก็คือว่า ได้รับผลกระทบบ้างสำหรับสินค้าบางตัว แต่ก็สามารถแก้ไขได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการเตรียมการและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่มูลนิธิโครงการหลวงนั่นเอง

เป็นผลให้ยอดขายสินค้าและผลิตภัณฑ์โครงการหลวงและตรา “ดอยคำ” มียอดขายเพิ่มขึ้น และรายได้ของเกษตรกรในโครงการหลวงที่ส่งผลผลิตจำหน่ายผ่านมูลนิธิโครงการหลวง และที่ไม่ได้จำหน่ายผ่านมูลนิธิสูงถึงกว่าปีละ 400 ล้านบาท

นอกจากนี้มีข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ด้านอื่นๆ อีกด้วย สรุปดังนี้

1. ข้อมูลการสัมภาษณ์ คุณโสภิตา เพ็ญทอง

“ผลกระทบจากการทำข้อตกลง FTA ระหว่างไทย – จีน นั้น เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ปัจจุบัน ถือว่ามีผลกระทบน้อยมาก โดยเทียบจากปริมาณของยอดขายในภาพรวมทั้งหมด แต่กับสินค้าบางตัวอาจได้รับผลกระทบบ้าง เนื่องจากสินค้าเกษตรจากประเทศจีนนั้น มีจุดแข็งในเรื่องการต่อสู้ด้วยปริมาณสินค้าที่มีมากและราคาที่ถูกลงกว่า จากสถานการณ์ในตอนี้ ที่เห็นว่ามีผลกระทบก็คือตัวของแครอท เนื่องจากแครอทที่มาจากจีนนั้นจะมีราคาถูกกว่า สวยกว่า และขนาดใหญ่ แต่เราก็ได้เตรียมแนวทางให้เกษตรกรไว้แล้ว โดยให้เปลี่ยนไปปลูกตัวเบบี่ แครอท ซึ่งตลาดยังเปิดอยู่และทำราคาได้ดีด้วย

จากผลกระทบที่มีอยู่บ้างในสินค้าบางตัวนั้น ทางโครงการหลวงได้เตรียมแผนการไว้ตลอดเพื่อคาดการณ์ วางแผนการผลิต และเตรียมการแก้ไขปัญหาต่างๆ แผนงานของโครงการหลวงนั้นเตรียมไว้ล่วงหน้าถึงหนึ่งปี แต่ก็มีคามยืดหยุ่นมากพอที่จะรับกับสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อยู่เสมอ ที่สำคัญคือ แม้จะมีสินค้าเกษตรเข้ามาจากจีนเป็นจำนวนมาก แต่แนวทางของเรานั้นไปที่การผลิตสินค้าเกษตรที่มีอิมเมจดี และตรวจสอบได้จริง คุณภาพของสินค้าของเราดี เน้นเรื่องความปลอดภัย สด สะอาด ดังนั้นแม้จะมีราคาที่สูงกว่าสินค้าที่วางขายอยู่ทั่วไป แต่ผู้บริโภคก็ไม่ลังเลที่จะเลือกซื้อสินค้าของเรา โดยเฉพาะผู้บริโภคที่เคยบริโภคอยู่แล้ว จะมั่นใจในสินค้าของโครงการหลวงมาก ตรงนี้เป็นจุดแข็งของเรา ดังนั้นที่ผ่านมาแม้จะมีสินค้านำเข้าราคาถูกเข้ามาในตลาด แต่ยอดขายของเราก็ไม่ตกลงเลย

และถึงแม้ว่าสินค้าบางตัวที่ได้รับผลกระทบ อย่างแครอท เราก็มีแผนการสำรองในช่วงที่มีผลผลิตออกมา คือ แม้จะวางขายได้น้อยจุดลงจากจุดขายเดิม แต่เราสามารถปรับสภาพของสินค้าให้สามารถแปรรูปได้ จากวางขายปกติ เรานำแครอทมาปอกผิว แปรรูปส่งให้กับการบินไทย อย่างนี้เป็นต้น โครงการทำได้ เพราะเดิมสินค้าก็มีคุณภาพ และกระบวนการอื่นๆที่เกี่ยวข้องก็มีคุณภาพได้มาตรฐานอยู่แล้ว เมื่อเรานำสินค้าอย่างเช่นแครอทไปแปรรูปตรงนี้ถูกคำ หรือผู้บริโภคก็เชื่อมั่นในสินค้าและคุณภาพของเรา แต่ไม่ใช่เรามีเพียงแค่กระบวนการแปรรูปสินค้าเพียงอย่างเดียวเป็นวิธีแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรที่มีสินค้าที่ได้รับผลกระทบ เรายังมีวิธีอื่นอีกเช่น การแก้โดยให้เกษตรกรมีพืช

ผู้จัดการฝ่ายงานขาย โครงการหลวง จังหวัดเชียงใหม่ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2550 เวลา 11.00 – 11.35 น. ที่ฝ่ายงานขายโครงการหลวง จังหวัดเชียงใหม่ (ร้านดอยคำ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ทางเลือกอื่นที่แข่งขันได้ เช่นการปลูกถั่วหวาน ซึ่งเราก็สามารถปลูกได้และมีคุณภาพที่ดีด้วย ตรงนี้เป็นทางเลือกให้กับเกษตรกรได้เป็นอย่างดี และมีแนวทางลักษณะนี้อีกสำหรับสินค้าแต่ละตัวของโครงการ

สินค้าจากจีนนั้น เรายอมรับว่าจุดแข็งของเขาคือเรื่องปริมาณกับราคา เขามีจำนวนเกษตรกรเป็นจำนวนมาก ผลผลิตจึงมากตามไปด้วย แต่ตรงนี้ทำให้เขาควบคุมคุณภาพสินค้าของเขาไม่ได้ในขณะนี้ จึงแข่งขันในเรื่องของราคาที่สามารถขายได้ในราคาถูก เพราะกระบวนการผลิตของเขาเนื่องจากการควบคุมคุณภาพยังไม่ได้ ต้นทุนที่มีก็เลยต่ำ จึงทำให้สามารถขายได้ในราคาถูก แต่คุณภาพไม่ดีเลย แล้วพอมายเทียบกับสินค้าของเรา จะเห็นได้เลยว่า ยอดขายทั้งก่อนหน้าที่จะมีเอฟทีเอ กับหลังจากที่มีเอฟทีเอแล้ว ก็ไม่มีอะไรน่าเป็นห่วง ยอดขายของเราไม่ตกเลย เราจึงไม่ห่วงเรื่องเอฟทีเอ เรามั่นใจในมาตรฐานและคุณภาพ ตอนนี้ในประเทศ เราดีที่สุดในระบบการผลิตที่ได้รับการยอมรับจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าระยะสั้นเรายังไม่ได้รับผลกระทบจากการเข้ามาของสินค้าเกษตรจากต่างประเทศที่มีผลมาจาก เอฟทีเอ แต่เราก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ อย่างที่บอกไว้แล้วว่า เรามีแผนการล่วงหน้าสำหรับการวางกำลังการผลิตและตรงนี้รวมถึงการทำตลาดด้วย เราเองก็มองหาตลาดใหม่ๆ อยู่ อย่างที่สิงคโปร์เราก็มีไปทำเอ็มไอยูไว้แล้ว แต่มีปัญหาภายในจากทางฝั่งสิงคโปร์จึงต้องรอไปอีกระยะหนึ่งก่อน แต่อย่างทางฮ่องกงนี้เราเริ่มต้นมาได้ระยะหนึ่งแล้วที่ไปทดลองขยายตลาดดู ซึ่งทางโน้นเขาก็ไม่ได้มีคอมเมนต์อะไรกับสินค้าของเรากลับมา ก็ถือว่าเป็นการเริ่มต้นที่น่าพอใจ เราเองก็วางแผนและดูโอกาสรวมจนถึงช่องทางต่างๆอยู่ตลอด การทำตลาดก็ดูเรื่องการขนส่งด้วย อย่างที่ไปฮ่องกงนี้เราก็มองไปที่ว่ามันสามารถไคเรคไลน์ได้ มันมีสายการบินบินตรงจากเชียงใหม่ไปฮ่องกง ทำให้เราควบคุมคุณภาพสินค้าจากการขนส่งได้ดียิ่งขึ้น มีผลกับระยะเวลาการวางขายสินค้าที่ดีกว่า สดได้นานกว่า ถือว่าเป็นการทดลองตลาดใหม่ซึ่งตอนนี้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจมาก”

2. ข้อมูลการสัมภาษณ์ นายมานโร ปราครุฑ¹

“ในเบื้องต้นนั้นผลกระทบจากข้อตกลง FTA ระหว่างไทย-จีน ที่จะมีต่อโครงการหลวง ทั้งในส่วนของผลผลิต และตัวของเกษตรกรนั้น ปัจจุบันนั้นเรียกได้ว่า มีผลกระทบน้อยมาก และที่มีผลกระทบอยู่นั้นก็เป็นเฉพาะต่อสินค้าของโครงการหลวงบางตัวเท่านั้น คือ แครอท ซึ่งสินค้าแครอทจากจีนนั้น จะมีราคาถูกกว่าแครอทจากโครงการหลวงมาก แต่ก็ไม่ได้สร้างปัญหาต่อโครงการหลวงและเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของโครงการหลวงแต่อย่างใด ทั้งนี้เนื่องจากทางโครงการหลวงได้เตรียมแผนการผลิตสำรองไว้ให้กับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกอยู่แล้ว และที่สำคัญคือสินค้าเกษตรจากโครงการ

¹ ผู้จัดการฝ่ายงานคัดบรรจุผลิตภัณฑ์ โครงการหลวง จังหวัดเชียงใหม่ และรักษาการผู้จัดการฝ่ายงานคัดบรรจุผลิตภัณฑ์ โครงการหลวง กรุงเทพฯ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2550 เวลา 10.05 – 10.35 น. ที่โรงงานคัดบรรจุผลิตภัณฑ์ โครงการหลวง จังหวัดเชียงใหม่

หลวงนั้น เป็นสินค้าที่มีตลาดผู้บริโภคคนละกลุ่มกับสินค้าเกษตรจากประเทศจีน ผลกระทบจึงไม่เกิด ในระยะอันใกล้

โดยสาเหตุที่การทำข้อตกลง FTA ระหว่างไทย-จีน ไม่ส่งผลกระทบต่อสินค้าเกษตรของ โครงการหลวงนั้น นายมานิช ให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า “อย่างแรกที่เราเห็นได้ชัดคือ ยอดขายของทาง โครงการหลวงไม่เคยตกลงเลย และมีแต่จะเพิ่มมากขึ้น จากเริ่มต้นที่มียอดขายวันละประมาณแสน กว่าบาท ทุกวันนี้ยอดขายของสินค้าเกษตรของโครงการหลวงอยู่ที่ประมาณกว่าล้านบาทต่อวัน และ อันที่จริงสามารถเพิ่มได้มากกว่านี้ หากเราสามารถเพิ่มกำลังผลิตได้ตามที่ทางลูกค้าต้องการ แต่ที่ โครงการหลวงไม่ได้เพิ่มกำลังการผลิตในระดับเดียวกับความต้องการจากทางตลาดนั้น ก็เพราะ ต้องการเน้นที่การควบคุมคุณภาพของสินค้าที่เป็นจุดแข็งสำคัญของสินค้าจากโครงการหลวง ซึ่งตรงนี้ ประชาชนทั่วไป ผู้บริโภค และผู้สั่งซื้อสินค้าเกษตรจากโครงการหลวงนั้นมีความเข้าใจเป็นอย่างดีต่อ ภาพลักษณ์และคุณภาพของแบรนด์โครงการหลวง ว่าเราขายสินค้าที่ปลอดภัย ได้คุณภาพ ที่สำคัญ คือแบรนด์ของเราเป็นแบรนด์ของพระมหากษัตริย์ เป็นความเชื่อถือที่สำคัญที่สุดที่ได้รับการยอมรับ จากทุกฝ่าย และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปอย่างแท้จริงว่าเราทำเพื่อเกษตรกรจริงๆ เงินรายได้นั้นเพื่อ เกษตรกรจริงๆ

นั่นคือภาพภายนอก ในเรื่องของแบรนด์ของโครงการ แต่ในความเข้มแข็งที่แท้จริงของแบรนด์ นั้นก็คือความสามารถในการมีระบบการจัดการที่ดีเยี่ยม เป็นระบบที่ได้มาตรฐานระดับโลก ห้างเทศโก้ โลดส์ การบินไทย และอีกหลายๆที่ยังต้องขอมาดูงานของเรา ในเรื่องมาตรฐาน ไม่ว่าจะคุณภาพด้านการ เพาะปลูก การดูแลผลผลิต การคัดบรรจุ การขนส่ง เราเป็นที่ยอมรับในทุกด้าน สินค้าของเราทุกตัว ผู้บริโภค สามารถตรวจสอบได้ มั่นใจได้เรื่องความสะอาด ความปลอดภัย ไม่มีสารพิษตกค้าง ดังนั้น แม้จะมีสินค้าเกษตรเข้ามาจากจีน เนื่องจากการทำข้อตกลง FTA ก็ไม่มีผลกระทบต่อสินค้า เกษตรของโครงการหลวง เพราะผู้บริโภคเลือกสินค้าของเราที่คุณภาพไม่ใช่เรื่องราคา แต่ที่จริงก็ไม่ใช่ ว่าจะไม่มีผลกระทบต่ออะไรเลย เพียงแต่ไม่กระทบกับสินค้าที่เป็นผัก แต่ไปกระทบกับสินค้าที่เป็นผลไม้ บางตัวบ้าง เช่น พืช กับ กล้วย ซึ่งตรงสองตัวนี้เราค่อนข้างมีจุดอ่อนเรื่องต้นทุนการผลิต กับเรื่องของ รสชาติที่เราจะสู้ผลไม้จากเมืองจีนไม่ได้ แต่ทางโครงการหลวงก็มีจุดแข็งอยู่ในเรื่องของเวลาการออก ผลไม้มา อย่างเช่น พืช จุดแข็งอยู่ที่ช่วงเวลาการออกของเราสามารถออกได้ในช่วงเดือน เมษายน ขณะที่ถูกปลูก เราสามารถออกได้ในช่วงเดือนสิงหาคม กันยายน แต่ในรายละเอียดเราก็จำเป็นต้องปรับ บางอย่างเพิ่มเติมเพื่อไม่ให้สินค้าเสียโอกาสการปล่อยสู่ลูกค้า เช่น พืชที่มีรสชาติคล้ายมะม่วงนั้น ถ้า ปล่อยออกมาในช่วงฤดูกาลเดียวกันผู้บริโภคก็ต้องเลือกมะม่วงที่มีความคุ้นเคยและราคาถูกกว่า ซึ่ง เท่ากับว่าเราจะเสียโอกาสตรงนี้ไป

แต่ที่เป็นอยู่ในตอนนี้ก็ยังไม่เป็นปัญหา เพราะผู้บริโภคยอมรับระบบของเราที่แม้จะมีราคาแพง กว่า แต่สามารถทวนสอบได้ ถึงแหล่งที่มา ถึงเกษตรกรผู้ผลิต ตรงนี้ทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในความ

ปลอดภัย ในขณะที่สินค้าของจีนแม้จะเข้ามามาก และมีราคาถูก แต่ยังคงตรงจุดนี้อยู่ กลายเป็นสินค้าที่เป็นคนละตลาดกัน แล้วเรายังผลิตได้ไม่พอตามที่ตลาดต้องการจากเรา เทียบกับที่มีสั่งเข้ามา ร้อยเปอร์เซ็นต์ เราผลิตป้อนตลาดในส่วนที่เค้าต้องการจากเราได้แค่ เก้าสิบเปอร์เซ็นต์เท่านั้น

และแม้ในตอนนี้นโยบายของโครงการหลวงจะได้ชื่อว่าเป็นที่หนึ่งในเอเชีย แต่เราก็ไม่ได้หยุดที่จะพัฒนาตนเอง ทางโครงการแสวงหาองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆตลอดเวลา เรามีโครงการนำร่องทดลองใหม่ๆอยู่ตลอดเวลา อย่างตอนนี้มีทดลองปลูกพืชในโรงเรือนเพื่อแก้ไขปัญหาจากสภาพภูมิอากาศในบ้านเรา ซึ่งตรงนี้ไม่สามารถให้รายละเอียดได้ แต่เรามั่นใจ เพราะเราพัฒนาตัวเองอยู่ตลอด และก็ไม่ได้คิดจะเติบโตอย่างรวดเร็วจนไม่สามารถควบคุมคุณภาพได้ เราเน้นเรื่องคุณภาพเป็นสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่เป็จุดแข็งที่ผู้บริโภคให้ความเชื่อมั่นมานาน”

3. ข้อมูลการสัมภาษณ์ รองศาสตราจารย์อาคม กาญจนประโชติ¹

“ผลกระทบของสินค้าเกษตรโครงการหลวงที่จะได้รับจากการเข้ามาของสินค้าเกษตรของเอฟทีเอ นั้น ตอนนี้ถือว่ายังไม่มี เพราะเป็นคนละตลาดกัน ของโครงการหลวงนี่ถือเป็นสินค้าระดับบน ส่วนของจีนนั้นเป็นตลาดล่าง การรับรู้ของตลาดที่มีต่อแบรนด์ของโครงการหลวงนั้น ก็คือรู้ดีว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพอยู่ในตลาดระดับบนอยู่แล้ว เพราะเราสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องของความปลอดภัยปราศจากสารพิษมาโดยตลอด อย่างโรงงานคัดบรรจุผลิตภัณฑ์ของเราก็เป็นอันดับหนึ่งในเอเชีย ในตอนนี้ และที่ผ่านมายอดขายของโครงการหลวงก็ไม่ได้ตกลงเลย แต่กลับเพิ่มขึ้น ทางโครงการเองกลับไม่สามารถตอบสนองได้ตามเป้าการตั้งชื่อเสียด้วยซ้ำ

และที่ผ่านมาระดับตลาดโดยตรงของเราเป็นกลุ่มก่อนที่มีกำลังการซื้อสูงอยู่แล้ว อย่างการบินไทย ห้างท็อปส์ หรือสายการบินและโรงแรมต่างๆ ซึ่งตรงนี้เป็นกำลังซื้อสินค้าที่มีระบบ และทำแผนการตลาดได้ล่วงหน้าได้เป็นอย่างดี

การที่ทางโครงการหลวงมีตลาดระดับรองรับได้อย่างสม่ำเสมอนั้นก็เพราะว่าเราเน้นมากในเรื่องของการควบคุมคุณภาพของผลผลิต ในทุกกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน ตั้งแต่การเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว ไปจนถึงการคัดบรรจุ การขนส่ง เรามีระบบที่ดีที่ต่อเนื่องกันเป็นกระบวนการที่ดีโดยตลอด อย่างของจีน ถึงแม้เขาจะมีความสามารถในการสร้างกำลังการผลิตได้มาก มีผลผลิตจำนวนมาก ทำให้มีจุดแข็งเรื่องราคา แต่เนื่องจากการตรวจสอบต่อตัวสินค้าของเขาเองยังทำได้ไม่เต็มที่ ดังนั้นถึงแม้สินค้าจากจีนจะขายได้ดี ก็ดีในระดับตลาดล่าง เพราะเขายังไม่มีระบบตรวจสอบที่ดีพอจะให้ตลาดเชื่อถือได้

ซึ่งอันที่จริงการเข้ามาของสินค้าเกษตรจากจีนนั้น ถึงแม้ยังไม่ส่งผลเสียในแง่ของตลาดของโครงการหลวงที่จะต้องเสียส่วนแบ่งไป แต่ในภาพรวมก็ยังพอมีข้อดีอยู่บ้าง เมื่อมองในภาพใหญ่ของตลาดการบริโภคพืช ผัก ผลไม้เมืองหนาว คือ สินค้าเกษตรจากจีนพวกนี้ทำให้ชาวบ้านได้มีทางเลือกที่

¹ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2550 เวลา 21.00 – 21.35 น.

จะบริโภคพืช ผัก และผลไม้แปลกๆจากพืชผักพื้นเมืองได้ในราคาที่ถูกลงมาก ก็ถือว่ามีโอกาสบริโภคของดีได้ในราคาที่ถูกลง อย่างแครอท เมื่อก่อนลองคิดว่าชาวบ้านจะได้ซื้อกินกันบ้างหรือเปล่า เพราะราคามันแพงมาก ถึงเราจะเพาะปลูกได้เองบ้างในบางส่วน แต่ราคาก็ยังคงแพงอยู่ดี แต่เดี๋ยวนี้อาชาวบ้านสามารถซื้อผักพวกนี้มาบริโภคได้ในราคาถูก ซึ่งตรงนี้เป็นผลดีกับคุณภาพชีวิต ถือเป็นเรื่องดีมาก แต่ในขณะที่เดียวกันข้อเสียก็มีอยู่พร้อมๆกัน นี้เราพูดถึงในระดับตลาดทั่วไป ยังไม่พูดถึงผลกระทบที่มีต่อผลผลิตของโครงการหลวง ข้อเสียที่มีต่อตลาดในระดับทั่วไปคือ การเข้ามาของพืชผักเมืองหนาวจากต่างประเทศที่มีราคาถูกนั้นทำให้อากาศทางการตลาดที่จะเติบโตของพืชผักพื้นเมืองนั้น ถูกปิดกั้นมากขึ้น การจะไปสนับสนุนการทำการวิจัย พัฒนา เพื่อเพิ่มผลผลิต เพิ่มคุณภาพนั้นทำได้ยากขึ้น เพราะถือว่าคู่แข่งกันนั้นมีมาก แต่ในขณะที่เดียวกันความสามารถในการแข่งขันกลับไม่ได้สูงตามตรงนี้น่าเป็นห่วงสำหรับเกษตรกรที่เพาะปลูกพืชผักพวกนี้ มันทำตลาดเรื่องราคาได้ยาก แล้วในแง่วิชาการตรงนี้น่าเป็นห่วงมาก เพราะจะทำให้โอกาสที่พืชผักบ้านเรามีการพัฒนาทั้งทางการวิจัยเชิงวิชาการ การสร้างตลาดใหม่ๆ จะทำได้ยากมากขึ้น ตรงนี้จะไปมีผลเป็นปัญหากับระดับราคาพืชผักพื้นบ้านและผลไม้เดิมของเราต่อไปในอนาคตได้ เป็นเรื่องที่ต้องเตรียมการรับมือกันอย่างจริงจัง และเป็นระบบ ตอนนี้อย่างที่พอจะทำตลาดได้ก็เป็นแนวทางการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ แต่ที่เป็นอยู่ก็ยังมีอยู่ในวงแคบ คนส่วนใหญ่ก็ยังเสี่ยงกับการเลือกบริโภคผักที่มีสารตกค้างด้วยความจำเป็นทางฐานะทางเศรษฐกิจมากกว่า

แล้วพอมองกลับมาที่โครงการหลวง ถึงแม้ตอนนี้จะยังไม่เห็นผลกระทบ แต่เราก็ไม่ได้หยุดการพัฒนา เรามองภาพรวมทั้งในตอนนี้อยู่ และในอนาคต เราเชื่อว่าทางจีนต้องพัฒนาการผลิตให้ขึ้นมาเทียบเท่ากับเราในตอนนี้ได้แน่นอน และถึงตอนนั้นบางทีเราอาจต้องตามหลังจีนในเรื่องคุณภาพก็ได้ จากสถานการณ์ดังกล่าวนี้เองที่ทางโครงการหลวงติดตามอยู่และเน้นไปที่การพัฒนาตัวเองเพื่ออนาคต เราจับประเด็นไว้ที่การรักษาความเป็นผู้นำเรื่องคุณภาพเป็นอันดับหนึ่งของเอเชียไว้ได้ในตอนนี้ก็จริงอยู่แต่เชื่อว่าไม่นานจีนจะไล่เราทัน เราจึงคิดอยู่ตลอดเวลาถึงปัจจัยที่เราแปรเปลี่ยนเป็นโอกาสได้ ซึ่งในตอนนี้อาจคิดว่าจีนยังไม่ทราบชัดเจนนัก ก็คือปัจจัยสามประการในเรื่องแรกคือเราต้องจับชนิดของสินค้าที่จะผลิตให้ได้ถูกประเภทกับความต้องการของตลาด ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ปัจจัยเรื่องที่สองคือเรื่องของการจับฤดูกาลที่เหมาะสมให้ได้ในการที่จะผลิตสินค้าและปล่อยมาออกมาสู่ตลาด เพื่อควบคุมทั้งในเรื่องของรสชาติ และการรักษาระดับราคาเมื่อออกมาในตลาด ซึ่งปัจจัยตรงนี้แม้จะเป็นเรื่องที่ยากลำบากสำหรับบ้านเรา แต่ด้วยเทคโนโลยีที่มีอยู่และกำลังพัฒนา เชื่อว่าจะรุดหน้าไปได้

เรื่องสุดท้ายคือเรื่องของกระบวนการผลิตที่ต้องให้ได้คุณภาพ ได้มาตรฐานที่เรารักษาระดับไว้ได้ สร้างความมั่นใจให้กับทั้งตลาด ผู้บริโภค และเกษตรกรได้จนถึงทุกวันนี้ ไม่ใช่เรื่องที่ได้มาในระยะเวลาสั้นๆ จุดสำคัญที่ต้องยอมรับกันคือแบรนด์เราแข็งแรงมาก เป็นที่ยอมรับในระดับสูง เป็นเพราะ

คนทั่วไปรู้ว่าเป็นโครงการในพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งตรงนี้สำคัญมาก และที่รองรับอยู่ภายใต้ความแข็งแรงของแบรנדนั้นคือ ทั้งสังคม ทั้งผู้อาสาสมัครเข้าร่วมทำงานในโครงการหลวงนั้นตระหนักถึงสิ่งที่เราได้รับว่า สิ่งที่เราได้นั้นเป็น “กำไรที่มากกว่ากำไร” รายได้ที่ได้นั้นลงไปถึงเกษตรกรจริงๆ และเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมไทยไปด้วยพร้อมๆกัน เกษตรกรมีงานทำ มีรายได้ มีความมั่นคงทางชีวิตในระดับที่เขาไม่เป็นภาระสังคม ไม่สร้างปัญหาให้กับสังคม นี่เป็นส่วนหนึ่งที่เราเรียกว่า “กำไรที่มากกว่ากำไร”

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา

5.1 สรุป

ประชากรในพื้นที่โครงการหลวงเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ เช่น กะเหรี่ยง จีนฮ่อ ไทยใหญ่ มูเซอแดง มูเซอดำ ม้ง เย้า ลีซอ อีเก้อ ละว้า ลัวะ ไทยลื้อ คะฉิ่น อาข่า ลาหู่ อาเชอ และคนพื้นเมือง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและคริสต์ และบางส่วนนับถือผี ประชากรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประชากรเหล่านี้มีทั้งเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการหลวงและไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ประชากรส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ขนาดถือครองน้อยกว่า 10 ไร่ต่อครัวเรือน

รายได้ของประชากรชาวไทยภูเขาที่เป็นตัวอย่างเฉลี่ยอยู่ระหว่างครอบครัวละ 20,000-60,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และพบว่าผู้ตอบคำถามประมาณ 1 ใน 3 มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย ซึ่งผู้ตอบคำถามแก้ปัญหารายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายโดยการประหยัด อดออม หารายได้เสริม และวิธีอื่น ๆ รวมถึงการขอกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และผู้อื่น ผู้กู้สามารถใช้คืนเงินกู้ได้ตามสัญญาเกินกว่าร้อยละ 80

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำ FTA ไทย-จีน ของเกษตรกรนั้น พบว่าประมาณ 1 ใน 3 เท่านั้นที่ทราบว่าไทยกับจีนมีการทำข้อตกลงทางการค้าเสรีระหว่างกัน ในขณะที่ส่วนใหญ่อีก 2 ใน 3 ไม่ทราบว่ามีการทำข้อตกลง และผู้ที่ตอบว่า "ทราบ" นั้น ประมาณ 3 ใน 4 เชื่อว่าการทำ FTA ไทย-จีน นั้นจะทำให้ผลผลิตของตนขายได้ในราคาที่ต่ำกว่าเดิม ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้รายได้ของตนเองลดลงไปด้วย

ต่อการแก้ปัญหาอันเนื่องมาจากผลกระทบ FTA ไทย-จีนนั้น เกษตรกรให้ความเห็นที่หลากหลาย โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ไม่ตรงกับสินค้าจากจีน ปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ทำอาชีพเสริม รวมถึงขอความช่วยเหลือจากโครงการหลวงโดยอยากให้โครงการหลวงประกันราคामลผลิต ให้โครงการหลวงรับซื้อผลผลิตของเกษตรกรทั้งหมดทั้งที่ได้มาตรฐานและไม่ได้มาตรฐานด้านคุณภาพ รวมถึงให้มูลนิธิเลือกและหาพืชชนิดใหม่ที่มีราคาดีมาให้เกษตรกรปลูกจำหน่าย และมีกองทุนสนับสนุนเกษตรกรด้านปัจจัยการผลิต

นอกจากนี้ผู้ตอบสัมภาษณ์ยังอยากให้รัฐบาลช่วยเหลือโดยการลดการนำเข้าสินค้าพืชผักผลไม้จากจีน ให้รัฐบาลประกันราคาผลผลิต หาดตลาดและกระจายสินค้าสู่ต่างประเทศให้มากขึ้น และข้อเสนออื่น ๆ รวมถึงเสนอว่าควรยกเลิกการค้าแบบ FTA ไทย-จีนถ้าเป็นไปได้

ส่วนการช่วยเหลือตนเองของเกษตรกรในการแก้ปัญหาหรือหาทางออกเพื่อให้ผลผลิตของตนขายได้ในราคาที่ "ดีขึ้นกว่าเดิม" นั้น เกษตรกรผู้ตอบสัมภาษณ์มากกว่าร้อยละ 60 มีความมุ่งมั่นว่าจะต้อง "เพิ่ม" คุณภาพผลผลิตของตนเอง นั้นหมายความว่าเกษตรกรทราบเป็นอย่างดีว่าหากผลผลิตมีคุณภาพดีแล้วราคาก็จะสูงขึ้นไปด้วย แสดงว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ย่อท้อต่อการแก้ปัญหาซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อตนเองและพร้อมที่จะดำเนินการต่อสู้ปัญหานั้น

จากการเปิดเสรีการค้าไทย-จีน มีผลทำให้พืชผักและผลไม้จากจีนเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยมากขึ้น และมีราคาถูกกว่าสินค้าประเภทเดียวกันที่ปลูกได้ในประเทศไทย ซึ่งอาจแย่งตลาดสินค้าจากผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิโครงการหลวงได้ แต่ความกังวลนี้ยังไม่อาจจะสรุปและ/หรือยืนยันอย่างชัดเจนได้ว่าเป็นเช่นนั้น เพราะข้อมูลเชิงประจักษ์จากมูลนิธิโครงการหลวงพบว่า ยอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากมูลนิธิโครงการหลวงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ถึงแม้ว่าไทยกับจีนจะเปิดทำการค้าเสรีระหว่างกันมาตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2546 แล้วก็ตาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิโครงการหลวงเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจของผู้บริโภคที่เป็นลูกค้าว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มี "คุณภาพ" สูง สด สะอาด และปลอดภัยต่อผู้บริโภค ถึงแม้ว่าราคาสินค้าประเภทเดียวกันนี้จะสูงกว่าราคาสินค้าที่นำเข้าจากจีนก็ตาม ทำให้มีลูกค้าประจำเฉพาะกลุ่มและลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โครงการหลวง พบว่า การที่มูลนิธิโครงการหลวงสามารถตั้งรับสถานการณ์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดีนั้น เป็นเพราะวิสัยทัศน์และความสามารถ ความร่วมมือ และการทุ่มเทของเจ้าหน้าที่มูลนิธิโครงการหลวงและหน่วยงานต่างๆ ที่ได้ทุ่มเทและเอาใจใส่ต่อการพัฒนาของมูลนิธิอย่างจริงจังตลอดมานั้นเอง ซึ่งผลที่ได้รับกลับคืนมูลนิธิโครงการหลวงและชาวไทยภูเขานั้นเป็น "กำไร" ที่มากกว่ากำไร

5.2 ส่งท้าย

แม้ว่าขณะนี้การเปิดเสรีการค้าไทย-จีน ยังไม่อาจชี้ชัดได้ว่ามีผลกระทบต่อ “ยอดขายและราคา” พืชผักและผลไม้ของมูลนิธิโครงการหลวงอย่างมีนัยสำคัญก็ตาม ก็ควรต้องเฝ้าติดตามสถานการณ์ปริมาณการผลิต การนำเข้า และราคาผักผลไม้ที่นำเข้าจากจีน และของมูลนิธิโครงการหลวงอย่างใกล้ชิดต่อไป โดยเฉพาะการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อใช้วิเคราะห์สถานการณ์ได้ทันเวลา ซึ่งในระยะยาวแล้วสินค้าพืชผักผลไม้จากจีนอาจจะ “แย่งตลาด”ผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิโครงการหลวงได้ จึงควรต้องเฝ้าระวังและต้องพัฒนาและวิจัยด้านคุณภาพของผลผลิตของเกษตรกรในโครงการหลวงอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรให้แก่ชาวไทยภูเขา รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาด้านสังคมและสาธารณสุขควบคู่กันไปด้วย เจก เช่นที่มูลนิธิโครงการหลวงได้ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ก็คงจะสร้างความมั่นคงในด้านอาชีพและรายได้ และความเป็นอยู่พอเพียงแก่ชาวไทยภูเขาได้สืบไป

รายการอ้างอิง

- กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ "รายการสินค้าเร่งลดภาษีภายใต้ข้อตกลงไทย-จีน ตามพิกัด
ศุลกากร 07-08"
[http:// www.dft.moc.go.th/eximcentre/other/fta_china/fta_fruit1.htm](http://www.dft.moc.go.th/eximcentre/other/fta_china/fta_fruit1.htm)
- กัลยา วานิชย์บัญชา. "สถิติสำหรับงานวิจัย" กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- จังหวัดสุราษฎร์ธานี. "รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาเชื่อมโยงตลาดรวบรวมและกระจายสินค้า
เกษตร". สุราษฎร์ธานี : คณะเทคโนโลยีและการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- ชนวน รัตนวราหะ. "เกษตรอินทรีย์" เอกสารวิชาการเผยแพร่ กพพ.1/2544 กลุ่มพัฒนาระบบการ
จัดการสหกรณ์ด้านพืชผัก ไม้ผล กองสหกรณ์การเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2545.
- ธราธร รัตนนฤมิตร และสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ "ครบรอบ 2 ปี FTA ไทย-จีน: ผลกระทบและความ
เข้าใจผิดบางประการ" โครงการ FTA digest สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
(TDRI) 25 ตุลาคม 2548 . <http://www.ftadigest.com>
- เบญจา ศิลารักษ์ / กิ่งกร นรินทรกุล ณ อยุธยา / นันทา สิทธิราช. "การค้าเสรีไทย-จีน ใครเก็บเกี่ยว
ผลประโยชน์" <http://ftawatch.org>
- บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์. "การเจรจาการค้าสินค้าเกษตร : จากเวทีองค์การการค้าโลกสู่เขตการค้าเสรี"
http://www.ftawatch.org/autopage1/print.php?t=9&s_id=8&d_id=8&page=1
- "บนเส้นทางสู่การค้าเสรีการเกษตร : ความคาดหวังและบทเรียน"
http://www.ftawatch.org/autopage1/print.php?t=9&s_id=3&d_id=3&page=1
- มูลนิธิโครงการหลวง. "รายงานด้านการพัฒนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2545" ฝ่ายพัฒนามูลนิธิ
โครงการหลวง เชียงใหม่
- "รายงานด้านการพัฒนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2546" ฝ่ายพัฒนามูลนิธิ
โครงการหลวง เชียงใหม่
- "รายงานด้านการพัฒนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2547" ฝ่ายพัฒนามูลนิธิ
โครงการหลวง เชียงใหม่
- "รายงานด้านการพัฒนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2548" ฝ่ายพัฒนามูลนิธิ
โครงการหลวง เชียงใหม่
- "รายงานด้านการพัฒนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2549" ฝ่ายพัฒนามูลนิธิ
โครงการหลวง เชียงใหม่

- “ท่องเที่ยวโครงการหลวง” มุลนิธิโครงการหลวง. ไม้ระบปีที่พิมพ์
รุ่งนภา บุญยะนันท์. “เขตการค้าเสรี ไทย-จีน ผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าไทย” สำนักมาตรการ
นำเข้าส่งออกสินค้าทั่วไป กรมการค้าต่างประเทศ. พฤษภาคม 2546.
<http://www.dft.moc.go.th>
- วิฑูรย์ ปัญญากุล (แปล/เรียบเรียง). “เกษตรยั่งยืน วิถีการเกษตรแห่งอนาคต” กรุงเทพฯ : กรีนเทค,
2544.
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. “คนกับป่าไม้ : สถานการณ์ ปัญหา และอนาคต”
รายงานผลการสัมมนาวิชาการ ณ ห้องประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 8-9
กันยายน 2531.
- สุธิตา สุวรรณกันยา. “เอฟทีเอพาดทาง อนาคตผักผลไม้ไทย...ในกำมือจีน?” http://www.ftawatch.org/autopage1/print.php?t=9&s_id=7&d_id=7&page=1
- <http://www.ftamonitoring.org/FTA%20RelatedTopics/FTArelated01.asp> “การค้าผักและผลไม้กับ
จีน : ได้-เสีย เพราะ FTA?”
- http://www.ftawatch.org/autopage1/print.php?t=9&s_id=2&d_id=2&page=1
- <http://kanchanapisek.or.th/kp12/history/decade/main-interview.htm> “บทสัมภาษณ์ชาวเขา” ,
“โครงการหลวง”
- Prayote Charoensuk and Angkarb Kanjapat korsieporn. “Production and Marketing of
Organic Vegetables and Fruits of Thailand : Situation, Opportunities and
Constraints” A research Paper submitted to FAO Bangkok : CUSRI, 2003.

ภาคผนวก

ผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจเกษตรกร
โครงการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมอันเนื่องมาจาก FTA ไทย-จีน
(ต่อเกษตรกรในมูลนิธิโครงการหลวง)

ผู้วิจัย : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (นาย/นาง/นางสาว) .....

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... ชื่อโครงการหลวง.....

สถานภาพในครัวเรือน ( ) หัวหน้าครัวเรือน ( ) ภรรยา
( ) สมาชิกครัวเรือน ระบุ.....

วันที่สัมภาษณ์..... ผู้สัมภาษณ์.....

เวลาที่เริ่มสัมภาษณ์..... เวลาสิ้นสุดสัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ขอทราบว่าขณะนี้ในครอบครัวของท่านมีคนอาศัยอยู่ทั้งหมดกี่คน.....คน
  - 1 มีเด็กอายุน้อยกว่า 13 ปีกี่คน.....คน ( ) ไม่มีเลย
  - 2 มีผู้ใหญ่อายุ 60 ปีขึ้นไปกี่คน.....คน ( ) ไม่มีเลย
2. ท่านมีอายุเท่าใด.....ปี (ปี พ.ศ. ที่เกิด พ.ศ. ....)
3. สถานภาพสมรส ( ) สมรส ( ) หม้าย,หย่าร้าง,แยกกันอยู่ ( ) โสด
4. ท่านนับถือศาสนา ( ) พุทธ ( ) อิสลาม ( ) คริสต์ ( ) อื่นๆระบุ.....
5. ท่านอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้มากี่ปีแล้ว ( ) ตั้งแต่เกิด ( ) จำนวน.....ปี
6. ท่านจบการศึกษาสูงสุดระดับใดระบุ.....
  - 1 อ่านหนังสือได้หรือไม่ ( ) อ่านได้ ( ) อ่านไม่ได้
  - 2 เขียนหนังสือได้หรือไม่ ( ) เขียนได้ ( ) เขียนไม่ได้
7. ท่าน "ได้เข้าร่วม" โครงการหลวงตั้งแต่ปี พ.ศ. อะไร.....
8. ขณะนี้ท่านประกอบอาชีพอะไร
  - 1 อาชีพหลัก ระบุ.....
  - 2 อาชีพเสริม ระบุ.....
9. ขณะนี้ท่านหรือครอบครัวของท่านมีที่ดินทำการเกษตรหรือไม่
( ) ไม่มี ( ) มี -เป็นของตนเองหรือพ่อแม่ จำนวน.....ไร่
-เช่าผู้อื่น จำนวน.....ไร่

ส่วนที่ 2 ข้อมูลรายได้และรายจ่ายของเกษตรกร

10. รายได้ของครอบครัวท่าน พ.ศ. 2546 และ พ.ศ. 2548 ต่อปี มีอะไรบ้าง

แหล่งรายได้	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2548
1. ขายผลผลิตการเกษตรระบุนิต	.....	.....
- ปริมาณผลผลิต	.....กก./ปี	.....กก./ปี
- ราคาผลผลิตหลัก	.....ต่อหน่วย	.....ต่อหน่วย
- มูลค่า	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
2. รายได้อื่นๆ สุทธิต่อปี		
- รับจ้างทั่วไป	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
- ค้าขาย	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
- เกือบหาของป่า	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
- อื่นๆ ระบุ.....	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
3. รวมรายได้ทั้งสิ้น	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี

11. สาเหตุที่รายได้จากการขายผลผลิตการเกษตรของท่านปี พ.ศ. 2546

- ( ) มากกว่า ( ) น้อยกว่า ( ) เท่ากับ ปี พ.ศ. 2548 เป็นเพราะ
- ปริมาณผลผลิต ( ) เพิ่มขึ้น ( ) ลดลง ( ) เท่าเดิม
  - ราคาผลผลิต ( ) เพิ่มขึ้น ( ) ลดลง ( ) เท่าเดิม

12. ในการเพาะปลูกท่านได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของโครงการหลวงอย่างไร

- ( ) ปฏิบัติตาม 100 % ( ) ปฏิบัติตาม 50 %

13. ท่านคิดว่าผลผลิตทางการเกษตรของท่านในปัจจุบันมีคุณภาพดีกว่าปี พ.ศ. 2546 หรือไม่

- ( ) ดีขึ้น ( ) เท่าเดิม ( ) ไม่แน่ใจ

14. ท่านทราบหรือไม่ว่าสาเหตุที่ราคาผลผลิตที่ท่านขายได้ในแต่ละปี

- ( ) สูงขึ้น ( ) ลดลง ( ) เท่าเดิม

เป็นผลเนื่องมาจากอะไร.....

.....

.....

15. รายจ่ายของท่านในปี พ.ศ. 2546 และ พ.ศ. 2548 ต่อปี มีอะไรบ้าง

<u>รายการ</u>	<u>พ.ศ. 2546</u>	<u>พ.ศ. 2548</u>
1. ค่าอาหาร	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
2. เครื่องนุ่งห่ม	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
3. ที่อยู่อาศัย/ไฟฟ้า/แก๊ส	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
4. ยารักษาโรค/พยาบาล	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
5. ค่าใช้จ่ายทางการเกษตร ปุ๋ย ฯลฯ	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
6. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
7. ค่าการศึกษาของลูกหลาน	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
8. ค่าโทรศัพท์	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
9. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี
10. รวมค่าใช้จ่ายต่อปี	.....บาท/ปี	.....บาท/ปี

16. ท่านได้กู้เงินจาก ธกส. และผู้อื่นหรือไม่

( ) ไม่ได้กู้

( ) กู้ ธกส. จำนวน.....บาท เสียดอกเบี้ย.....บาท/ปี

- เงินที่กู้มานำมาใช้เพื่อ ( ) การเกษตร ( ) อื่นๆ ระบุ.....

- ท่านสามารถคืนเงินกู้ได้ตามสัญญาหรือไม่ ( ) ได้ ( ) ไม่ได้

( ) กู้ผู้อื่นระบุ..... จำนวนเงิน.....บาท เสียดอกเบี้ย.....บาท/ปี

- เงินที่กู้มานำมาใช้เพื่อ ( ) การเกษตร ( ) อื่นๆ ระบุ.....

- ท่านสามารถคืนเงินกู้ได้ตามสัญญาหรือไม่ ( ) ได้ ( ) ไม่ได้

17. รายได้ของท่านเพียงพอสำหรับการใช้จ่ายต่อปีหรือไม่

( ) เพียงพอดี

( ) มีเหลือเก็บ

( ) ไม่เพียงพอ

18. หากท่านมีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายท่านมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับ FTA ไทย-จีน และมูลนิธิโครงการหลวง

19. ท่านทราบเกี่ยวกับการทำ FTA ไทย-จีนหรือไม่

- ( ) ทราบ   ( ) ไม่ทราบ

20. ถ้าท่านทราบ ท่านคิดว่า FTA ไทย-จีน มีผลกระทบต่อท่านอย่างไร

- ( ) ทำให้ผลผลิตของท่านขายได้ในราคาที่ต่ำกว่าเดิม
( ) ทำให้ผลผลิตของท่านขายได้ในราคาที่สูงขึ้นกว่าเดิม
( ) ทำให้ผลผลิตของท่านขายได้ในราคาที่เท่าเดิม
( ) อื่นๆ ระบุ.....

21. หากผลผลิตของท่านขายได้ในราคาที่ต่ำกว่าเดิม ท่านจะแก้ไขปัญหาเรื่องรายได้ตกต่ำของท่านอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

22. ท่านคิดว่าจะทำอย่างไรให้ราคาผลผลิตของท่านขายได้ราคาดี

.....
.....
.....

23. ท่านมีข้อเสนอแนะอยากให้นิคมโครงการหลวงช่วยเหลือกรณีรายได้ตกต่ำอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

24. ท่านอยากให้รัฐบาลช่วยเหลือกรณี FTA ไทย-จีน นี้อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

ขอบคุณ

ผนวก ข รายการสินค้าเร่งลดภาษี ภายใต้ข้อตกลงไทย-จีน ตามพิกัดศุลกากร 07-08

รายการสินค้าเร่งลดภาษีภายใต้ข้อตกลงไทย-จีน
ตามพิกัดศุลกากร 07-08

ประเภท	ประเภทย่อย	รายการ
		<u>ตอนที่ 7</u> <u>พืชผักรวมทั้งรากและหัวบางชนิดที่บริโภคได้</u>
07.01		มันฝรั่ง สดหรือแช่เย็น
	0701.10	○ - ใช้สำหรับการเพาะปลูก
	0701.90	○ - อื่นๆ
07.02	0702.00	มะเขือเทศ สดหรือแช่เย็น
07.03		หอมหัวใหญ่ หอมหัวเล็ก กระเทียม ลูกและพืชผัก จำนวนหอม กระเทียมอื่นๆสดหรือแช่เย็น
	0703.10	○ - หอมหัวใหญ่ และหอมหัวเล็ก
	0703.20	○ - กระเทียม
	0703.90	- ลูก และพืชผักจำพวกหอมกระเทียมอื่นๆ
07.04		กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก กะหล่ำปม เคลและพืชที่คล้ายกัน ในตระกูลบราสซิกาซึ่งบริโภคได้ สดหรือแช่เย็น
	0704.10	- กะหล่ำดอกและบรอกโคลี
	0704.20	- บรัสเซลสปรัทส์
	0704.90	- อื่นๆ
07.05		ผักกาดหอม (แล็กตูคาซาติวา) และซีโครี (ชนิดซีโคเรียม) สดหรือแช่เย็น
		- ผักกาดหอม
	0705.11	- ผักกาดหอมห่อหัว
	0705.19	- อื่นๆ

		- จีเคอี - จีเคอี - จีเคอี
	0705.01	- จีเคอี (จีเคอีเรียนอินไลน์สพันด์ (เฟลิกซ์เซม))
	0705.09	- อื่นๆ
07.06		แคร์รอต เทอร์นิป หัวบีตที่ใส่ทำสลัด ซัลติฟาย เซเลริแอค หัวผักกาดขาว และหัวของพืชที่คล้ายกัน ซึ่งบริโภคได้ สดหรือแช่เย็น
	0706.10	- แคร์รอตและเทอร์นิป
	0706.90	- อื่นๆ
07.07	0707.00	แตงร้านและแตงกวา สดหรือแช่เย็น
07.08		พืชผักตระกูลถั่ว เขาเปลือกออกหรือไม่ก็ตาม สดหรือแช่เย็น
	0708.10	- ถั่วลันเตา (พืชมงคล)
	0708.20	- ถั่วปิ่น (ชนิดวิกนาและชนิดฟาสีโอลัส)
	0708.90	- พืชผักตระกูลถั่วอื่นๆ
07.09		พืชผักอื่นๆ สดหรือแช่เย็น
	0709.10	- โกลบอาคีโวก
	0709.20	- หม้อไม้ฝรั่ง
	0709.30	- มะเขือม่วง
	0709.40	- คื่นช่าย นอกจากเซเลริแอค
		- เห็ดชนิดมีรุ่ม และเห็ดชนิดทรัฟเฟิล
	0709.51	- เห็ดชนิดมีรุ่มในตระกูลอะกาวิคัส
	0709.52	- เห็ดชนิดทรัฟเฟิล
	0709.59	- อื่นๆ
	0709.60	- พืชในตระกูลแคบซีท์หรือตระกูลพินเนต
	0709.70	- สปิแนช นิรริและดัสปิแนช และโอราเคลสปิแนช (การ์เดนสปิแนช)
	0709.90	- อื่นๆ
07.10		พืชผัก (ดิบหรือทำให้สุกโดยการนึ่งหรือต้ม) แช่เย็นจนแข็ง
	0710.10	- วัณฝรั่ง
		- พืชผักตระกูลถั่ว เขาเปลือกออกหรือไม่ก็ตาม
	0710.21	- ถั่วลันเตา พืชมงคล
	0710.22	- ถั่วปิ่น (ชนิดวิกนาและชนิดฟาสีโอลัส)

	0710.29	- อื่นๆ
	0710.30	- สปีแนช นิวทรีแลนด์สปีแนช และโอราแซสปีแนช (การ์เดนสปีแนช)
	0710.40	- ข้าวโพดหวาน
	0710.80	- พืชผักอื่นๆ
	0710.90	- พืชผักต่างๆ ผสมกัน
07.11		พืชผักที่ทำไว้ไม่ให้เสียชั่วคราว (เช่น รมัดด้วยก๊าซซิลเฟอไรไดออกไซด์ แช่น้ำเกลือ แช่น้ำกำมะถัน หรือแช่น้ำยากันเสียอื่นๆ) ในสภาพที่ไม่เหมาะสำหรับบริโภคทันที
	0711.20	- ผลมะกอก
	0711.30	- เคเปอร์
	0711.40	- แดงร้านและแดงกวา
		- เห็ดชนิดมีขรุมและเห็ดชนิดทรีฟเฟิล
	0711.1	- เห็ดชนิดมีขรุมในตระกูลอะการิคัส
	0711.59	- อื่นๆ
	0711.90	- พืชผักอื่นๆ รวมทั้งพืชผักต่างๆ ผสมกัน
07.12		พืชผักแห้ง ทั้งต้นหรือทั้งหัว ตัด ผาน ทำให้แตก หรือเป็นผงแต่ต้องไม่จัดทำมากไปกว่านี้
	0712.20	- หอมหัวใหญ่
		- เห็ดมีขรุม เห็ดหูหนู (ชนิดออริคูลาเรีย) เจลลี่หังใจ (ชนิดทรีเมลลา) และเห็ดชนิดทรีฟเฟิล
	0712.31	- เห็ดชนิดมีขรุมในตระกูลอะการิคัส
	0712.32	- เห็ดหูหนู (ชนิดออริคูลาเรีย)
	0712.33	- เจลลี่หังใจ (ชนิดทรีเมลลา)
	0712.39	- อื่นๆ
	0712.90	- พืชผักอื่นๆ รวมทั้งพืชผักต่างๆ ผสมกัน
		- เหพากระเทียม
07.13		พืชผักตระกูลถั่ว แห้งและเอาเปลือกออก จะลอกเยื่อหรือทำให้แยกจากกันหรือไม่ก็ตาม
	0713.10	- ถั่วลิ้นเต่า (พืชชุมชาติดุม)
	0713.20	- ถั่วมะแฮะ (การ์แบนโซ)
		- ถั่วบีน (ชนิดวิกนาและชนิดฟาซิโอลัส)
	0713.31	- ถั่วบีน (ชนิดวิกนามังโกเฮปเปอร์ หรือชนิดวิกนาวาดิอาดาวิลเช็ก)

	0713.32	- ถั่วแดงเมล็ดเล็ก (ฟาสีโอลัสแองกูลาริส หรือวิกนาแองกูลาริส)
	0713.33	- คัดนิย์บิน รวมถึงไวต์พีบิน (ฟาสีโอลัสวัลการ์ติส)
	0713.39	- อื่นๆ
	0713.40	- ถั่วแขก
	0713.50	- บรอกคิน (วิเชียฟาบาพันธุ์เมเจอร์) และฮอรัสบิน (วิเชียฟาบาพันธุ์อิวินาและวิเชียฟาบาพันธุ์ไมเนอร์)
	0713.90	- อื่นๆ
07.14		มันสำปะหลัง รากสามสิบ สาเลป เสรูชาเลมอวาร์ติซอก มันเทศ และรากหรือหัวที่คล้ายกัน ซึ่งมีปริมาณของสตาร์ช หรืออินูลินสูง สด แช่เย็น แช่เย็นจนแข็ง หรือแห้ง จะผ่านหรือทำเป็นเฟลเลต หรือไม่ก็ตาม รวมทั้งเนื้อในของต้นสาคุ
	0714.10	- มันสำปะหลัง - เฉพาะที่แช่เย็นจนแข็ง
	0714.20	- มันเทศ - เฉพาะที่แช่เย็นจนแข็ง
	0714.90	- อื่นๆ - เฉพาะที่แช่เย็นจนแข็ง
08.01		<p style="text-align: center;">ตอนที่ 8</p> <p style="text-align: center;"><u>ผลไม้และลูกไม้ที่บริโภคได้ เปลือกผลไม้จำพวกส้มหรือเปลือกแดง</u></p> <p>มะพร้าว บราซิลนัตและเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ สดหรือแห้งจะเอาเปลือกออกหรือไม่ก็ตาม</p>
	0801.11	○ - มะพร้าว - ทำให้แห้ง
	0801.19	○ - อื่นๆ
	0801.21	- บราซิลนัต - ทั้งเปลือก
	0801.22	- เอาเปลือกออก
	0801.31	- เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ - ทั้งเปลือก
	0801.32	- เอาเปลือกออก

08.02		ลูกนัตอื่นๆ สดหรือแห้ง จะเอาเปลือกออกหรือไม่ก็ตาม
		- เมล็ดอัลมอนด์
	0802.11	- หั้วเปลือก
	0802.12	- เอาเปลือกออก
		- เฮเซลนัตหรือพิลเบิร์ต (ชนิดโควีส)
	0802.21	- หั้วเปลือก
	0802.22	- เอาเปลือกออก
		- เมล็ดมันฮ่อ
	0802.31	- หั้วเปลือก
	0802.32	- เอาเปลือกออก
	0802.40	- เมล็ดเกาลัด (ชนิดคาสตาเนีย)
	0802.50	- ทิสตาชิโอ
	0802.90	- อื่นๆ
08.03	0803.00	กล้วยรวมถึงกล้วย สดหรือแห้ง
08.04		อินทผลัม มะเดื่อ สับปะรด อโวคาโด ฝรั่ง มะม่วง และมังคุดสดหรือแห้ง
	0804.10	- อินทผลัม
	0804.20	- มะเดื่อ
	0804.30	- สับปะรด
	0804.40	- อโวคาโด
	0804.50	- ฝรั่ง มะม่วงและมังคุด
08.05		ผลไม้จำพวกส้ม สดหรือแห้ง
	0805.10	- ส้มเปลือกบาง
	0805.20	- ส้มแมนดาริน (รวมถึงส้มเขียวหวานและส้มขัตุลมา) รวมทั้งส้มคลิเมนทีน ส้มวิลกิง และส้มพันธุ์ผสมที่คล้ายกัน
	0805.40	- เกรปฟรุ้ต
	0805.50	- มะนาวฝรั่ง (ซิทรัส ไลมอน ซิทรัสไลโมนัม) และมะนาว (ซิทรัสออแรนติโฟเลีย ซิทรัสลาติโฟเลีย)
	0805.90	- อื่นๆ
08.06		ขุ่น สดหรือแห้ง

	0806.10	- สด
	0806.20	-แห้ง
08.07		แดง (รวมถึงแดงโม) และมะละกอ สด
		-แดง (รวมถึงแดงโม)
	0807.11	-แดงโม
	0807.19	-อื่นๆ
	0807.20	-มะละกอ
08.08		แอปเปิ้ล แพร่และควินซ์ สด
	0808.10	-แอปเปิ้ล
	0808.20	-แพร่และควินซ์
08.09		แอปปริคอต เชอร์รี่ ท้อ (รวมทั้ง เนกทารีน) พลัมและสโล สด
	0809.10	-แอปปริคอต
	0809.20	-เชอร์รี่
	0809.30	-ท้อ รวมถึงเนกทารีน
	0809.40	-พลัมและสโล
08.10		ผลไม้อื่นๆ สด
	0810.10	-สตรอเบอร์รี่
	0810.20	-ราสพ์เบอร์รี่ แบล็กเบอร์รี่ บัลเบอร์รี่ และโลแกนเบอร์รี่
	0810.30	-เคอร์แรนต์ชนิดดำ ขาว หรือ แดง และกุสเบอร์รี่
	0810.40	-แครนเบอร์รี่ บิลเบอร์รี่ และผลไม้อื่นๆ ในตระกูลแวกชิเนียม
	0810.50	-กีวีฟรุต
	0810.60	-ทุเรียน
	0810.90	-อื่นๆ
		๐ -เฉพาะลำไย เงาะ ทุเรียน ลิ้นจี่
08.11		ผลไม้และลูกนัต ดิบหรือทำให้สุกโดยการนึ่งหรือต้ม แช่เย็นจนแข็ง จะเติมน้ำตาลหรือ สารทำให้หวานอื่นๆ หรือไม่ก็ตาม
	0811.10	-สตรอเบอร์รี่
	0811.20	-ราสพ์เบอร์รี่ แบล็กเบอร์รี่ บัลเบอร์รี่ และโลแกนเบอร์รี่ เคอร์แรนต์ชนิดดำ ขาว หรือแดง

		และกุสเบอร์รี่
	0811.90	- อื่นๆ
08.12		ผลไม้และลูกนัตที่ทำไว้ไม่ให้เสียชั่วคราว (เช่น รมด้วยก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ แช่น้ำเกลือ แช่น้ำกำมะถัน หรือน้ำยากันเสียอื่นๆ) ในสภาพที่ไม่เหมาะ สำหรับบริโภคทันที
	0812.10	- เชอร์รี่
	0812.90	- อื่นๆ
08.13		ผลไม้แห้ง นอกจากผลไม้ตามประเภทที่ 08.01 ถึง 08.06 รวมทั้งลูกนัตหรือผลไม้แห้งในตอนนี้ผสมกัน
	0813.10	- แอปริคอต
	0813.20	- พ룬
	0813.30	- แอปเปิ้ล
	0813.40	- ผลไม้อื่นๆ - เฉพาะลูกหิย - เฉพาะลำไย
	0813.50	- ลูกนัตหรือผลไม้แห้งในตอนนี้ผสมกัน
08.14	0814.00	เปลือกผลไม้จำพวกส้มหรือเปลือกแต่ง (รวมถึงแดงโม) สด แช่เย็นจนแข็ง แห้ง หรือทำให้ไม่ให้เสียชั่วคราว โดยแช่น้ำเกลือ แช่น้ำกำมะถันหรือน้ำยากันเสียอื่นๆ เฉพาะเปลือกผลไม้ประเภทส้มสำหรับใช้ในอุตสาหกรรมผลิตแยม

หมายเหตุ 0 เป็นสินค้าเปิดตลาดตาม WTO ที่จะลดอัตราภาษีเป็นร้อยละ 0 เฉพาะปริมาณในโควตาเท่านั้น

กลุ่มมาตรการ 4

สำนักมาตรการนำเข้าส่งออกสินค้าทั่วไป

2 ตุลาคม 2546

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย